

Inno dni
m. ccc. 4
Quinquagesimo oc
tauo. fia
tercia ista
octauas
ascensionis
eiusde co

mmi. Incepta e ista Cronica. de
gestis hungarorum. antiquis et
nouissimis. ortu et progressu vic
toria eorumdem et audacia. colla
exonissis Cronica ueterib. eam
dem ueritates ascribere. et falsita
tem omnino refutando. Inno
mine domini amen. Incipit plog
m Cronicam hungarorum.

Er me reges regna
ait dominus deus
psapientie salomo
nem pphior vii.

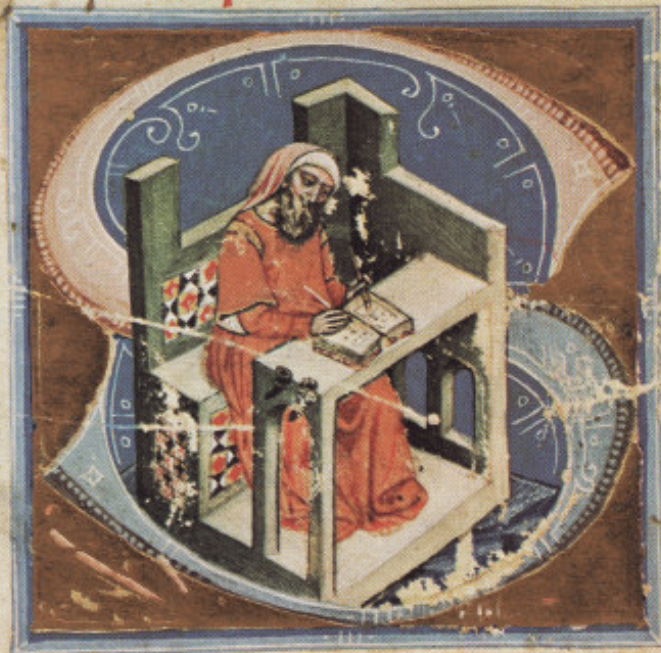
Capitulo Glorius de in suis suis
in maiestate mirabilis. in in effa
bilis altitudo prudentie. nullis in
clusa limitibus. nullis terminis. a
prehensa. recti censura iudicii cele
stis piter disponit et frena. Et si
cunctos eius ministros magnifice
et altis decore honoribus. et celestibus ef
ficiat bñitudinis possessores. illos ta
men ut dignis digna rependant po
tionibus attollit insignis digni. ta
tum et principum uberrimam retribu
tione prosequitur. quos dignitate
agnoscat et commendat ingenior
excellencia mentorum. Put appar
luculentissime meritorum regu
illustrium et uictoriarum exercitio ce
lebratissimum preges hungarorum
patritarum. Qui diuino fidei
auctoritatis phido gladiis acie
bus ualidissime pfugatis. Castra
subiugantes regum et imperatorum.

2

fortes sibi sunt in bello. nullo eorum
potente resistere impugnationi. Quod
bonum ostenditur in uerbo diuino orati-
o exarato. Pro me inquit dominus. et non
uirtute propria reges regnant. et
regnabunt hungarorum. Vbi pri-
mo diuina exprimitur auctori-
tas. uirtutem insuperabilem allati-
ua. Pro me inquit qui sum uirtutis
infinite. cunctos uales adiuuare
possidentes. Quia ego otiosa et ego
uiuere facia precium et sanabo
et non est qui te manu mea possit e-
tuere. Suscitans de puluere egenum.
Ut sedeat cum principibus et so-
regale teneat. Ideo subditur. Re-
ges regnant qui habent iusticie equi-
tatem. Sapientie claritatem. Patientie
tranquillitatem. et misericordie pietatem. at-
testante sacro eloquio. Puerborum
re. Omnia et ueritas custodit regem
et roboratur clementia tronus eius.
Et item in alio loco dicit scriptura.
Per sapiens sedens in solio in tu-
itu suo dissipat omne malum.
Et rursus Salomon ait Sapientie
vi. Per sapiens et musicors stabi-
limentum populi est. et dissipat im-
pios subiectos populos a tyrannis
empiendo. Quod bonum impletur in
regibus hungarie. Qui cunctos ty-
rannos debellando populos hunga-
rie in pulchritudine pacis et in
requie opulenta sedere procurant.
Propter hoc quia preuenit regibus

timuerunt dominum deum. Vnde scriptum
Dionysius xvij. cap. Loquens
deus ad regibus ait. Per constitutus.
postquam sedens in solio regni sui.
describit sibi legem dei et habebit scriptum.
legem illam omnibus diebus uite
sue. Ut discat timere dominum de-
um suum et custodire uerba eius.
que in lege precepta sunt. ut longo te-
pe regnet ipse et filii eius super terram.
et gloriam meam possidat in eternum.
Quorum regum scilicet hungaro-
rum originem principum et regum
de Scythia. diuersis sanctorum doctorum y-
storia hoc ordine declarabo. **De**
primo origine hungarorum. secundum
sacram scripturam.

icut scribit magister ystoriaum Gene-
sis. decimo capitulo. Iste sunt genera-
tiones filiorum Noe. Et de istis tribus
filiis eius. scilicet Sem. Cam. et Japhet.
exorte sunt post diluuium septua-
ginta due generationes. De Japhet.

3
xv. De Cam. xix. De Sem. v. xvij.
Isti disseminati sunt in tribus partibus
orbis. Sem. Asiam. Cam. Africa. Japhet
Europam sortitus est. Nam se-
cundum Josephum filium Japhet
possederunt septentrionalis regio-
nem a Tauro et amano montibus
Syrie et Syne. usque ad fluvium
Tanay qui est in Scythia. Et hoc ite-
rassent beatus Hieronimus in libro
de ebraicis questionibus. Quod filii
Japhet possederunt in Asia amano
et Tauro montibus usque ad fluvium
Tanay. In Europa vero usque
ad Gadyra nomina locis et gentibus
relinquentes. ex quibus postea
mutata sunt plurima. Cetera per-
manent in se vel in aliquo simili
vel proprio. **F**ilii Japhet Go-
mer. a quo nominati sunt galathae.
et postea gallicae. qui sunt fran-
gones. a quodam francione dicti.
filii pandis filii priamidis primi
regis Troie. Qui venientes de tro-
ya post eius exitum in panonia
que olim tempe alexandria mag-
ni superioris greciae nuncupabatur.
sub monte syraan circa fluvium
hyss. Qui alamanice dum no-
minatur. Civitatem fortissimam
construxerunt. et ei nomen Syccaba
a monte Syraan imposuerunt.
et ibidem quadringentis annis ante
 incarnationem christi permanserunt.
et tandem orientales fines natio-

nes. se ad partes occidentales trans-
lerunt. et regione circa fluvium
Sakana occupaverunt. cui nomen
franciam a francione duce eorum
dictam indiderunt. et civitatem prin-
cipalem paris nomine pris ei-
dem francionis appellavit. Se-
cundus filius Japhet Ogagor. a
quo descenderunt Scythae secundum Je-
ronimum et Ogadai. a quo dicitur
Ogedi. Janan. a quo Graeci. Vnde iohannes.
adhuc grecia nominatur Janan. Et
tubal a quo descenderunt hispani.
Et mesoch. a quo capadoces desce-
derunt. Vnde et apud eos adhuc
Ogagor civitas nominatur. Et
Tyraz. a quo nominati sunt Traces.
Doro filius Gomer assenech. a quo
Troiani filii Janan Eliza. a quo
dicti sunt Elisei. primo et post eo-
liques. Et tarsis. a quo descenderunt
Cylices. Vnde et civitas metropolu-
orum vocata est Tharsus. Vnde
natus paulus apostolus. ut habetur iacu-
bi apostolum. xxi. cap. et sequitur
ab his. Divise in suae gentium in re-
gionibus suis. Vnusquisque secundum
linguam suam. hoc dicitur per anti-
cipacionem. quia factum fuit post
ea tempe divisionis linguarum.
Filii autem Cam. Chus. a quo
dicti sunt Ethiopes. Vnde in ebraeo.
Ethiopia Chus nominatur. Et
Canaan a quo Egypti. Vnde et
in ebraeo. Egyptus Canaan dicitur.

4
 phut. a quo sabbies. Qui tamen
 primo uocati sunt phutei. vnde
 ibidem ē fluminis. qui usq; nunc
 phut dicitur. Et chanaan. a q̄ dicti
 sunt chananei. quorum t̄ra postea
 filius isrl̄ data ē. filij autem chus.
 Saba. a quo dicti sunt sabei. Cuila
 a quo descendunt gentes et saba
 tha. a quo Sabatani. Porro chus
 genuit nemproth. Iste fuit qui
 inuirit postentatem noe ad fa
 ciendam ciuitatem et turrim cō
 dominum. de qua dicitur Genesis xi.
 Capitulo. Ideo dicitur. Ipse cepit ēē p̄p̄
 interia. quia p̄potentia alios
 sibi submittebat et nolentes ad
 opus predictum compellebat.
 Ideo sequitur. Et erat robustus
 uenator. id est oppressor hominū.
 coram domino. Quia nichil latet
 eius aspectui. Ob hoc erunt pro
 hibitum. id est uerbum commune ul
 mulgatum. Quasi nemproth. Quia
 enim postea uicebatur aliquis
 oppressor hominū. uocabatur
 alter nemproth. uel simul nem
 proth. fuit autem principum
 regni eius Babilon et eius poste
 ritas obtinuit regiones ad mare
 oceanum. **E**x quibus appar
 et omnibus dictum illorū ēē uenit
 qui dicunt quod hunor et ma
 gor patres hungarorū fuerūt filij
 nemproth. qui fuit filius chus.
 qui fuit cam. qui fuit a noe

maledictus. Tūc quia nō cēnt
 hungari de gēte japhet sedm̄ dicit
 bti Jeronime. Tūc etiā quia nē
 proth numquā habitauit circa
 fluminem chanay qui ē ad oriēte
 s; ad mare oceanum. Ergo sic
 dicit sacra scriptura et s̄i doctores
 hungari descendunt a orago
 filio japhet. qui post diluuiū
 anno c̄inquagesimo vij. sic
 dicit scs Sigilbertus ep̄c antioche
 nus in Cronica Orientaliū natio
 num. intrauit terram euilat. et
 ex coniuge sua Ence genuit aya
 gor et hunor. a quo oragari et
 huni sunt nominati. **Prima**
origo dilatacionis hūgarorū iōne
te Scythie

credit autem diem una uenandi
 causa illos preesse. Quibus idcirco
 cum cerua occurrisset impalludes
 meotidas illam insequentes fugit
 ante eos. Cumq; ibi ante eos pr
 sus euasisset diuinus requisitam
 nullo modo inuenire potuerunt.
 Pergratis tandem paludibus meo
 tatis. pro armentis nutriendis:
 ipsam conspexerunt opportunam.
 Deinceps ad patrem rediit. ab
 ipso licentia impetrata: cum rebo
 omnibus paludes meotidas pro
 armentis nutriendis intravit
 morantem. Regio quidam meotida
 plene patet e uicina. Quia undi
 q; pter uadium unum pontus
 gyro uallat fluuius currens her
 bis. siluis. piscibus. uolucibus. et tes
 tus copiat. Aditus illic diffini
 tus et eritus. Paludes ergo
 meotidas aduenientes quinq; an
 nis ibidem immobiliter pmanere.

Anno uero vi. erunt in isto
 loco sine manibus inhabitabilis p
 manentes. viros ac filios filiorum
 Bertha cum festum tunc colerent
 et corcas ducerent ad sonitum sym
 phonie. casu reperiunt. Quos cum
 eorum rebus impalludes meotidas
 rapinis celeribus ducerent. hec
 fuit prima pars post diluuium.
 Accidit autem dule principis a
 lanceum in illo filio inter illos
 pueros. duas filias comprehendi.
 quarum unam hunc. aliam ma
 gor sibi sumptuerunt iuxta. Ex
 quibus mulieribus omnis hunc sine
 hungari origine sumptuerunt.

factum est autem cum diuinus
 impalludibus meotidis hitasset.
 ingentem ualidissimam crescere ce
 puit. nec eos cape ipsa regio po
 terat aut nutrire. Exploratoribus
 igitur abinde in scythiam destina
 tis scrutini. asina subtilissima
 scythie regione explorata. cum
 pueris et armentis. ipsam patri
 am intrauenit pmanere. Peg
 num igitur ipam diu adit. alplo
 zuros. qui nunc pruteni nun
 cupantur. i eo habitates iue
 runt. Quibus teletis et expulsis
 ac occisis usq; hodie ipam regni
 in uitis uicinis possidere dignos
 cuntur. Scythia enim regio i europa
 situm het. et extenditur usq; oriente.
 Ab uno late ponto aquilonari. ab

quo uo upheis montib; includi
tur. Cui de oriente asya et de occide
te fluvius echul. i. don. Gentes
siquidem in eadem procreata oia
amplectuntur. vanitatib; deo
nature dedignantis. actib; uene
reis intendentes. rapinas amant
generalit. colore plus nigre qm
albe. Scythia enim comprehensioe
una cingitur. s; in tria regna diui
ditur principando. s. in Salscardia
Gentiam. et ozagoria. hab; quoq;
pauitias. c. et viii. que dudum p
filios hunor et ozogor ob centia et
octo progenies. que egressa fuerint
et ferocibus eorumdem de palu
dib; meotidis intrantes sytiam
sunt diuise. Regno autem sytico
de oriente regnum iungitur Iuri
anorum et post h; tarsia. Tandem
uero mangalia. ubi et europa t
minatur. **E**xplaga autem est
uali sub solari gens iacet. Corosmi
na et ethyopia que minor India d.
Et post h; inter meridiem et cusu
don fluvius e desertum inmeabile.
Vbi propter intemperiem aeris il
lus zone. sunt serpentes diuersi
genens. rane uelut pxi. Basilli
cus et plura animalia torienta. Ti
gus et uniceenis ibi gnantur.
Don. grandis fluvius est
in scythia ortus. ab hungaris et
tul nuntupatur. et ibi montes
niveos qui scythiam cingunt et

transcurrit amisso nomine don
uocatur. Cuius enim in die uita
ipm iacet gens kytanor et gens
alanorum. tandem in mare cadit
rotundum tribus ramusculis.

Alter quoq; fluvius nomine
Thogata ualde magnus in regno
nascitur syticorum qui p siluas
uadit desertas paludes et montes
niveos. ubi sol numquam lucet et
disturrens. Intrat tandem in Ir
chaniam et ibi uerget in mare a
quilonis. Longitudo quide sytice
patie trecentis et sexaginta stadiis
extenti phibetur. latitudo. c. nona
ginta. Situm enim h; tam muni
tum. qd in solo loco uno pmissio.
Vadus ibi repitur. p qd ipi sy
the nulli impio. nec etiam oza
cedonico aliquo tpe. sunt subiecti.
Et p tanto uocamus eos demptos
. i. exemptos ab omni potestate.
Dicimus etiam dentes a dentosi
tate. quia si aut dentes omnia cor
rodunt et triturant. ita ipi omne
alias nationes triturabant. unde
romani eos uocabat flagelli di.
Sola tri dicta scythia. in quib; da
locis satis lata ee d. Aemori
silus. herbis uenustata. diuisio
genens bestis omnes et referta.
Ecui de oriente vicini sunt
Bessi et Cumanii albi. Cuius etia
mare aquilonis de occidentem qd
ei uicinatur usq; susdalia e de

serum siluestre humano generi
inmensabile. qđ ad magnum spa
cium extendi phibetur. ubi nu
bium densitas p nouem mēses
continue iacet. ubi sol nō cñue
p menses memoratos. nisi in
se julio junio et augusto. et hoc
mitanta hora diei. quanta est
a sexta usq ad nonam. In mon
tibz enim deserti memorati crist
lus inuenitur. grifones nidū pa
rant. Auesq legisfale. que hun
ganice kerecheth appellantur pul
los protreare dignoscuntur.

**primus ingressus hungarorum
in pannoniā**

Anno ab incarnatione
domini. ccc. lxxv.
tempe valensis im
patoris et Celestini
primi pape romae
ecclesie. In sexta etate scđ multi

plicati humi in scythia hñtando:
congregati in unum inter se ca
pitaneis constitutis. wele filio
Chele et genere zemein oriūdo
keue et kadicha eiusdem. Ethle
keue et Buda filijs Bendekus de
genere Eadar ad occidentales re
giones inuadere decreuerūt. De
centum enim et octo tribubz de
cies centena milia. s. de uno qđq
genere decem milia armatorū
uiciorum eligentes. derelictis alijs
humis in scythia. qui ipoz sedes
regnumq ab hoste custodirent.
Constituentes inter se rectorez
unum. nomine kadar d gene
Turda. qui lites sopiret dissiden
tium. fures et latrones ac malefco
res castigaret. ita tam ut si rectoz
idem inmoderatam sententiā dis
finitet. in unum possē committas
reuerant erantem rectore et capi

8
amicos deponerent quoniam uellet. Con-
suetudo itaque ista legitima inter
hunos siue hungaros usque ad te-
poris ducis Geyche filii Torun ex-
titit obseruata. Ante etenim bap-
tismum hungarorum in castris
uox preconia clamando taliter
hunos congregabat ad exerci-
tum. Vox dei et communis uir-
tutis. Quod unusquisque in tali
loco armatus uel sicut esse debeat
ipse comparet. communis
preceptum ac consilium audiui-
tus. Quicumque ergo edictum contemp-
nisset. non ualens pretendere inco-
cultu diuino. per medium lex scy-
tica sauebatur. Aut ut in desperata
causas uel incommuni sinu
in misericordia tradebatur. Vi-
cia itaque et huiusmodi excessus
unum hunum ab aliis fecerunt
separari. Alias autem cum unus
pater et una mater hunos omnes
generans pepererit. quomodo
unus nobilis et alter ignobilis esse
diceretur. nisi uictus per hos casus
criminis haberetur. Tunc omnes
capitanei simul uno animo unum
que consilio egressi de scythia intra-
tes tandem Bissos et Cumanos
albos. deinde susdolos Ruthenos
terramque nigros Cumanos in-
trauere. Abinde egressi usque ad
Tysiam perueniunt. Quaque
regione circumspecta concordant

placuit omni ceterum ultius non in-
cedere cum uxoribus et armentis.
Cum uxoribus enim et bigis et su-
is thabnaculis de natali solo de-
scenderant. Cumque eo tempore
pannoniam pamphiliam frugiam
opateconiam et Dalmanam tet-
rarcha oracimus natione logo-
bardus de sabaria oriundus gub-
naret. armis bellicis informatus.
Audito quod huius super tystra resedis-
sent. et de die in diem diuastarent
regnum eius. cum alumpnis
sui regni ipsos agredi formidans
ad romanos nuncios suos testi-
nauit. petens sibi auxilium con-
modari contra hunos. Ex gratia
et enim romanorum imperatoris me-
moratis impabat. Porro uero
eo tempore. Decretum de perona
natione alamaum uoluntarie
super se regem preceperunt. Quae pe-
tentes ut oracino subsidium impor-
taret. Illo autem animo gratam
annuente. egressus est cum exercitu
italico Germanico ac aliis mix-
tis gentibus partibus occidentis. peruenit
tandem in xarholm. ubi ipsi logo-
bardi ad ciuitatem potentianam
conuenerunt ut tractaret cum ma-
ciano consulium. utrum hunos in
thabnaculis in suo descensu trans-
meando Danubium uel in alio loco
competenti inuadere oporteret. In
istis itaque consiliis et tractatibus de

zar halo

huic macu oq residentibz. huius si
vires noctis insilens in sicabera
Danubium transeuntes Odraci
ni et Detrici exercitum que civi
tas potentiana cape no poterat.
in campis intentorijs comorante
crudeliter trucidavit. Ex qua ei
innasione Detricus acerbatus.

Tarnok Vplgy

Exiit contra hunos i campu.
Tarnukuoig pugnaturus. Q
committendo plium hunos fer
tur devictis cum suor maximo
interitu i pido. Ex hunis vero
qui remaserunt fugerunt ult Ty
sam. Ceciderunt aut illo die ex
hunis. C. r. xv. milia keueqz ca
pitaneus interit et in ipso pho i
ter illos. Ex Detria vero i qua
cimi exceptis illi qui in suis ten
torijs fuerant trucidati. CC. m.
milia corruerunt. Vides aut de
tricus tantam cedem accidisse de
sui populi in pho post congressu
altera die prex versus Tulinam
civitatem cu Odracino que tunc
erat civitas latinor inter illes
Pannonie computata Tulin
civitas e in Austria tres castas
distat Viennae. **U**t ante cog
novunt hui retrocessisse suos
adversarios ad locum certamis
sunt reuerti i cadavera suoni
socior. i hunc capitaneu moe
sythico ppe scitum utputam
sollemnis lapidea est erecta o

centissime subtrahit. Locuq il
lum et ptes illas keue oza iura
uerunt. Expientes igitur in
pho ppasso animositate roma
norum i armorum patia. re
santito exercitu iussu Tulinam
civitatem. ubi se inimici eoz col
legerant. hui preerunt. Contra
quos detricus cum Odracino in
cerumaur diatit occurrisse. et
a mane usq ad nonam preli
antes. Romani sunt devicti.
vbi et odracinus mortuus est
i Detricus p sagittam in fronte
vulneratus. totoq exercitu ro
manorum interempto ac fuga
to. **E**x hunis vero nullo pho
quadraginta milia piciunt. we
la keue i kadicha ibidem inter
fectis. Quorum cadauera ab
inde remouentes apud statiam
memoratam cu alijs hunis
sepulture tradiderunt. Postq
autem romanor exercitus de
cerumaur e disphus numq
deniceps p plures annos ptra
hunos congregari potuerunt.

Keue haza.

**De electione Atyle Regis
hungarorum. et de victoria ei
dem monachali.**

li belan

anno ab incarnatione dñi qua
 dringentesimo pmo. Ab ingressu
 vero hungarorum in panonia.
 Anno xviii. hungari siue hu
 ni concordie uoluntate. Atylar
 filium Bendekuz. consuetudine
 romanor sup se regem pfererit.
 qui primo unus de capitaneis
 habebatur. Et ipse Budam fren
 suum de flumine tylice usq do
 principem constituit ac rectore.
 Vocariq se faciens regem hun
 garorum. metum orbis flagell
 di. Atyla di gra filius Bendekus
 nepos magni magor. nutritus
 in engadi. Per hunor. orcorum
 Gotthorum. danorum. metus or
 bis terre et flagellum di. **E**rat
 enim rex atila colore teter. oculis
 furiosus. elatus in cessu pectore
 lato. barbam plixam deferebat
 Veneris etiam erat ultra mo
 dum. In archa sua es tene con
 tempnebat. Audacie quide te

pate. Astutissimus in pñs ac sol
 licitus fortitudinis cōpetentis
 suo corpore habebatur. In uolun
 tate magnanimus. Armis pol
 latis mundi s thabnacul cultu
 q utebatur. Amabatur siq de
 ab extranea natione eo qd eet li
 beral a communis. Ex natura.
 uero serenitate quam habebat
 mirabiliter a suis timebatur.
 Linguarii idq diuisarii nacion
 de finibus orb terre ad eum cōflu
 ebant. quib libaliter pposse
 affluibat. habebat enim decer
 milia annuum falcator. Diuer
 sas machinas et omnia igenia.
 quib castra urbesq confignu
 tur. que in suo exercitu secū fe
 rebat. Thabnacula quidem
 uariis modis diuisorum regnoz
 opata habere consueuat. Vnū
 tñ habat sic celebre ac sollempne.
 ut ex laminis aureis mirifice o
 iunctim solidata moto solui. et
 nunc reconiungi attēdēui sta
 ret uoluntate. Columnę eius
 ex auro laborate habētes iunc
 turas opa ductilia in medio ta
 men uacue insue iuncturis la
 picibus pñosis fabrefcē iunge
 bantur. S; 4 sua manistalla di
 pgeret ad exercitum diuisarium
 patrum equis. Qs qñius
 iulus eet hūisse largit. tamen
 egentib tribuebat. ita quidem

ut duos h[ab]et aliq[ui] p[er] usu equita-
di. Iste uero maritalle exb[er]isso i
purpura habebant patu[er]a. S[ed]
regales selle exaur[er] fuerat et
lapidib[us] p[re]iosis laborate. O[ste]n-
sa erat tota aurea. uasa ena[m] coq-
uaria aurea erant. Talamus
autem eius exaur[er] purissimo.
mirifice fabref[ec]t[us] seani merer-
it[us] ferebatur. Iulianus uoi igr[ati]
et alijs seculi pompis Atyla rex
hunor[um] erat gl[ori]osus. Expeditio
uero sua p[ro]pter extraneas natio-
nes centenis milib[us] uirorum
armatorum replebatur. Ita q[uo]d
ut si unum scytici decedere con-
tigiss[et]. statim pro ip[s]o alter pone-
batur. **C**um quide[m] g[en]tis ei[us]
excorio maxime i metallis uarijs
diuersimode fuerat laborata. Ar-
tus hui[us] i lanceas acutissimas p[er]
iter et cultros actinctos infemo-
re. Galnerium quoq[ue] regis atile.
q[uo]d in suo scuto gestare osueat
similitudinem austri i capite
habebat cum corona. Q[uo]d signu[m]
hungari dum se regeret p[er] con-
munitatem usq[ue] temp[or]a ducis
Seyche filij Torui. mererit[us]
semp[er] comunitum gestauere.

Continuacio hystorie.

Dost[us] autem con-
misso p[ro]p[ri]o in Te-
zumaui redisset
hui[us] cu[m] victoria

ad sua thab[er]nacula dieb[us] paucis
ultra t[er]ram cum uxorb[us] p[er]man-
serunt. Et hoc t[em]p[or]e rex atyla ad un-
decim sollemniem curia fecit co-
gregari. inquam detinuit de ve-
rona cum p[ri]ncipib[us] g[er]manie ac
ceteris. omne[m] o[mn]i[m]e[m] et reue-
rentiam regi atyle fecisse phibe-
tur. Suggestit itaq[ue] regi adp[ro]p[ri]os
occidentales p[er]sonaliter accedere
ubi magnum honore[m] possit adi-
pisci. Cuiusquide[m] amplectes co-
silium exercitui statim p[er]clamato.
egressus de siccambria. primo
illiricos dicitur inuasisse. De[m]um
Constantie regnum p[er]t[ra]nsiit.
Cum sigismundus rex occurrat e-
ca Basileam cum exercitu mag[no].
Que[m] cum gente tota p[er]teret. suo
comitum subingant. A loco at
illo egressus. iuxta remi Argenti-
nam ciuitate[m] obsedit. Quaq[ue]de[m]
ciuitatem romanor[um] nullus ce-
sar potuit primitus expugnare.
ip[s]e Atyla expugnauit. diu[er]so
murm[ur]e eius in diuersis locis.
ut timetis aduenientib[us] sine
grauitate ma[gn]a lib[er]a p[ro]beatur.
Edicens firmissime ne ipsius
murus ip[s]o uiuente muraret.
Ut eade[m] ciuitas no[n] argintina si
Strozburg uocaretur. p[ro]p[ri]a ma-
rim[is] pluritate q[uam] in muro ei[us]
fecerat apiri. Amoto igr[ati] suo ex-
ercitu de Argentina. Luxoni

Byzantium Chalcedonem
Ligonem Burgundiam et Lug-
dunum destruxit fecit ciuitates
usque triam. Et egressus inde et
iuxta flumen Rodanum pue-
nit Cathalamus ubi diuiso
suo exercitu tertia parte sue ge-
tis contra Othramenmonia
soldanum potentissimum cum elec-
tis capitaneis destinauit. Quo
audito item de urbe sibilie fugi-
ante hunc in Othramenmonia bra-
chio maris quod sicut sibilie di-
citur transpassato. hoc facto in-
certo Regem atylam romanorum
patricius dictus Eucius cum
decem regibus occidentis inuasit
exobrupto. Cumque in sultum
intererentur facere super atylam.
per nuncios petes inducias pli-
anchi. ut copia sue gentis que
fuerat aduersus soldanum des-
tinata remearet. Illis rennue-
tibus. inter ambos exercitus a-
mane usque ad noctem. in campo
qui Sevinde dicitur. prelium est
commissum. Erat enim inter
ambos exercitus flumen dissi-
dens. tam profundus. ut si ca-
pillum impetum quis iactasset.
suo lento motu uir potuisset
inferius remouere. Prius ante
iam fletu animalium et hominum
sanguine mundato tantus torrens
fuisse phibetur. ut auriga cum

cum multo traheret ac animatos.
fieretque mortalitas non modica
per torrem multoque exercitu.
Illud ergo plium quod commissum
erant inter reges occidentis
et atylam in campo Sevinde ca-
thalamus omnibus plis huius
mundi que commissa sunt uno die
et loco uno terribiliora et magis
ardua. pueres non memorati.
In quo quidem conflictu rex got-
tor Othramenmonie. Albar-
tus erant interemptus. Cuius
quippe obitum dum alii reges et
cognouissent qui occisi non fue-
rant. fuge latebras querunt.
Ab illo ergo die eleuatum est cor
hunc et regis atyle timoreque
pauit orbem terre. Quo audito
censu eis et tributo. plurima reg-
na subierunt. Tertia uero pars
exercitus atyle regis. que non
potuit inter plio interere. timens
atylam propter moram usque uitam
atyle remansit cathalamus ei-
dem puer habitatores tandem sub-
esse panoniam uolentes reme-
are. Erant enim soli huius adu-
sus uirumamonia destinati. ser-
aginta quinque milia. excepta
extrauea natione. Ex his etiam
hunis plures fuerant capitanei
constituti. qui lingua ipsorum
spani uocabatur. Ex quorumque
nominiibus yspania tota nomi-

assumpsit in loco siquidē plū
diebus paucis a tyla commorā
te regressus ē deinde cum vic
toria venitq; in ciuitatē Tolo
sanam. in qua p̄cues cū sūma
laude ē receptus Abinde se re
mouens abiit contra remēse
ciuitatē. s. capitālē urbē gal
licorum. que ei dum p̄geret ca
thalaniam resistere uehement.
quam occupans sine mora os
quos ibi reperit igne ac gladio
devastauit. Taliterq; tota fran
cia et flandria demolita puenit.
Coloniā ubi statim uisula brac
tanorum regis filiam cū undē
milib; uigintiū hūtor scitas
crudeliter ingulauit. Regno ibi
dem colonie transpassato. De
inde intrans turingiā apud ys
manum ciuitatē curia sollempni
in ipsa celebrata sup dacos nor
manos frisonos lythuanos et
prutenos exercitū destinauit.
Quos deuictos sibi fecit dseruie.
Egressus uero curia celebrata
Sicambriam pannonie ciui
tatē intrauit in qua p̄p̄is ma
nib; Sudam frēm suum inter
fecit. ac corpus eius idmubū
proiecit. quam ipse atyla i p̄tib;
occidentilib; demorante ibidē
Buda interipm et atyla frēm
suum metas statutas transḡs
sus fuerat dominando Nam

sicambriam suo nomine fecerat
nominari Buda wata. Et quū
ter atyla hūnis ac alijs gentib;
posuissē interdictū. ut eadem ci
uitas non Budauana. s. urbs aty
le uocaretur. Teutomei infideli
formidantes Ecceburg eam uo
cant. i. urbs atyle. hūngai uero
interdictum nō curātes. adhuc
eam Oubudam usq; hodie uocat
et appellant. **C**hus itaq; sic pac
tis. quinq; annis sicambrie re
quieuit. speculatorib; suis p̄mi
di quatuor p̄ces destinatis siue
distribuitis. Speculator quidem
prima societas de sicambria or
dinam in quatuor unius cla
m̄is potuiss; ad alium erandū
die ac nocte. Colonie germanie
ciuitate stare consueuerat. Alia
p̄s usq; lythuan. Tertia militore
don flūm. i. Etul. S. quarta sta
no yadrie. Dalmatie ciuitate cō
sistebat. Quorū quidē clamore
et uoce quid atyla ageret. nū qua
li exercitationi eēt reditus mun
di quatuor p̄ces siue potuissent.

fugac nationes.

annonie. p̄aphi
lie. fugie. O. acc
come et Dalmatie
ciuitates. que per
hūnos obliuioē
crebra erant fati
gate natali solo derelicto sapiliā

p mare adriaticam licencia ab a
tila impetrata sunt ipsi atyle ren
nuentes dimissis armentis tran
sierunt. Vlathis qui ipsoz coloni
exister ac pastores remanentes
sponte in panonia. **Per atyla**
expugnat ciuitate Aquilegiam

egressus de panonia per carinthia
stinam et dalmacia pmsiens
apud urbem saloniā et spale
tum mari adriatico se coniuu.
ambasqz urbes fecit cōcremar.
Ab illo uero loco egressus pce
circa mare Triguam sardonia

umqz
ter aty
la qñq
annus
siccābe
repau
fasset:
sui citi
tus de
fretum

in deli ter terre pñs que dudum
temenferat Cathalaunis resar
cure parauit. Curiaqz celebra:

Sibiniam. I adriam. Nonam.
Sceniam. parentiam. polam.
Caputstnam. Terrestina ciuita
tes. et alia multa oppida. in mon
tibus distantes puenit tandem
Aquilegiā. Cuiusquppe mag
nitudine conspecta abhoruit.
q se confusum reputas. si dicat
vitem inexpugnabile reliquiss;
pro eo maxime: quia plures re
belles longobardi de panonia
fugisse in ipsam ferebantur. Qs
cum pñuncios acutibus repetiss;

illosq; tradere recusasset. expugnare cepit diuersis machinis & ciuitatem. Quam cum capere nō latenter potuisset. obsedit eam uno anno & dimidio. Accidit autē die uno ut ipam ciuitatem circumiret multis phitonitis eius lateri adherentibus. in quibus uir fide sue opinionem spem mariaz apponebat. uidens ciconia de mari euolante. & in pinnaculo unius palladii in quo habebat nidum suum reledisse. Accepitq; in uolito pullo uno imais anundines illum deportauit. Pueri iterato et alios pullos suos simul cum nido transportauit. Quo uiso rex atyla suos milites ad se uocans dicit eis. Cernite socii qd ista ciconia futurorum fitorum indicia & urbem istam p nos sentit diuēdam. ad fugam ne peat ai cuius se communit. Estote ergo in plio die crastina fortiores. videbitis ciuitatem ruiturā. Tunc edicto pclamato machinamū omniū genere adhibitis ai nō potuiss; ciuitatem expugnare cum machinis. consilio scythicoz usus sellam unam ex decies centeis milibus de quolib; postulauit. fecitq; ex sellis iuxta muri cir-

culum cōgerie uehementē & uisit incendi sellas ipas. quarū flamma & ardore murus se dissoluens cum turrib; interram ē pstratus. Quo uiso ciues omēs derelicta urbe in insulam maiis fugerūt. Quando enim insula maris aquilegie cōtiguā decē uerunt introire etno ibidē p mansui. que uera uenecia usq; hodie nominatur. In qua qdē aliquam diu hīcantes ppter metum regis atyle. ipa derelicta. insulam que fecit dē intrauerunt p mansui. *De ortu uenecoz.*

Enca quidam sunt tyriarū. Cibonica canit uenecoz. Post eradiū tamen tyrie. aquilegie p manserūt. quā fundasse phibetur. ueneci quidē nō accipiunt originem de sabania. ut quidā opinantur. Nam sabarie latini

Sabaria

longobardi uidel; inhabitabant. & erat ibi scola gr̃ialis. tam ip̃is lō gobardis quam alijs gentibus orb̃ terre. poetarum. multis philosophorum dogmatib; luculēter illustrata. et uarijs ydolorū citiorib; mancipata. Quā quidā rex gottorum nomine Arcellau' primo uolēs capere diu obsessā non potuit. Demum metus orb̃ expugnauit. cuius nempe incolē phunos expulsi nūc hī tant pappe in ytalīa iux flumē tici. **Deuastant alamaniā.**

estructa itaq; ciuitate aquilegie & Concordia. dñm in forojulij destruxit ciuitatē. Abind ioyarham intrās longobardie. Ter uisum paduam uenit. Brixiam Cremonam. Mantuam. & Pergamum. Mediolanū. Mer

andriā & ferrariā. aliasq; plures vrbes ip̃ius regionis suo sub iugauit dominio. Post h̃ Ra uennam dum ueniss; archiep̃sul qui in ip̃a ciuitate contra sedem aplicam. xij. Cardinales fecerat eleuari. sectar suam imitantes. hñs thesaurū copiosum. cuius ignoratibus in urbem Rauennam clam hūnos intromisit. filiosq; baptis matis qui in ip̃a ciuitate erant potiores fecit iugulam. pmit tens nichilominus regi atyle. quod si secte sue adheserit. fue ritq; xanos psecutus. totam Italiā et Romanā ciuitatem & affricam sine fatigatōe sue gentis & exp̃sis sibi subiugaret. Cumq; atyla lib̃iter annuisset a magis oblectatus amore domini quam secte memorate. cognoscentes romani piculū quod inde potuiss; emergere xp̃ianis. Leonem aduēnt apli cum ut atilam debeat dūge gressus suos petēs eum exp̃ate romanor; ut acciperet census ac seruicia qñdū uiuere ipse & atyla. Interea rex atyla ad Apuliam exercitū suū destina uit. constituens ip̃i citatiū Capitanū zozard ex tribu zozard

oriundum. quiquide apuliam
 terram laboris et calabriam usque
 Regionem civitatem et Catoniam quam
 sapiens Cato fundasse de spolia
 iure. et cum summa preda restituitur.
 Cumque leo papa cum cleri mul
 titudine ac civibus ad Atylam pa
 uennam pervenisset in campo si
 mul inequus colloquii huerit.
 et dum promissa et verba audisset.
 romanorum onerosa videbatur
 regi atile. admisit tam postula
 ta obreueretiam sedis aplice et
 timorem ymaginis apparuit.
 Nam cum idem rex oculos super
 eleuasset. uidit super caput suum
 pendere hominem in aere hunc
 gladium in manu sua qui ipse
 caput quasi stidentibus dentibus
 truncare minabatur. Et sic Ro
 manis admittendo postulata. a
 plice licentia data. rex rauenam
 est ingressus. Iniquaque archi
 presulem arrianum fecit captiuu
 m cum suis sequacibus pape imi
 tatus consilium. Et postquam ere
 gisset ab eo et pleribus suis. lx.
 milia manuum aurum. quibus uigila
 to cum omni copia sui exer
 citus. freno reuoluit. panoniam
 est reuersus. Dum ergo per meri
 diem. occidit. aquilonem atque
 orientem. longe lateque suum

impium extendit. iutebat in aere
 suo transire. ut egiptios assi
 rios et affricam subiugaret.

Atyla Rex vxoratur.

uenit filiam regis Bractanorum
 nomine Odikolch super formam
 humanam pulcherrimam sibi adu
 cuit ad amandum. Quia iam
 amasse prohibetur ut modum exces
 serat sicut moris erat ei impo
 situm. factoque sine coitus puella
 usque consumato de naribus eius
 sanguis egredietur. supino cor
 muerit cuius per os inguttur in
 trahit. ubi sanguis coagulat
 tractum impediens. anhelitus
 Atylam interemit. Odikolch
 uero de sompno excitata. cum su
 um dominum motu celeri te
 tigisset. et ille se mouere non potu
 issent. cernens corpus frigidatum
 et priuatum calore naturali. cu
 biculatos regios cuiusdam mag

18
ad se uocans. dñm suū eis amio
strans uniuersē carnis uia itro
isse. Qui sane clamore terribili
pstrependo. uniuersos uigiles
ad hostia palatij eoz ciulatu
fecerunt cursitare. Sepelierūt
q̄ eum cum wele kadicha et
kewe. ⁊ alijs capitaneis humo
rum in loco supius memorato.
Diuulgato igitur eius obitu.
obstupuit totus mundus. et
utrum inimici eius lugerent
an gauderent. hesitabat filioz
militudine formidates. qui q̄
populi uir poterat numerari.
Et credebant aliquē p' obitu pa
tris ex filiis regnaturū. Detrici
uero ac aliorum pñcipū alama
norum astucia. quibz rer atila
in collo impando residebat hu
noz in pñta cōmunitas ip̄tes
diuisa ē diuisa. Ita quidem ut
quidam/Chabam regis filium
et grecorū impatoris. s. honori
filia pcreatū. Alij uero Aladario
et germanie pñcipissa. s. dñā
Crimeldina pcreatū i regem
post atilam sibi p̄ficere nitebā
tur. Sanius uō hunoz dñ Cha
be adhesit. Detricus autē
extra naco cum paucis hunis
Aladario. ambo regnare cepit.
Dumq̄ alter altē se p̄ferri male

rebat. detrici astucia qui illo tē
pore sicambrie Aladario adhe
rebat. inter ambos reges tam
durum plūm ac forte ē con
missum. ut p̄ quindā dies con
tinuos. ita Danubii germani
co sanguine inundauit. qđ si
teutonici occasione que p̄ hūno
facta ē diebz memoratis ob odi
um non celaret. p̄fecto posset
confiteri. qđ a sicambria usq̄
poteciana nec homines n̄ bru
ta animalia de danubio aqm̄
putam bibere potuissent. **I**sta
ē illud plūm. qđ hūni Crühelo
plūm uocat usq̄ in diē istū.
In istis itaq̄ plijs semp Chaba
⁊ hūni uictoriā huerūt. Postmo
dum uero detricus de verona
p̄traditantiū Chabā fecit sup
ari. Deuictus enim p̄mitus
Chaba frēm suū. s. tandē in
ultimo ē deuictus. ut uir. xv.
milia ex pte Chabe remaneret.
Alijs hūnis et filiis atyle totū
deletis et occisis. Mortuo itaq̄
atila. tam filij sui q̄ hūni int̄
se sunt necati. Deuictus itaq̄
Chaba. ⁊ germani sui filij atyle
regis qui ei assisterat exadūso
numero seraginta cū quindā
milibz hunoz ad honoriū ⁊
uinculum suū fugisse p̄hibet.

Et quoniam honorius imperator
grecorum incolam grecie cui fa-
cere uoluisset illo rennente re-
manere. paternam sedem uidelicet;
scythiam moraturus repetiuit.
Manserat namque chaba igria
cum honorio annis xii. s. redit
in scythiam anno uno post uia-
rum discrimina et difficultate
passigior. Hic autem in scy-
thiam patriam. s. sedem adiendo
uxorem de scythia non accepit s.
tradidit de corosmenia de co-
silio Bendekur. cui suum quem sa-
num sed nimis decrepiti di-
muerunt. Ex ista quidem uxor
sua genuit edemen et ed. **C**h
igitur chaba suo amonitu
redire fecit satricos iterum in
pannoniam. Remanserant at
ex huius uirorum tria milia
qui profuge inter fugiunt erep-
ti a prelio Crimbeldino in ca-
pum Chiglamerei se colligere
paratiunt. Qui cum timerent
occidentis nationes. ne eos in-
uaderent ex abrupto ad Erdee-
lew intrauerunt non se hun-
garos s. zekul alio nomine
uocauerunt. Inuita quidem
atyle in festi fuerat ipse huius
occidentali natione. Isti etenim
zekuli hunorum sunt residui

usque ad aliorum hungarorum re-
ditum in campo prefato commo-
vantes. Dum ergo hungaros
iterato in pannoniam redire cog-
nouissent in rutheniam eis oc-
ciderunt conquestantes simul
pannonie regionem. Quaque
conquestata in eadem sorte re-
miserunt. ut tunc hungari uolu-
erunt. non in plano pannonie.
s. cum vlachis in montibus et finibus
sortem habuerunt. unde vlachi
commixti litteris ipsorum uti phibe-
tur. Isti namque zekuli cha-
bam in grecia posse putauerunt.
Unde wigus adhuc loquitur
incommuni. Tunc redire de-
beas quoniam chaba de grecia reu-
titur. Iste igitur chaba filius
atyle est legitimus et filia ho-
norii imperatoris grecorum genuit
cui edemen et ed filii sui sunt
uocati. Edemen autem cum uinga-
ti in pannoniam secundo ite-
re uisi. cum maxima familia
patris sui et matris introiit. et
nam mater eius de corosmis
orta erat. Ed uero in scythia man-
sit apud patrem. Ex isto ei chaba
generatio ab eo est egressa. **C**um
chaba adiens in scythiam nobili-
tate generitatis incommuni se
iactarent. hunorum nobilitas et

20
ipm contempnenda. asserentes euz
non uerum ee alumpnu regni
scite. s; quasi militatum eret
nationis. propt qd exstia ur
cem non accepit. s; tradit de
gente corosmina. postqm au
filiu athyle in pho crumhela e
gente scyrica fere quasi dpuisset.
pannonia eretit decē annis
sine rege. scilicet tñ m. grecis
vladis teutonicis aduenis. t
messianis remanentib; in eadem
qui uiuente atyla. populari sūto
sibi sinebant. Surrexit post hec
quidam princeps zuatapolug
nomine odoroti filius ipoloia.
Qui bracta subiugando bulga
ris messianisq; impabat. icipies
simuliter in pannonia dominai
post humerum eriminum. t
huic quidam hungari d' erde
lu et de fluio hung. uatus t
munib; allecium. t nunciis
explorantes. considerata illius
militia innumita ipm zuata
polug utupone subita i qdaz
oppido circa pontē bani iurta
tatam cuius opidi adhuc ap
paret insupco cū tota militia
pemerit. t sic pplis pannonie
memoratis. quos moroti fili
dilatando ad auxerat incepit
dominari. Tradunt quidā

qd hungari odoroti nō zuatapo
lug in secundo eorum reditu i
pannonia repisset principantē.
hoc idcirco ee hē. quia odoroti
pater eius nomine maior ext
s; confectus senio repausabat
in castro. qd s' espreu nominat.
Audito infortunio qd filio ac
ciderat morte subita ob dolore
finiuit uitam suam. filius vō
in dominando nouus erat. hu
ni autem applicuerit fluio
tyscie. t de tystia egressi quinto
anno a pho besumayr usq;
regnum atyle annus fuit
unus. Regnauit autē atyla an
nis quadraginta quatuor. Du
catum tenuit quinq; annis.
Vixit autem centum viginti
quatuor annis. O odoroti est
autem post ingressū hungaro
rum in pannonia anno lxxv.
Ab incarnatione autē dñi anno
Quadragesimo rlo. v. tpe
impatoris ozairiani scd: et
pape gelasy primi. **N**octe
autem illa qua atyla mortuus
ē in sicambia uiuit ozairianus
impator in sompnis atili atyle
fiatūm ex hoc itelligēs ipm ee
mortuum. qui tunc constanti
nopolim morabatur. **Explicit**
prima Cronica hungaroz. **In**

capitulum prologus de suo ingressu et de
casibus prosperis et adversis eorumdem.

Egestis
igitur hu
morum et
natalibus
plus felici
tibus et si
mistris: q
nensq; co

rum loca immutaverit. videndum
nunc est quo tempore ipsamonia re
dierunt. itato quoque redierunt
fuerunt capitanei. quicunque nu
merus annatorum in exercitu. ap

ponere nuptia opusculo dignum

imo **V**ideri
ab incarnatione anni
secentesimo
lxxviij. a mor
te vero atyle
regis hunga

torum anno centesimo quarto.
tempore constantini imperatoris
tertij et zacharie pape. sic scribit
in Cronica romanorum. brigant
et scythia secundo egressi sunt hoc modo.

22
Q. Eleus filius vgeg ex filia +
Simodublia in scytia genuit fi-
lium. qui nominatur almus
Abenenti. Quia mater eius
in sompno innotuerat aius
quasi in forma austeris ueni-
ens dum eet grauida + quod
de utero eius egredereb totres
ac infra non sua multiplica-
rent. Itaque frim fuit qd d li-
bis eius glori reges pagaret.
Quia uero sompnum inlin-
gua nra dicitur alim + illius
ortus p sompnum fuit pre-
noscitur. ideo ipse uocatus
e almus. qui fuit Eleus. qui
fuit vgeg. qui fuit ed. q fuit
Chaba. qui fuit Echele. q fuit
Bentebus. qui fuit Turda. q
fuit Sermen. qui fuit ether. q
fuit opus. qui fuit Radicha.
qui fuit berend. qui fuit zulca
qui fuit bulchu. qui fuit Bo-
luz. qui fuit zambur. q fuit
Zamur. qui fuit leel. qui fuit
leuente. qui fuit bulche. qui
fuit ompno. qui fuit oyiske.
qui fuit oyike. qui fuit bertu.
qui fuit budu. qui fuit cha-
rad. qui fuit buken. qui fuit
boudofard. qui fuit farkas. q
fuit othmar. qui fuit kazar
qui fuit belet. qui fuit beax. q

fuit beue. qui fuit beled. q fuit
dama. qui fuit bor. qui fuit
humor. qui fuit nemproth. q
fuit thana. qui fuit iaphet. q
fuit noe. Almus genuit ar-
pad. arpad genuit zoltan. Zol-
tan genuit torun. **A**nno igitur
ab incarnatione domini sexcente-
simo uel sexingentesimo septu-
agesimo septimo. a morte uo-
atile regis. Anno ceteresimo. +
vlganter oragori siue huni.
latine uo vngari tpe Costan-
tini tertii imperatoris. + zacharie
pape. denuo ingressi sunt pa-
noniam. Transseuntes igitur
pregnum Bessorum albor Cu-
manorum. Suldaham + ciuita-
tem lupo nominata. Deinde
transseunt alpes in quida pui-
tiam ubi uiderunt aquilas i-
nummerabiles. + ibi ppter aquila
illas manere uo potuerunt. qz
de arboribus tamquam mulce d
sedebant aquile et cosume-
bant. duorando pecora uor +
equos. volebat enim ds ut cum
descenderent in hungaria. Cum
montes descendit p tres menses.
+ duemunt in consinui regni
hungarie. s. merdelu. in uitis
gentibus memoratis. Ibiqz ter-
reis castris septem ipatis pro

uxoribus et rebus suis consiliandis
aliquamdiu permansit. Quapropter
teutonici partem illam ab illo die
Simburg. i. septem castra uoca-
uerunt. **De septem capitaneis.**

Dixit **is** **et** **his.**
incisae cas-
tris permane-
rent in in-
tione cum
quaque iace-
tium domi-

norum formidantes et liberato
communi consilio septem capitaneos
inter se praefecerunt et in septem ex-
ercitus sunt diuisi ita ut vnus
quisque exercitus unum haberet
capitaneum sine centurionibus
et decanis cunctis more positi-
uis vnus namque exercitus habe-
bat tria milia uirorum armatorum
sine centum uiris. Excercitum
in quo tribus et octo. i. scilicet ex-
sit de septem de quibus tria duo
milia uirorum armatorum sunt
egressi familiariter in unum non appo-
sito. **Primus Capitaneus.**

Puerat autem ex
his capitaneis
dictior et poten-
tior apud fili-
um Almus filius Eleo-
phili regis. huius autem praefecti

impata Erichus oculis est non
enim potuit impare omnia in-
te. Inertibus igitur querebant
et pecora sua recreauit. Audi-
entes autem terrae utilitatem
de habitatoribus quod optimus
fluminis esset danubius. et me-
lior terra in mundo non esset puer-
illis. Accepit itaque communis
filiis miserrunt nuntium nomine
Kusid filium Kuid ut iret. et
totam terram prospiceret. habita-
toresque terre agnosceret. Cui
Kusid uenisset in medium uinga-
rie. et circa praesides danubii disce-
dit. uidit locum amenum et ter-
ram quaque frum bona ac fide-
flumini boni et pratorum pla-
uit ei. Deinde uenit adducere
primum qui regnabat post
Atlam uocatum Zuatapolug.
Salutauitque eum de suis. et
causam pro qua ueniat manifest-
auit. Hec audies Zuatapolug.
gaudens est gaudio magno pu-
tabat enim illos esse iustos et
uenirent et terram eius colerent.
propter hoc nuntium delictum re-
misit. Kusid autem de aqua da-
nubii lagenam implem et libram
penarum ponens mittit et de
terra uiginti sabuli accipiens ad
suos reuersus est. Cumque narrat

24
set omnia que audierat et uiderat
ualde placuit eis. et lagenam aque
terram et herbam eis portauit.
De quibus ipse sapiens bene cognouit
utrum quod terra optima sit. et aqua
habet dulcem. et pratum cum herbis
similibus que nuntius eis recita-
uit. Appad uero cum suis de
aqua danubii cornu implens
et ante omnes hungaros super
illud cornu omnipotentis dei de-
mum rogauit ut dominus eis terram
in perpetuum concederet. **E** finit
hys uerbis. omnes hungari cla-
mauerunt. Deus deus deus. Tibi incipit.
Et ibi inuentus est usus iste. et
seminatur apud hungaros usque
modo. Deinde communi consilio
ad predictum ducem eundem nuntius
cum remisit. et ei equum
magnum cum sella daurata
aurum arabie. et freno daurato
misit pro sua. Quo uiso
dux ipse magis gauisus puta-
bat. quod ei pro terra quadam hos-
pitalitatem misissent. Nuntius
ergo impetrauit ibi a duce
terram. herbam. et aquam.
Dux uero subites ait. habeat
quantumcumque uoluit pro munere.
Et sic nuntius ad suos reuersus est.
Appad autem interim cum
vii ducibus pannoniam itauit.

Non sicut hospites: sed sicut terram
hæreditario possidentes.
Tunc nuntium alium ad ducem
misit. et ei hæc legationem
mandauit. Appad cum suis
est dicit. Quod super ista terra: quam
a te ement. diuitius nullum
sitis. quia terram tuam cum equo
ement. herbam cum fieno. aqua
cum sella. Et tu pro emphitrosi
inopiam et cupiditate terram
herbam et aquam concessisti.
Cumque duci dicta esset legatio
subridens dixit. Equum illum
in malleo ligneo interficiat. fre-
num autem in pratu piciat.
sellam uero dauratam in aqua
danubii abiciat. Cui nuntius
Et inde dux quid dampni ha-
beret. Si equum interficis.
canibus suis uictualia dabis.
Si frenum in herbam picias
homines sui qui frenum falcant
aurum fieni inueniunt. Si uero
sellam in danubium abicis
piscatores illius aurum selle super-
litus exponunt. atque domum
reportant. Si ergo terram herbam
et aquam habent totum habent. Dux
ergo ille hys auditis exercitum
cito congregauit. timens vi-
gatos. et auxilium ab amicis
impetrauit. et omnibus coadu-

mans eis obviam venit. Illi
autem interdum ppe danubiu
puerunt. q in campo pulch
rimo summo diluculo pug
nam inueniunt. fuit aute aux
ilium domini cu hungaris.
Aquoz facie dur sepe dictus
se infugam conuulit. pscuti
suntq cu hungari usq danu
bium. q ibi p timore in danu
bium se iactant. in quo paq
rum uehementia suffocat. **P**e
trididit aute dominus hun
garis pannoniā sicut coisā
filij tempore moysi tñ seon
regis amorreor q omnia reg
chanaan i hereditate. Dum g
capitaneus iste arpad uenerit
speciali quadā dignitate i scy
tia. q hanc habere ipsius ge
neratio consuetudine scythica
legittima et pbata ut unus i
expeditione gradientibz dbeat
ante ne incedendo uero retro
cedere. ipse p eo alios capitane
os in pannoniā aduenies
fertur precessisse. Eoq arpad
suatapolug cum cetis hun
garis ut supius dictū ē obel
lato et occiso. castrū fuit in
monte noe prope albā. q il
le locus ē primus quē apad
sibi elegit in pannoniā. vii

q ciuitas alba p sām regē ste
phanum qui dīpō pcessio. fun
data ē ibi prope. **Sed capitaneus.**

obo neus.
lehuo ali
capitaneu
unde chab
omne gene
ratio dñen
dise dicit
mipō dīpō

et loco ubi chabuata nūc iac
desolata. Illud etenim castrū
zobolei fundauit capitaneu
quod postmodum chab ipō
mortuo suo nomine a suis et
cognatis et familia iussit ap
pellari primo quidē zoboley
dicebatur. Illud etiam castrū
tempibz andree bele et leue
te filiorum zaar zadylai p
commune consilium ungaro
rum ē confectū. **Tert capitaneus.**

erius uō
capitane
Gyula fuit
unde gyula
filius zadyl
lai dñuāt
eratq iste
gyula dñe

magnus et potens qui ciuitatē
magnam in ercelw iuenacōe

چقور

sua inueniat. que iam pridem
a romanis constructa fuerat.
Habebatq; filiam noie saui
pulcherrimam. De cuius pul
chritudine, puinciales duces
diutius loquebatur. Quam
Geyla dux consilio & auxilio
Beluid. qui terra kulan possi
derat tradidit inuicem legit
timam. Isti beluid kulan de
dit filiam suam ut conu. fress
suum kean debellaret. Et post
obitum suum fratrem suum idem
kulan Beluid hereditauit. Ta
dem cum Gyula hungaris in
pannonia habitantibus infestus
esset et multipliciter aggrauatus
p. suum stphm regem in pan
niam e. deductus. Non tamen
iste Gyula capitaneus s. ab illo
tercius. **Quartus capitaneus.**

Cupen qui prope Nyr fuit &
sua castra ibiq; post baptismum
monasterium fundauit. **Quintus Capitaneus.**

ed quinnus
leel e. nomi
natus. Qui
messianos.
s. bohemicos
de p. tibus Gol
gate expulit.

ibiq; diutius castra metatus
fuisse phibetur. Ex isto quidem
duar. oritur gnatio siue pla
pia et origo. **Sextus capitaneus.**

ertus capitaneus. &
Weibulchu nomen
huit. qui circa Bala
tim sua thabnacula
fuisse probatur. **Vij. capitaneus.**

eptimus
capitaneus
vrs dictus.
Istius siue
generatio
circa Seyo
locu. habebat.

Alie uero
generationes que genere sunt
istis pares et conformes. acce
perunt sibi locu. & descensum ad
eorum b. placitu. Cum igitur
codices quidam contineant. qd
isti capitanei septem pannoni
intrauerunt. & hungaria eripis
s. folis edita sit ac plantata. vñ
ergo uenit gnatio akus. Bor

27
Ale aliorumq; nobilium hun-
garum cum omnes isti in hos-
pites s; a septia descenderunt. Affig-
nant enim hac ratione solam
quam vulgus de vii. hungaros.
Si ergo vii. soli sunt hungari c
familia. et non plures familie
uiores filij filie. accipi possint
serui et ancille. Numquid enim
cum tali familia regna possunt
expugnari? Absit. **A**ccidit
autem tempibus Torun. hanga-
rorum exercitum uersus gallias
percipiendis spolijs ascendisse.
Qui cum incedo tu reno transine-
to diuisi forent in tres partes. due
sine honore. una cum honore
in hungariam descendebat. quia
dux saxonie apud ysnacii Tu-
ringie ciuitate sine vii. hungari
omnes interfecit. Septem autem
eripis reueruatis amputatis
auribus misit in panoniam.
Ite inquit ad uos hungaros
taliter euariantes. ut amplius
non ueniant in hunc locum
tormentor. Due uero partes iaz
sueuam introierant. Audito
ut acciderat eorum socijs et cog-
natis. dimiserunt spolia accipe-
re in sueuam. et quicquid eis oc-
currit a flumine illurici usque
flumen saar. siue leytah. oc-

ciderunt ab homine usque ad pec-

hungaris autem vii. sine
auribus pro ut uiui redierunt
et se occidi cum socijs non elege-
runt. communitas talem suam
recluisse prohibetur. Omnia que
habebant amiserunt. et in re stabi-
li quod mobili. ab uiroribus et pue-
ris illos sepantes percaute sine
calceis proprium nil habere promise-
runt. Semper etiam in simul
de thabnaculo in thabnaculum
mendicando usque dum uiuerent
ire compulerunt. Qui quidem septem
ob offensam huiusmodi laquei
sunt uocati. Existis itaque sic
dampnatis vulgus dicit non
de septem capitaneis istis primis.
Posterea cum sic quodammodo
proprium mundanorum arrogancie
plausum plus de se assume-
re quam ex alienis de se ipsis con-
ponentes. Ideo isti capitanei
vii. de se ipsis cantilenas conpo-
nentes. fecerunt in se decantari.
ob plausum seculare et diuul-
gationem sui nominis. ut qua-
si eorum posteritas huius auditis
inter uicinos et amicos iacta-
re arrogancia se ualeret. Co-
stat itaque non modo vii. capitaneos
panoniam conuestrasse. sed et
iam alios nobiles qui de septia

28
 Descenderunt. Unde impiis vene-
 rari potest nomen dignitatis
 plus aliis et potencie nobilita-
 tis uero equaliter. Cum ego
 quidam sint hospites isto tpe
 nobilitate pares hungaris. in-
 quirendum ē quare istud ec-
 habuit. cum hungari numero
 adimplenda pannonia suffi-
 cissent. Seycha namq; dux i-
 ter alios diuino pmonitus
 oraculo conuertere cepit hun-
 garum gentē ad fidē xianā.
 Et dum monuit illos cōuite-
 nō poss; paganis ritibus
 deos et intentos oportebat
 quosdam armis edomare. Ad
 quod faciendum: quia plures
 fuere fidei repugnantes qm
 quippe adherentes. necessariū
 um hūit osiderium suū et
 uulgate regibus et pncipib; xpi-
 anis. Quo audito huiusmodi
 osidio. nō solum iuuamē tūc
 miserunt s; etiā psonalit ad-
 trunt quib; fuerat hungaro-
 rum crudelitas notua acer-
 osa. **De generacōne Tata.**

Aliauit g; pmo Teodatus
 de comitibus s; Senecini
 de Apulia. Qui fundator
 extitit monastii de Tata
 et parator. Iste etiā cū scō

Adalberto pgenſi epō scī regem
 Stephanum baptizauit. Cuius
 quidem monastii nom pro eo
 Tata appellatur. Quia cū bē-
 rex stephanus ipius nomē ob-
 reuerentiam nō exprimeret. sed
 eum tata appellaret. abolitur
 ē nom teodati. s; tata extitit uo-
 catus. Unde etiam ipius moas-
 terium taliter ē uocati. huius
 quidem gñacio in pannonia
 nō hētur: quia quāuis ipse
 hūisset. tam sine hēdib; finit
 uitam suam. **Generacō filiorū
 heduh.**

ost hec de Alamania vol-
 phgens cum fratre suo
 hedrico de comitibus hem-
 burg ortus. cū tunc
 terrarum falleratis in-
 trouit. Cui dux Seycha
 montem pylcen. et insulā da-
 nubij circa flauimum dedit
 presensu etno. ubi castm lig

neum faciens. fecit quoq; in eo
dem monte cenobium ubi et est
tumulus. De istis hedra ge
neratio derivatur. **Gnaco vecel
lini de alamania venientis.**

scendit
quoq; de
bavaria
vecellin
videlicet
d'warun
burg. Q
tū scōste
phano i

Symgion Cupan ducem iſſecit.
Capitaneus eum creatus er
tatulo die. Ex istis jako nati
tur principium et origo. **Ge
neratio hunt et paznan.**

Dixerunt
etiā istis
diebus
hunt et
paznan.
Qui scō
Stephān
regem in

flumine goron gladio theuto
nico more accinxerunt. Istoru
namq; gnatio ab istis nomib
distare non videtur. Istoru itaq;
comitum dux Geycha fretus
auxilio. I scō rex iphs suis fi

lius et diuino potius quosdā
rebelles annor terrorib; non
nullos uoluntarie conuerſe
runt ad baptismum. Quosq;
comites tam dux Geycha q; fili
suus. latis et amplis hereditatib;
piporum seuicis ditauit. put
apparet nunc manifeste. Qui
quidem tempis impetū vnga
ris p contractus matrimonior
sunt inmixti. Istoz etiā cōsilio
et auxilio sup hungaros rex est
constitutus. Pluresq; nobiles
hungari. duci Ciupan adherē
tes. baptismum fidēq; respue
tes. ad turpia silicia sunt dñiſi.
Istis namq; ingerendis iudica
tus erat nobilior qui fidei et
cicuis adhesit. **Gnaco poth.**

Oth uero
gnatio de
impatore
Corardus
Almburg
deriuatur.
tempibus
regis Salo

monis filii Andree regis
uenit in paritiam. hic
hermus est uocatus. S;

propterea poth fuit appellat
quia internuncius erat inter
impatore Corardum et Andream

et salomonem reges. Poth enim
 teutonice latine nuncius sonat.
 Verse autem et gregori gnatio
 et franciā ē ex consanguinitate
 Guilelmi dicti comes. Kyquini
 quidem et renaldi origo ē d' yf
 pania cum regina margaretha
 coniuge Bele regis filii et aar la
 dixlai pannoniam advenientes.
 hic enim bela primo uxorē de
 polonia hūit. **De gnacōe**
 ergo swth keled plura enar
 rantur. s; pro certo p petrum
 regem diuū idem fugit ad hen
 ricum cesarem in adiutoriu suū
 ei adducti de castro. Stoph sūt
 exorti de suenia. unde impator
 fridricus ortum hūit. Ista enim
 generatio de primatib; suenic
 erant. paupes enim sunt he
 reditatib; s; probi et ualentes
 sunt in patria memorata. Il
 lius siquidem gudikeled ge
 neratio tempib; salomonis
 regis ladi lai. et Geyche ducū ex
 titit exaltatum. Nam tūc ipsa
 generatio in duas ptes diuisa
 fuit. Quidā ducib; adfientes.
 Quidam uō salomoni. Et spe
 cialiter wyd. quē salomon ex
 altasse phibetur sup alios de
 generatione supradicta. **Ge
 neratio Oliueti et Katoldi.**

Osth itant
 Oliuetus
 et Katoldi
 tempore regis
 Colomani
 de regno ap
 locum d' Ca

setta ortum hūit. Illi
 uero de sambuk de Co
 mitib; Campanie ex

franciā oriuntur. **Generatio
 hermani de alamania.**

ermani etiā gene
 ratio cum regina
 keisla introiuit.
 Ibi homines sūt
 de Nurnburg.

hereditatibus paupes. **De ge
 neratione Buzad ē dicendum.**

Egnacōne
 quicē Bu
 zad ē dicē
 dum. hui
 enim gene
 racō p regē
 Stephanū
 filium scdi

Bele in hungariam adducitur.
 in adiutoriu regis memorati.
 Ex comitib; enim orlamudi
 sunt. Primus enim qui uen.
 hatoch ē uocatus. Cuius fi
 lius similiter hatolech et amol

dus. Ex istis origo procedit. &
 Buxad bami. hic enim hadold
 exprimi non potuit s; paloy
 zando hoholt dr. **C**onatio q
 dem chaak cum alijs quib; d;
 generationibus conspiravit
 contra istum regē q̄s phohol
 dum et suam militiam quā
 cum ip̄o adduxerat dr̄ conti
 uisse. **De gn̄atione keleed.**

tephani ladizlai & Gregori fi
 liorum keleed p̄sapia d̄p̄m
 cia oyeysie ortum h̄t. Stephis
 enim filius fuit sororis oyeys
 nei. marthionis filius cōis
 de herfold. Qui occiso tūrigie
 langrauo in frangfurd i sol
 lempni curia ubi impator e
 ligi debuit. p̄ eum ac p̄ alios
 duos reocitendi sententia p̄
 alamanie principes cont̄ ip
 sum lata ēēt. Dieb; geythe re

gis filij sc̄di Bele. d̄scendit ip̄a
 nomiam cum deitatis falleā
 tis seraginta. & a rege predicto
 receptis sollempniter. optimis
 & latis possessionib; inuestitur
 put patet ip̄o in mersinē regi
 onis prostrp̄ōnis penam in
 trante. Eorum uero qui dicit̄
 de Boiotha de samberg d̄sc̄di
 in pannoniā. **De symōe et oxi
 chaele.**

ymonis enim et fratris eius &
 michaelis generatio quidem
 mortimarf nominat̄. tēpib;
 Andree regis filij Bele terti. d̄
 scendit de isp̄ania. Castra q̄c̄
 multa h̄t mispania. illa gene
 ratio ex quib; unum q̄d meli
 ē Boyoth. huius quidē symois
 auus dum cum rege aragon
 annis plurib; contendit; tā
 dem p̄eundē regē captiuatus
 in carcerē detinuitur. Qd̄ symō

comos et Strimius formidantes
cum secunda uxorē p̄fati regis
Ande que fuerat de campania
in ungariam intrauit. In yspa
nia enim nulla generatio inscu
tu suo aquilam ferre audet.
nisi symon et miche. Ea ppter
quod exercitum soldani d' Tu
nisio qui maioritatem et mi
noritatem insulas p̄ nauas in
trando et classes occupauerāt
ceteris militibz regis aragōie
deficientibz eoz generatio fer
tur expulisse. Unde regis et cō
munitatis milicia decreto ē
statutum. quod p̄ori signo qd
fuerat totum iubei s̄i aliqui
exp̄sa figura in aquilā mu
ta retur. *Intronsus diuisam na*

comū

reterea
intueri
in unga
riā tam
tpe regis
Gerche.
et s̄i regis
Stephāi.

quam diebz regū alior.
Bohem. poloni. Greci.
Ispani hismahelito seu
samoceni Bessi Armeni Saronē
Turingi orisne et Penenses.
Cumani Latini. Qui diutius
integro commorando. qm̄us
illorum gr̄iaco nesciat p̄ mar
moniorum diuisoz contract.
vngaris inmixti nobilitate p
ter et d̄scēsi s̄ adepti. ~ ~ ~

Peritamentum fira tpe domini dicit.

ostium at
zuatapo
lug per
ungaros
ut supu
dicit est
necatus.

et hūgarū

descendissent in panno
niam p ser annos eor ar
ma et equos meliorare

curauerunt. Anno igit. vii.

Ozoramam et Bohemiā i qbo
eo tempore dur vrazslaus regna
re videbatur. crudeliter spoliave
runt. Erant cum victoria rede
untis treugis ordinatis cū p
fate duce uno anno quiescūt.

Posth' carinthiam hostiliter
advenientes ultra castrum leopoldi
dur czerame Gotfridus no
minatus. et dur carinthie e
berhardus. necnō gregorius
Aquillegie patriarcha. ipis oc
currentes in sinuū atrociter
pugnauerunt. Et qmuis ex

hūgaris plures ibi cecidisset
tamen ambo duces hūgarū
occiderunt. Patriarcha vero p
fugam evadente. Ab und' spolia
ta carinthia. Corniola et Sti
ria cum maxima pda s reuisti.

Audito igitur contrariis ce
sare. quod hūgarū impi sui
confinia intrassent. duces q
memoratos occidisset. decrevi
t uenire in hūgaria. Et cū eris
set de Italia. uenisset. angustas
sueuie ciuitate. ut deinde ipam
noniam inuasurus hūgaros
descenderet. Inter romanos
bellum generatum ē. interea
intestinum propt' qd ipm ref
cedere oportebat. Int' h' hūgarū
immobilitate animis tribus ad
nullas ptes preteruit. *hūgarū
denastant Bulgariam.*

Anno autem quarto hūgarū
bulgariam inuasent. creca
thesantū et arma innumēra
adduxerunt. castra ipor occupantes
et ciuitates eor destruentes. q dno
concedente et nūc hūc et possi

24
 dent. Postquam autē mēorata
 regna deuicerunt. p̄forū iulij
 usq; in marchiam longobar
 die intrauerunt ubi ciuitatē
 paduam igne ac gladio con
 sumpsērunt. Ex hinc incētes
 lombardia linthar vercellie
 ciuitatis ep̄m impatoris karoli
 h consiliarium fidiissimum
 occidentes eripius ecclesia
 thesaurum maximū rapiunt
 totamq; pene longobardia
 spoliantes. cū maximo spolio
 in panoniam cum uictoria
 redierunt. Post h̄ dēcem
 annis repauescentes. anno ūd
 amo saroniā turingiā sue
 uiam francoq; orientales.
 i. Burgundos demoliti in con
 fini Bauarie ultra castrum
 Abah citra danubium ale
 manorum exercitus ipsos ī
 reditu honoratos īuasērunt
 erobrupto. Quos hungari ī
 fugam turpiter conuerterūt
 celis multis milibus ereisces.
 In quo quidē conflictu ex un
 garis tria milia uiroz p̄ierūt.
 Qui uero euasērūt ad p̄pria
 rediuites annis sedecim ī
 mobiliter in hungariā p̄man
 serunt. *De morte zeel et
 Bulchu capitaneorum.*

egnaute
 uero p̄ ale
 maniam
 Corrado
 primo. de
 cimo octa
 uo anno
 hungari

egressi quibusdam p̄ribus
 Teutonice diuastantis. cū ad
 urbem augustam puenisset.
 vrico ep̄s cum ciuibz et sue
 uie primatibz resistentibus.
 tandem cū hungari eandē ob
 siderēt ciuitatē obstinati no
 lentes de urbe recedē. missis
 nuncijs ad coradū memoā
 tum ut celeriter urbanis suc
 curreret. idē non omisit. Un
 garis igitur se incaute circa
 obsessionē ciuitatis īgerētibz.
 Alamanicus et italicus exer
 citus illos inuasit erobrup
 to ut si fugere uoluisset nō
 potuissent. ex una p̄te flumi
 ni. qui illis diebz p̄ amales
 mirabiliter inundauerat.
 impedimētum faciēs. Ab al
 tero uero exercitibz p̄dictis
 circumuallantibz sicut mu
 rus illosq; constringentibz
 sic itaq; arati ab hostibus.
 quidam captiuati ab eis.

35
Aliqui crudeliter sunt necati
in quo loco leel et bulchui illustres
captanei captiuiati sunt
et ducti coram cesare. Quos cum
cesar requireret quare rami
essent sic crudeles. Dicunt. Nos
sumus ultio summi dei. ab ipso
uobis inflagellum destituti.
Tunc enim per uos captiuamur
et occidimur. cum persequi uos
cessamus. Quibus impator. et
Eligite uos mortem quale uultis.
Cui leel ait. Afferatur michi
tuba mea cum qua primum
bucinans postea hec tibi res
pondebo. Allataque est tuba ei.
et appropians cesari cum se iugeret
ad bucinandum. ipsum
cesarem sic fortiter in fronte
cum tuba fertur percussisse. ut
illo solo ictu impator moreretur.
Dixitque ei. Tu prius ante
me. michique in alio seculo eris
seruiturus. Est namque fides
sancorum ut quoscunque uiuentes
occiderent in alio seculo
ipsis seruire teneantur. De
tenti que sunt sine mora et facili
pone patibulo suffocati. et
Alius autem exercitus huius
gavornum in quo erant bene
unorum armatorum milia quatuor
dragmeca qui castra metati sunt

longe ab angusta ciuitate sen
cientes socios suos tam crude
liter artati captiuati et occidi.
seorsum in quandam insulam se
recepunt expectantes ut se ab
inuicem impatoris exercitus se
pararet. et dum maior pars cesaris
exercitus trecentes ueni iussus
renum. huiusmodi in capto quodam
illos coniungentes sagittis per
mitus illorum equos occidunt.
tota die ipsos nec descendere nec
quoquam fugere permittendo. Tandem
uero se mouere dum non pos
sent. captiuari se dederunt. Cum
quibus socios suos ratissime
detentos redimerent. Ipsi uero
exinde tali fortuna eis occurre
te. monastium de wylta combus
serunt. ubi multum de auro et
hauentes. Abinde Reno trans
passato lothoringense ducatum
igne et gladio uastauit. ubi
circa strozburg. que ilatino
dicitur argentina in quodam pre
lio Echaridum ducem lothoringie
et proclum ducem Barbacie
qui ei uenerat in auxilium cap
tiuentes decollauit. Inde uero
galliam atrociter affligentes.
crudeliter in ecclesia dei seruientes.
et etenseque. Treuerense. et Aquitanense
territorium diuastantes.

Vente p obrupta moncium
senonsum p plos etu mar
tis uiam sibi gladio apientes
pauerunt. Vbi siquidē. Segu
sam taunnamq; ciuitates
testuereunt. Montesq; pē
fatos pforantes. planum lō
bardie cum uidisset. totā pe
ne pūnciam conatatis cur
sib; uastauere. et ita ad pūu
regnum cum uictoria reuēit.

Greca teumuntur phugados.

pugnata. Constantinopoli
tandem obsedunt. In obsidi
one igitur urbē memorate hū
gans constitutis quidā gregis
sicut gygas emissus de urbe
ad luctandum cum eo duos
hungaros impetebat alēan
dicens. Quod si ambos nō de
uinceret grecorum impator
tensu hungaris teneretur.
Qui cum hungais infestus

Ricesimo
autē pri
mo ano
egressi i
Gulgau
am itra
uerunt
quid y
dropolim uenientes ipa ex

ced ultra modum. nisi cōtra
rium ei muenerunt. Qui op
positus greco ita ait. Ego in
quit sum Gothono rectus
hungarus minimus hūga
rorum. Adungas ē duos gre
cos. quorum unus consiliare
dheat animam tua exitura.
Alter uero cadatur tuū sub

randum quia etissime censu
 alem famam grecorū impatore
 genti mee. unde capitaneus
 hungarorum nomine opor
 qui illum exercitū dū conuini
 uoluntate fuerat constitut
 iussit botond cū dolabro suo
 pgerē contra portam urbē que
 erat metallina et impota de
 clare uires suas cū dolabro
 Venies autē usq; portā talē
 ictum et cesuram impā po
 ta fuisse phibetur. qd puer
 annorum quinq; pipin fo
 ramen erue et intrare satis
 large potuiss. facto namq;
 spectaculo hungarorū et greco
 rum parata arca aditandum
 ante portam urbē pua hora si
 mul munū dimicantes. greci
 interiam phungari ē dūis.
 et statim sine mora spm exala
 uit. Qd factum et casum g
 corum impator qui stabat i
 urbē pugnaculo cū coniuge
 sua. p ingenti ueritūdia re
 putantes. auerterunt facies
 suas pgentes impalacū. Ve
 rumptam cum hungari cēsu
 repetisset. p quo certam con
 missum fuerat et pugnati
 dum risum faceret grecorū im
 pator de censu postulato. rece

dentes hungari de obsidione
 ciuitatis de populati sūt totā
 greciam. haurientes ex ea mu
 num gemmas et armeta infi
 nita sicq; ad ipā sunt uenēsi.
Communitas itaq; hun
 garorum cum suis capitaneis
 sine ducib; hec et alia huiusmo
 di usq; ad tempa torum duci
 gessisse phibetur. **Sact' Ste**
phanus primus Rex hūga
rorum nascitur. ararar.

Dux totum genuit &
 Gercham et anachael.
 Michi uero genuit cal
 uum ladulaum et va
 zul. Gercha uero diuio
 premonitus oratio. **A**nno
 domini incarnationis noſe
 tesimo sexagesimo nono que
 admodum inlegenda bſi ſte
 phani regis ſcriptum eſt gſui
 ſanctum ſtephanum regem ex
 ſarolth filia gyula. At rex &
 ſtephanus plures quide ge
 nuit filios. ſ; inſ alios habui
 unum filium nomine ſme
 nitum deo amabile & homib;
 honorabile. cuius memoria
 in benedictione eſt. Hic autem per
 inſcurabile diuini conſilij
 iudicium raptus eſt de medio
 ne malicia mutaret intellectu
 eius. & ne ficto deciperet animu

eius que admodum. & in matia
 morte ſcribitur in libro ſapie.
 ut ergo acta ne agamus. & ex
 poſita ne exponamus. quot
 & quantum uirtutib; florent
 & quam feruens in di ſitatio
 ſes confessor & Emericus dux
 fuerit ſcribere ſupſedimus.
 Quisquis enim hoc ſcie uo
 luerit exlegenda eiusde bea
 tiſſimi confessoris plenam
 ſciſſime conſolationis eius
 noticiam hic poſit. Nos ea
 potius que ab alijs ſcriptib;
 pretermiſſa ſunt breuiter ac
 ſummarum ſcribere intendimus.

**Pugna ſancti regis Stephani contra
 Cupan Ducem.**

amicus autem rex Stephanus
 iam pridem inadolescētia sua
 contra Cupan Ducem fortem
 et potentem gessit bellū glōsū.
 Erat autem Cupan filius cal
 ui zyrind. qui etiam iuvene
 Geycha duce p̄re s̄ci stph̄i reḡ
 ducatum tenebat. a mortuo ab
 Geycha duce Cupan noluit
 matrem s̄ci stph̄i reḡ sibi p̄
 incestuosum copulare cōiū
 bium. et sanctum stph̄m occi
 dere ducatumq; eius sue sub
 dre potestati. hic fuit dux
 Syrtigienis. Sc̄s autē stph̄s
 commocatis procerib; suis p̄
 interuentum btissimū o ar
 tin confessoris diuine m̄se
 implorauit auxilium. post
 modum uero cōgregato. et
 exercitu p̄re obuiam hosti
 suo. et ad annem goron pri
 mitus acinctus ē gladio.

Ibiq; ad custodia corp̄is salu
 tis sue duos principes hūit
 et paznan constituit. Tocius
 autem exercitus sui principē
 et ductorem Vencellum hos
 pitem alamanum genē p̄fec.
 Commisso itaq; p̄lo inter
 utrumq; diu et fortiter est
 dimicatum. s̄ diuine m̄se
 rationis auxilio b̄s stph̄us
 diu glōsam obtinuit victori
 am. In eodem autē p̄lo wel
 nus comes interfecit Cupan
 Ducem. et Longissimus b̄s stph̄us
 a beato stephano tunc duce
 remuneratus ē. Ip̄m uō Cu
 pan beatus stph̄s in quatuor
 p̄tes fecit mactari. p̄mā p̄ez
 misit in portam strigoniē.
 sc̄dā in uespenniē. tertiā i
 laurensem. quartā autē i Er
 delu. Beatus enim stph̄s diu
 notum quod tunc nouerat
 deo fideliter reddidit. Na uni
 usum populū in prouincia
 Cupan ducis regentem dñas
 libor frugum ac pecorum su
 orum cenobio s̄ci o ar tin da
 re p̄petuo iure decreuit. P̄d̄s
 autem Vencellinus genuit
 Radi. Radi uero genuit ois
 ca. Oisca uero genuit Cupā
 et o ar tinū. **Sc̄us Rex stph̄s**

40
pugnati cū Gyula duce trās il-
lūmo.

oro vñs
Stephñs
postqñ
regie cel-
situdinē
coronaz
diuinit
ē adept
famosū
et lucrosū bellū gest
contra amniculū suū
nomine Gyulani qñ tñc
tempis totius ultra siluā reg-
ni gubnatūla possidebat. An-
no itaq; dñi m. ij. vñs rex ste-
phanus cepit Gyulā ducē ē

uxore et duob; filiis suis. et
in hungariam transmisit. h
autem ideo fecit. quia sepius
amonitus a bñ rege Stepho
nec ad fidem x conuersus nec
ab inferenda hungaris iu-
ra conuenit vniuersū uo
regnum eius latissimū et o-
pulentissimū oronardie
hungarie adiunxit. Dicit
autē regium illud hūgaice
Erdehw quod irrigatur plu-
rimis fluuijs in quoz arcis
aurum colligitur. et aurū ter-
re illius optimum ē. **Tertū**
bellū scī Regi Steph. dñi keam an
vñ.

Fost h
 auter
 mouit
 exercit
 sup ke
 an du
 tem bl
 gaur
 et scla
 uorum que gentes loca
 naturali sicut munitissi
 ma inhabitant. Unde etiam
 multis laboribus et bellis suis
 vobis prout ducem iuxta de
 deuit et occidit. et inestimabi
 lem copiam thesaurorum et pec

pue in auro et gemmis ac pec
 nis lapidibus accepit et locauit
 ibi unum proauum suum no
 mine zoltan qui postea here
 ditauit illas partes transiluanas.
 et ideo uulganter sic dici solet.
 Erceelui zoltan. Erat enim ille
 antiquissimus qui uixerat us
 que tempora sancti regis. et ideo uoluit
 ipsum esse super gentes opulentas.
 Ex hac itaque gaza multiplici
 scilicet rex stephanus plurimum lo
 cupletatus. albensis basilicam
 quam ipse fundauerat. auro
 altaribus. crucibus quoque et ca
 licibus. indumentis etiam pon

tificabilib' contextis auro purissimo
 et lapidibus preciosissimis copiatis
 ac ditauit. vasa quoque ministratorum
 et cetera utensilia eidem basilice necessaria
 necnon et alii ecclesie dei regali donauit lar-
 gitate. Inter cetera uero dedit
 eidem albensi eccle' quedam dona-
 ria sempiternae memorie digna.
 duo. scilicet rationalia. quorum utrum-
 que habebat ornam' contextam
 septuaginta quatuor maris
 auri purissimi et lapidibus pre-
 ciosis que beatus bñdictus scilicet
 romane eccle' pontifex ad pœ-
 sancti stephani regis tate aucto-
 ritatis priuilegio insigniuit
 ut quicumque in celebrato mis-
 sam eis uteretur. legitime possit
 regem inungere coronare et gla-
 dio accingere. Et quia pecu-
 nia illius gville fuit male ac-
 quisita ideo ipsa eccle' frequenter
 est passa incendium. In eadem
 autem eccle' ipse auunculum
 suum cum tota familia sua
 absque uelle compulsi baptiza-
 ti. si postea honorifice tenuit
 sicut patrem. Regina uero et
 keisla uxor scilicet Regis dicta ec-
 clesiam aureis crucibus fusori-
 is. tabulis calicibus gemmis
 et ornamentis ultra modum

ditauit. *De edificatione tem-
 pli p sanctum steph'm regem
 in veteri Buda p canonicis.*

Et inde
 sanctu-
 ter uer-
 in ciui-
 tate que
 vetus
 Buda et
 uocatur.

unacum filio suo scilicet Emerico
 et regina et cum ibi non inuissent
 aliquod pium opus in xpo in
 quo possit laudari creator et
 omnium. statim scilicet rex
 de thesauro predicti kean du-
 cis bulgarorum et sclauorum
 quem occiderat cepit in medio
 ciuitatis edificare grandem ce-
 nobium in honore apostolorum petri

43
22
ti et pauli ditando illud mul-
tis precibus et simili libertate;
romane ecclesie fulciendo in me-
moriam et honorem curie ro-
mane. quam corporaliter visita-
uit. Dum igitur edificaretur
magistri lapide de grecia et
directi erant. et sanctissimus rex cum
regina ratione quocumque ibi
tem degebant. Regina autem
crucis tabulas et ornamenta
parabat. Quia uero illud et
grande opus inceptum. mul-
tos annos condurcat. ideo
uiuente sancto stephano rege illud
cenobium non potuit consumma-
re. uolente tamen post multa tempora
sanctissimus rex ladislaus. ne-
pos eiusdem beati stephani. illud
opus consummauit. ut scilicet et
possit adimplere uotum pro
animo suo. sicut inferius plenius
declabitur. Consuetudo autem
sancti regis stephani maior ista fu-
it. quod omnes ecclesias quas ipse
fundauerat in quolibet anno
ad minus tribus uicibus visita-
bat. Et dum ad ipsas ecclesias di-
uenisset. primo ad omnia alta-
ria pergebat. et singulis singulas
preces effundebat. Tandem ex-
cunodo totam ecclesiam illam circumue-
nit et fracturas siue scissuras pietatis

ac rectorum per spicas oculis et
morose inspiciebat. et statim re-
meliorari procurabat. nec a lo-
co illius ciuitatis aut uille re-
cedebat. nisi prius uidisset re-
nouari. Quo expropterea regina ke-
illa dum ad aliquas ecclesias in
hungaria deuenisset. omnis appa-
ratus in domo domini existeret
sibi presentari faciebat. et renouan-
da tam in sindone quam in bysso
omni anno renouabat. Filius
autem ipsorum beatus emericius
proprias uestes purpureas ante
altare deponebat per altarium
induendis sicut patet in eccle-
siis regalibus usque modo. Porro
uero sanctissimus bursam auream
in lumbis gestabat repletam de-
nariis puri argenti. et dum pau-
peres uidisset. mox ibi accedebat
et propriis manibus eis praebe-
bat. Et ideo dextera misericors est
in corpore exterius coram oculis
hungarie usque in hodiernum diem.

Incipit

Anno domini
m. ccc. xxi. in mul-
tis locis incensio
multa et magni
facta sunt. In ges-
tatione beati marci
contigit. vii. iouis opay. vna huius

44
 diei sexta fua post ascensionem
 domini quasi duo soles uisi
 sunt. decimo kalendas Iulij.
*De morte sanctissimi Emerici du-
 cis. et de oratione octidni vaxul.*

Postquam
 autem
 magni-
 ficavit
 domini-
 miam su-
 am cum
 beato
 rege stephano uertendo
 dorsa regum in fugam a
 facie gladii eius et domi-
 nio eius principatus atque po-
 testates subiciendo omnium
 exterarum nationum circum-

adiacentium. Sibi uero se-
 Stephanus. et firmiter statu-
 ut omnibus pompis munda-
 ne glorie calcatis. et temporalis reg-
 ni dyademate deposito solius
 dei seruicio semetipsum man-
 paret. et ab exterioribus curis
 expeditus. contemplatiua ui-
 uitam tranquillam pacem page-
 ret. coronam uero regie celsi-
 tudinis filio suo duci Emerico
 sanctissimo moribus diuinitus
 instructo se daturum disposu-
 it. Erat enim beatus Emericus
 imprimis adolecentie flore
 supra communem naturam ho-
 minum diuino munere soli-
 matus. Iusticia prudentia for-
 titudine temperantia sapientia.
 scientia mansuetudine misericordia be-
 nignitate. Languate humilitate
 et patientia armatus. ceterisque
 catholicis atque pollicatis uir-
 tutibus adornatus. simul et
 sanctus Stephanus pater suus. Cum
 itaque sanctissimus pater sanctissimus filio
 curam administrationis et
 gubernandi regni sollicitudi-
 nem intenderet committere
 beatus dux Emericus propria more
 puerilis est. Fleuit autem eum
 sanctus rex Stephanus et uniuersa
 hungaria inconsolabiliter

planctu magno ualde. Tanta
uero doloris acerbitate. scis
rer stephanus exacerbat. i
grauissimam incidit infirmi
tatem. et post multos dies uir
qualemcumque uite reparacione
recepit. sed pusilline sanitati nun
quam plene potuit restitui.

Ram et pedum coloribus ur
gebatur. et tristitia ac gemitu
bus afflictebatur. Plerumque propterea
quia nullus uidebatur de con
sanguineis suis ydoneus adhuc
ut eo mortuo regnum infide
re conseruaret. Prior etenim
erat gens hungarica uirum pa
ganismo inclinari quam fidei
xpiane. Interea uero uiribus
corpi cepit destitui. et lagore
grauissimo se grauati secies
misit festinante nuncium. scilicet
Buda filium Egurich. qui va
zul patris sui filium quem re
cluserat rex propter iuuenile lasci
uiam et stulticiam ut corrige
retur. de carcere Aitrie educeret
et ad se duceret. ut eum antiqua
moreretur regem constitueret. Audi
ens autem hoc Keisla regina.
misit consilium cum Buda uiro
nephando. Et festinatissime
misit nuncium nomine sebus
filium ipsius Buda ad carcerem

in quo vazul detinebatur. Sebus
itaque prueniens nuncium regis
effodit oculos vazul. et concavi
tates aurium eius plumbo ob
turauit. et recessit in bohemia.
Post hunc autem ueniens nuncius
regis. uidit vazul oculis orba
tum. in eisdem oculis uulnibus
dunt adire. Quem sanctus rex stephanus
uidens tam miserabiliter destituc
tum. in nimias erupit lacrimas.
Sed impediens egritudinis mo
lestia debitam penam malefac
toribus inferre non potuit. Con
uocatis itaque filiis calui ladis
lai patris sui. scilicet Andree. Beela et
deuentis. consuluit eis. ut quanto
citius possent fugerent. ut sic si
bi salutem et corpus suorum ser
uarent integritate. Illi igitur
salubri consilio sancti regis acqui
escentes. a facie malorum et dolorum
in bohemia fugerunt. **Beatus**
rex stephanus moritur. et al
be simulatur. vvvvvv.

eatus autem rex Stephanus sci-
 tate et gratia plenus. xlo. vi. a-
 no regni sui in festo assumptionis
 beatissime marie semper vir-
 ginis. a p[ri]mi seculo nequa. eri-
 pitur. et s[an]cti anglo[rum] co[n]sor-
 cio adiungitur. Sepultus est
 autem in basilica albani. qua
 ipse in honore sanctissime trinitatis
 di semper virginis marie co[n]stru-
 erat. ubi multa signa et mira-
 cula fiunt interuenientibu[m]
 mentis eiusdem sanctissimi regis
 stephani ad laudem et gloriam do-
 mini ihesu xpi qui est benedictus in secula
 seculorum amen. Confestim quo-
 que totius cythara hungarie
 uersa est in luctum. et omnis populus
 regni. tam nobiles quam igno-
 biles. simul in unum diues et
 pauper. planxit super mortem

sanctissimi regis pulcherrimi patris pu-
 pillorum. lacrimis uberimis
 et ululatu plenus. Iuvenes
 et uirgines pro tristitia et mero-
 re scaldis induti per triennium
 choream non dixerunt. et omne
 genus musicorum delinitua
 dulci sona siluerunt. planxit
 quia enim planctu cordis fideissi-
 mi eratque planctus magnus
 et inconsolabilis. At regina ke-
 ysla cum Buda satellite scele-
 rum petrum alamanum. uel
 potius venetum frem regine
 regem perficere statueret. Hoc
 intententes. ut regina keysla
 motus sue uoluntatis. p[ro] libe-
 tu suo possit complere. et regnum
 hungarie. amissa libertate. teu-
 tonicis subderetur sine impedi-
 mento. Vilhelmus autem pater
 petri regis fuit frater Sigismundi
 regis burgundiorum. si post in-
 teremptionem sancti Sigismundi
 uenerat ad imperatorem. Quem
 imperator collocauit venetis.
 et dederat ei sororem suam nomine
 Gertrud in uxorem. de qua genuit
 keyslam reginam. Mortua autem
 gertrud. uilhelmus duxit in ux-
 orem sororem sancti regis stephani.
 de qua genuit petrum regem.

De seruicia petri Regis.

ostendit
autē pe-
trus fr̃s
ē rex om-
nīe regie
serenita-
tis bñg-
nitatem

abiecit. et teutonico furore
seuens nobiles hunga-
rie aspnabatur. bona ter-
re sup̃bo oculo et insatiabili
corde cum teutonicis beluina
feritate ruginentibus. et tū la-
tinis prindum garrulita-
te murrantibus duoraba.
munitiones presidia et cas-
tella teutonicis et latinis co-
todienda tradebat. Erat ei
ip̃e petrus nimium lasciuus
nullusq; eo tempe tutus ēē
poterat de pudicitia uxoris
sue ul' filie seu sororis uirgi-
nitate insultus satellitū re-
gis qui eas impune uiolabat.
Videntes igitur principes un-
garie mala gentis sue. que
contra dum eis inferebatur.
communicato consilio roga-
uerunt regem. ut p̃cipet sui
a tam detestabili ope d̃siste.
Rex autē faustu sup̃bie ifla-
tus pestiferum p̃concepti

ueneni fetorem impropatulū
effudit dicens. Si aliquamdiu
sanus fuerō omnes iudices.
tam clarissimos et spectabile
quam pedaneos centuriones
ac millicos omnesq; p̃ncipe
et potestates in regno hungarie
teutonicos constituā. et fran-
cius hospitibus impleto. et eā
uniuersalē in potestate teu-
tonicorum redigam. Et dice-
bat. hoc nomen hungaria
deriuatum ē ab angaria. quā
debent angariari. hec itaq;
fuerunt fomenta discordie in
petrum regem et hungaros.
De fuga petri et d̃ electi abe.

Ano
igitur
regni
petri
tertio
patrie
hunga
rorum
et mi

lites consilio episcoporum conveniunt
adversus petrum regem et sollicitate
queriebant si aliquem de regali
progeme in regno tunc inue
nire possent. qui ad gubernan
dum regnum esset idoneus. et
eos a tyrannide petri liberat.
Cumque neminem tale in regno
invenire potuisset. elegerunt
desemecipis quendam comitem
nomine Abam. sororum sancti
regis stephani. et eum super se regem
constituerunt. Abam vero con
gregato hungarorum exercitu
contra petrum regem processit
placatus. Petrus autem rex
videns se hungarorum auxilio
destitutum. vehementer expave
scens transiit in bavariam
herici regis teutonorum adiu
torum imploraturus. Petro
itaque profugam de manibus
hungarorum elapso. ungari se
leratissimum budam barba

tum omnium malorum inten
torem. cuius consilio petrus
ungariam afflixerat. infestis
concordantes interfecerunt.
et duorum filiorum suorum oculos
effoderunt. Sebus autem
qui oculos vaxul eruerat.
confectis manibus et pedibus
pemerunt. Quosdam vero
lapidibus obruentes. alios
autem in manganis ferreis
vastantes occiderunt. Abam
vero regali potestate subli
tus. consecratus est in regem.
Omnes autem constitutiones
et exactiones quas petrus
rex secundum consuetudinem su
am statuerat. abam rex in
ritum revocavit. In his ad
rebus gerentibus. tres principes
regni precipui fuerunt. et
unus vocabatur wisce. secundus
Toyrlau. tertius vero perli.
qui libertatem gentis sue que
rebant. et regnum regali se
mini restituere fideliter nite
bantur. In tertio vero anno
regis abe. petrus cum hugo
rege teutonorum descendit
cum exercitu magno contra
abam regem. Rex igitur abam
audiens petrum abhuga
ris derelictum. et ab herico

rege teutonicoꝝ bñigne sus-
cepim. Anno domini m. c. xl.
h. misit nuntios ad cesarem
ut pquiret. an inimicaret
ei p eo. qd petrum de regno
expulerat. an etiam pacem
stabilem cum eo poss. habere.
Cui cesar inrespondendo se in-
imicum esse ostendit dicens. Quia
meos iniurijs latessit qd
uel quantum possu ipse se-
ciet. Per abas hys auditis in-
tellerit. quod cesar intendet
petro regnum restituere. in-
flammatu nra congrega-
to exercitu magno inuasit
austriam. et bavariam. et ex
utraq. pte danubij flumis
baptis alis pugnatoꝝ for-
tium percussit eos in ore gla-
dij. Tulit itaq. spolia eorum
et plurimos captiuos ex eis
secum trahens a flumine
quod uocatur Traysama p-
transiit captiuato usq. a
uitatem Tulnam. in qua p-
noctauit. Factum e autem
h. scda feria a crepusculo usq.
noctem. Mane aute facto
cu innumerabili multitudie
captiuoꝝ i hungaria reu-
si sunt gaudentes. Post h.
misit bellatores fortes i ka-

rinthia. qui plurimos captiuos
recepunt. i hungaria redi-
erunt. Berthridus aute aus-
trie marchio. circa petronia
insultum faciens sup eos. et
eorum spolia fertur abstulisse.
Tunc enim austria no ducit
h. habebat marchiones. Eo
autem tpe Cesar pascha dni
Colonie celebrauit. et cu pri-
cipibus suis consiliatus est.
qualiter regno suo iniuste
illatam ab hungaris iniuriam
deberet uindicare. Qui co-
corditer consuluerunt ei. ut hun-
garos qui sine causa regnum
suum hostiliter nupant. ar-
mis inuaderet. et captiuos su-
os ab eoz seruitute liberaret.
Mouit itaq. expedicione igē-
tem. et consilio baratglai duci
bohemonum exaquilonari
pte danubij uenit ad confi-
nium hungarie. Legati uo
hungarorum. promissit cesari.
qd hungari in omnib. sta-
rent ad mandatum eius. ni-
si quia petrum in regē non
suscipiant. qd tamen cesar
summo ope pficere affecta-
bat. Obligatus enim erat
petro pmissione. qd ei regnum
restituere. hungari uo nul-

latemus consenserunt. Immissi
 numeris data quoque fide quod
 captivos teutoniconum abi
 re prmitterent. cesar redit. ce
 sar redit festinant contra i
 sultis gothfridi ducis loto
 ringorum filij ducis gozzilo
 nis. **Aduentus Cesaris i hum**
gariam contra abam.

hebat. Eorum autem quos red
 dere non poterat. condignam
 compensationem. Cesar uo
 noluit componere donec in
 bauariam ueniret. ut quod per
 hungaros iniuste lesi fuerat
 compositioni pacis interesset.
 Venit ergo cesar ad finibus
 hungarie. et in crastinum expedit

equeti
 anno
 aba rex
 missis
 legatis
 ad ce
 sarem
 que pa
 cis sunt querebat. prmittere
 captiuorum dimissione quod

re disposuit obstacula quibus
 hungari fluvium Raba
 concluderant. Interim uero
 a legatis ab e regis rogatus e
 cesar. ut competente terminu
 figeret. in quo omnes capti
 uos ei remitteret. et donaria
 insuper ei donaret. Cesar ita
 quod allectus muneribus et aliis
 grauioribus negociis impeditus.

redire byzantium qđ ē opidum
hungarie. Ex hinc itaq; rex
Aba securitate accepta. fēs ē in
solens. et cepit cruditer seue
in vngaros. Arbitrabat̃ enim
ut omnia communia essent
dominis cum suis. S; q̃ iur
iurandum uiolasse. nichilo
reputabat. Nobiles enī regni
contempnēs. hīs semp cur
rusticis et ignobilib; diuie.
Hungari uero nobiles nolē
tes ei id sustinere. exacerbatō
nem eius moleste ferentes
spuauerunt q̃ cōiurauerunt
ut ipm occiderent. Quidā at̃
cripis notificauit regi in ecē
eius coniuatos. ex quib; cō
quos ponit captos fecit. in
terfici sine iudicij examine. q̃
immagnum d̃trimentū reg
ūsum ē. Cum enim rex q̃dra
gesimam Chanadimi celebra
ret. in eadem quadagesima ē
citer quinquaginta uiros no
biles sub p̃textu consiliandi in
quadam domo conclusit. et
ab armatis militib; fecit eos
obtruncari. nec contritos nec
confessos. vñte b̃s Gerardus
Chanadiensis ep̃c. canonica
seueritate regē corripuit. q̃
p̃iculum imminere p̃dixit.

Quidam itaq; exconiuatis
prop̃ hoc magis incitati fugi
entes ueniunt ad cesarē. et oblo
cuti sunt contra abam dicētes.
Quod nichilo iuramentū repu
taret. nobiles q; qui eū regē s̃
se constituerant. contempnēs
q̃ cum rusticis ignobilib; edet
comitaret. et continue loq̃ret̃.
Quib; dixit impator. Ista etē
consuetudo non ē nobil' hoīs.
s; eius oppositi. Ip̃m ergo ce
sarem efficaciter instigauerūt.
ut sup abam regē inuicem
iudicaret. quia nec captiuos
suos remitteret. sicut cesari in
uenerat. nec illata dampna
resarciret. Cesar itaq; aīatus
instigationib; hungarorū
cum exercitu Florico et Bohēno
et flammib; aulicorū suorū uenit
in marchiam austrie dissimū
lans se intraturum in hunga
riam. simulans autē se pactū
ab aba rege exactū et reuer
sum. Tunc legati ab e regis
uenientes ad cesarem repe
bant hungaros. qui ad cesarē
fugerant conquerentes et dicen
tes. qđ ipi esset p̃cones et latrū
culi regni hungarie. et precipui
intentores guerrarū et discor
die inter hungaros et cesarē

qui cesari fideliter obsequerentur.
ideoque huiusmodi seminatores
discordie tradi oportere iuniori
abe regis hungarorum. Quod
cesar nullomodo se factum
respondit. Concitato itaque in
uasit fines hungarie. intra
supponum. Et cum uellet
per bobuth rabcha pertransire
fluvium rabcha stagnantibus
aquis et densissimis nemoribus
et scaturientibus paludibus in
meabilem transire non potuit.
hungari ergo qui erant cum ce
sare et petro rege. diutius ex
ercitum tota nocte equitantes
fursim iuxta fluvios raba et
rabcha. quos illucescente sole
facili uado transierunt. Occit
autem ei aba rex inmensum
iuxta ianninum cum magna
multitudine armorum. nimis
presumens de uictoria. quod banai
quidam intimaucrunt ei. quod ce
sar cum paucis super eum ueniret
et ut dicitur aba rex uictoriam habuisset
nisi quia hungari quidam ami
ciciam petro regi reseruantibus se
terram sua uexilla percussit et fu
gissent. Tradunt autem teutonici
quod cum ad populum appropinquas
sent. cum celesti signo nebula
tenuis apparuit. turboque uere

mens diuinitus incitatus ter
ribilem puluerem obtutibus in
gessit ungatium quos iam pre
uer dicitur quia petrum suum regem
et honestauerunt. totumque aplice
anathemate dampnauerunt feri
entes. Commisso igitur prelio in
ter utrumque diu et acriter pug
natum est. si tandem cesar diuino
fretus auxilio felicem obtinuit
uictoriam. Aba uero rex diuini
fugit usus tyliam. et nulla quidam
in scoobe ueteri ab hungaris
quibus regnum nocuerat. cruditer
ingulatur. Cuius quidem corpus
est sepultum in ecclesia que fuerat
prope ipsam uillam. post aliquod
autem annos cum esset effosum
de sepulchro. sudarium et ipsius
uestimenta inueniunt in corruptis
et loca uulnere resanata. tan
dem sepelierunt corpus in pro
prio monasterio in sanis. Cesar autem
reuersus ad castra. ante sacrosanctum
lignum salutis crucis se humiliter
ac deuote perscrutatus discalciatus
pedes. alius ad carnem iduit
unacum omni populo suo magnam
de glificauit. quod ipsum illo die li
berauit de manibus hungarorum.
Ex teutonice illo die in loco
ipso infinita conuulsa multitudo.
itaque idem locus usque hodie fer

lorum payer in lingua eorum.
 in lingua autem nostra westnep-
 ti nominatur. Obfetoſe naq[ue]
 mortuorum p[er] dnos niles ho-
 non poterat bono modo p[er] pte
 illas p[er]transire sagittarij enim
 occiderant eos. Interea hūgai
 congregati supplices uenerunt
 ad cesarem veniam et misericordiam
 implorantes. Quos cesar pla-
 cido uultu et benigne suscipi-
 ens. q[uo]d rogabant concessit. Ju-
 deq[ue] cum omni militudine sua
 albam uenit. que teutonice
 weyzmburg dicitur. que est principalis
 sedes regni hungarie. Ibi ergo
 cesar imperiali honore et latissimo
 apparatu ab hungaris honorat[us]
 petrum regē regali corone ple-
 nariē restitutum. et sacris insigni-
 nib[us] scilicet regis christi more regio
 decoratum in regali throno manu
 sua deducens in basilica gloriose
 genitricis dei semper uirginis marie
 regaliter sedere fecit. et ibidem re-
 gem hungaris. et hungaros re-
 gi reconciliauit. Concessitq[ue] pe-
 tentib[us] vngaris hungarica scita-
 seruare. et consuetudinib[us] iudiciali.
 Hys itaq[ue] taliter ordinatis. ce-
 sar petro rege cum presidio suorum
 in hungaria relicto cum optata
 prosperitate transponā rediit.

De reuſioe impatoris i hūgariaz.

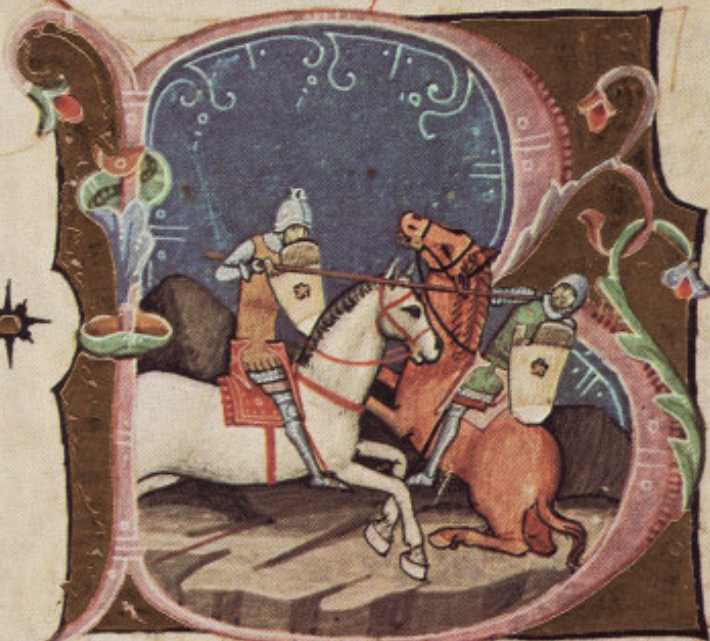

equenti uero anno reuersus ē
 cesar in hungariam. cui petrus
 rex imp[er]ialem sollempnitatem regni
 hungarie cum deamata lancea
 tradidit coram hungaris simul
 et teutonibus. Multis etiā i sup[er]
 et magnificis munerib[us] cesar
 honorificatus a rege ad p[ro]p[ri]a
 rediit cum gl[ori]a. Interea Enore
 Bela ex leuente. qui fugerat i
 bohemiā inde p[ro]p[ri]a paupertati
 inopiam transiit i poloniā
 et a odisca duce polonie benignē
 sunt suscepti et honorati. Et
 tunc uero pomorani annuas
 pensiones duci polonorum cui
 tenebantur reddere renſarunt.
 Dux uero censum sibi obituū a
 poranis armati manu cepit
 erigere. Pomorani itaq[ue] pa-
 gani et poloni rānis diuit[um]

placuit ut duces eorum duello con-
 fligerent. et si cadret diutius po-
 moranus. consuetam persolueret;
 pensionem si uero polonus tan-
 tummodo dampna fletet. Cui
 igitur orissa dux et filii ei hor-
 rentur duellum assidue im-
 positum. Bela seipsum p[ro]p[ri]u[m] in-
 pretis inmedium introducens
 sic dicebat. Si uob[is] polonus et
 domino duci placet. quamuis
 sum nobilior quam paganus
 ille. tamen pugnabo. p[ro] regni e-
 ius commodo et honore ducis.
 Placuit itaque tam pomorano
 et polonus. Cumq[ue] armati cu[m]
 lancea se uinxisset. ta[m] ualiter
 pomoranum fertur Bela de
 suo exercitu decussisse. ut o[mn]i lo-
 co suo se mouere non potuit.
 et gladio p[ro]fissum p[ro]strauit. Co-
 fessusq[ue] e[st] ipse dux pomoranus
 se culpabilem. Quo uiso pomor-
 ani duci polonie humiliter ob-
 dita. solum tributum sine co[n]-
 tradicione persolueru[n]t. Dux uo-
 uente reuertens cum uictoria p[er]
 belam acquisita audacia co[m]po-
 tentiam ualoris in Bela duce
 collaudans cum toto censu et
 pomoranis ei tradidit filiam
 suam in uxore[m]. et uniuersa que s[un]t
 necessaria fuerant iussit.

et copiose ministrari precepit.
 et eum in omnib[us] honoratu[m]
 in ducatu suo tenuit. ac bona
 quantitate de terra eundem
 hereditare non omisit.

De Bela duce Serbyn dicto. 2^a m.

el a uero dux ipse in polonia et
 duos genuit filios. quorum unus
 Bepsa. alter aut[em] Ladislaus no-
 mine cui sui e[st] uocatus. Displi-
 cuit autem Endre et leuente. q[uod]
 p[er] belam apud ducem polonie q[ui]
 apendices ceperant. dedignati
 q[ui] sunt occasione sui nominis
 in ducis curia p[er]manere. et ac-
 cepta a duce licentia. Bela se
 suo ibidem relicto. euntes ue-
 runt ad regem Lodomerie. qui
 ipsos non recepit. Cumq[ue] non
 haberent ubi caput suum reclina-
 rent. abinde ad Cumanos per-
 ceperunt. videntes aut[em] ipsos

28
cuniani optime psonatos. ar
biterati sunt ut eorum terram ad
uenissent explorare. Et nisi cap
tius hungarus illos cognuissz
reuera occidissent. 7 sic postmo
dum aliquo tempe ipos tenu
erunt. Abhinc postea i Rusaaz
sunt pfecti. Eo tempe quida mag
nates hungarie d'solacōm regni
gementes et lib'acōnem hūgaie
a tyrannice petri cupiētes Endr
Bele 7 Leuente. qui de gñe s'c'i ste
phani regis progeniti erant i
temeratam fidelitatē seruabāt
7 eis p nuncios bona que hīe
poterant mittendo fideliter
seruiebant. Erant autē isti 7
magnates visca Bua 7 Subna
7 alij eorum cōgnati. q' sem
p cum suspirijs 7 gemitibus
expectabant opportunū temp'
quando andream belā et leuē
tam possent reducere i hūga
riam 7 regnum gñi s'c'i stephi
regis qui eos dilectat 7 exaltaui
omnibz iuribz suis restituere la
borabant. Petrus uero rex p po
testatem regis teutonicoz erat
non iam regnabat. s; potius
tyrannidis sue crudelitate hū
gariam reprimendo flagella
bat. Quibusdam autē pfidis
Buda. s. 7 Deuecher. suggerētibz

audiuit petrus quod predicti
nobiles hungarie. s. visca Bua
et Subna et eorum cognati co
gitabant qualiter regni regio
semini possent restituere. et
Andream Belam atq; leuētā
contra petrum regem in regnū
reducere. Petrus uero rex uehe
menti furore succensus fecit eo
comprehēdi 7 in eculeo suspē
sos interfici quosdam at effo
sis ocul' tormentari. Et totam
hungariam tam magnus af
fluit angustijs ut magis elige
rent mori quam ita misēribit
uiuere. Tunc nobiles hūgaie
uidentes mala gentis sue. icha
nad in unum conueniūt. con
silijsq; hūto totius hungarie
totius hungarie nuncios mi
serunt sollempnes in Rusaaz
ad andream et Leuētā dicen
tes eis. quod tota hungaria eo
fideliter expectaret. 7 unūsum
regnum eis sicut regali semini
libenter obsequeretur tūmo
do ipi in hungaria descendērent
7 eos a furore teutonicoz d'sed
rent. Hoc etiam eis iuramento
firmauerunt. quod statū ut ipi
in hungariam intrarent. omīs
hungari unanimē ad ipsos
conuerterent. et eoz domino

56
se subterrent. Endre uo et leuente
timentes palliatis insidiis clā
culo miserunt nuncios in hun
gariam. Cum autē uenissent
ad nouum castrum qđ rer alia
constituerat. ecce uniuersa mul
tudo hungaroz catenatim
confluit ad ipsos et instinctu dy
abolico inflammati pnicant
peccerunt ab Endre et leuente
qđ pmitteret uniuersū pplm et
utū paganorū uiuere. epōs et
clercos occidere. ecclās destrūē
xpianam fidem abicere. et y
dola colere. pmiseruntq; eos
secundum desideria cordis eorū
ut irati et pudent in adinūē
tionib; antiquorum patri
suorum. aliter enim nō pug
nabant contra petrum regē
p endre et leuente. primus
autem inter hungaros nōie
vatha de castro deus. dōicū
se dmonis radens caput su
um et caninos dimittēs sibi
p tres ptes utū paganorum.
Cuius filius nomine Janus.
multo postmodū tpe. utum
patri sequendo congregauit
ad se multos magos et phi
tonistas et amspices. p quo
rum incantacōes ualde gra
tiosus erat apud homines.

De multis autē dabus suis
una nomine Rasoi. capta
fuit a ianissimo rege Bela. et
tam diu in carcere fuit reclu
sa. donec recomederet pedes
pprios. ibidemq; inoreitur.
Est autem scriptum in antiq;
libris dgestis hungarorum
qđ omnino phibiti erat et
anis uirōem dūce d cōsang
uineis vatha et Janus. qui
sunt dathan et abiron iue
ten lege seditionē mouerūt
contra dominum. sic et isti tū
grate ungantum populi
a fide et auerterunt. Tūc ita
qđ detestabili et execrabili a
monitione illius vathe dō
populi libauerunt se dmon
et cepunt comedere equinas
pulpas. et omnino pessias
facere culpas. Tam quippe de
ricos quam laicos catholice
fidei sematores interfecerūt.
et quamplures ecclās dei des
truxerunt. Deinde contra pe
trum regem rebellantes. uni
uersos reitonicos et launos
qui missis diuersis pfecti
p hungariam spsi fuerant.
tūm neci tradidit. Omittē
tesq; in petri castra inequis
uelocissimis nocte tres pōne

Ala. lly. m. x.

may. d. h. p. m.
fide. r. a. g. m.

qui deberent proclamare edictum
iubum di Endree et leuente:
ut epi cum clero sint necati d
cimatori tunc datur traditio re
sumatur paganissima pnt
abolenda sit collecta cum suis
teutonici et latini. petri
peat memoria in eternum iul
tia. Oane igitur fco sciscitat
e rei factum et certissime
explicus quod isti fies redisset
eorumq inuitu sui prefecti
phungaros fuissent tunc da
ti non se omdio pteritum de
rimonibz s lectum se omon
stans et suo castro d loco re
mutato transiit danubiu
in syriaten albam cupiens i
trone hungari aut pscientes
eius uelle preuenire occupā
tes campanilia et turres ciui
tatis i letatis iunius illi ex
cluserunt. Inter h autē Endre
i leuente cum eadē multitudi
ne pcedentes pmediū hun
garie appropinquauit ad por
tum qui uulgo dicitur pesth. Q
audito. Gerardus. Boztus.
Guldi a Benetha epi. et Zo
nunc comes. d ciuitate alba
egressi sūt obuiam Endre i
leuente ducibz ut eos hono
rifice suscipenti. Cumq fel

tinant pdicti epi ad lectum ue
nissent qui dicitur Gyod ibi i
eccā sancte sabine priusquā
ad dominos uent missā audire
uoluerunt. Beatus itaq Gerard
us epē sacerdotalibz uestibus
ad celebrandam missā idutus
exortacionis gracia locutus ē
eis dicens. Fratres et coepi mī
i omnes alij fides qui adestis.
scitote nos hodie ad dominū
nrū ihū xpī cum corā mar
tiry in eterna gaudia pueturos.
Ego enim notum facio uobis
arthanum di. qd michi in hac
nocte reuelatum ē. vidi enī co
mmuni nrū ihū xpī i plures
sanctissime matris sue semper
uirginis marie sedentē. nobisq
ad se uocatis de manu sua. t
corpis i sanguinis sui eucha
ristiam communicāte. Bene
ta uero epē cum ad eū accessis
set. retraxit ei xpē eucharistia.
Vnde ipē hodie martiry nost
consortio priuabitur. Post
hoc autem bts Gerardus ad
monuit eos ut confiterentur
alterutrum peccata sua. et
audita missa orationi iūle
tes et certa spe etne bñtudi
nis pmanum adipiscē
letificati omnes comunicauit.

Deinde preterunt p[ro]p[ri]us u[er]sus por-
 tum danubij in pesth. Beatus
 autem Gerardus ep[iscopu]s cum esset
 brevis statura omnesq[ue] uite
 suas in suicio di funditus con-
 sumpsit. curru subuectione
 utebatur. Cumq[ue] ad predictu[m]
 portum uenisset. ecce uiri ip[s]i
 scilicet uattha et complices sui
 demerib[us] pleni. quib[us] seip[s]os
 dedicauerant. inueniunt in
 ep[iscopos] q[ue] in omnes socios
 eorum. Et lapidib[us] eos obrue-
 bant. Beatus uero Gerardus
 ep[iscopu]s. eos qui se lapidabant i[n] de-
 sinenter crucis signo insigni-
 ebat. At illi hoc uiso multo
 magis feruentes impetum
 fecerunt in eum. q[ue] euerunt
 curru[m] eius in ripa danubij
 ubiq[ue] abstracto eo de curru ei[us]
 in biga positum de nocte Re-
 lensfeld submiserunt. Et d[um]
 adhuc palpitaret in pectore
 lancea percussus. ac deinde sup[er]
 unum lapidem contriuerunt
 cerebrum eius. Sicq[ue] glosus
 n[ost]r[us] x. ab exemplis m[un]di hui[us]
 ad eternam beatitudinem t[ran]sit.
 Danubius sepe redundans
 sup[er] mole[m] lapidis iqua con-
 titum e[st] caput s[an]c[t]i Gerardi. n[on]
 potuit sanguinem diluere p[er]

septem annos. donec recoliga-
 tus e[st] a sacerdotib[us]. Et lapis
 ille nunc e[st] chanadini in sup[er]-
 ficie sui altaris. Nunc in eode[m]
 loco ubi contitum e[st] caput
 eius. in honore b[ea]ti Gerardi +
 martiris ecc[lesi]a sub monte ap-
 paret fabricata. Hic siquid e[st]
 Gerardus monachus de rola-
 cio natione wenet[er]n[is]. qui in
 pannoni[am] ueniens. prim[us]
 iascel uitam ducens here-
 m[itu]m. tandem in chanadi-
 ensem cathedram in ep[iscopu]m est
 translatus. Buldi quoq[ue] ep[iscopu]s
 lapidib[us] obrutus t[ran]sit
 ad glori[am]. Beatus autem
 + Beneta cum transissent da-
 nubium nauigio ad Endre
 + leuente heretici qui mul-
 teriori luto[re] erant. vestra[m]
 ep[iscopu]m uulnerunt. qui t[er]cia die
 postmodum mortuus e[st]. En-
 dre autem dux interim sup[er]
 ueniens Benetam ep[iscopu]m a
 manib[us] eoru[m] libauit. Et sic
 p[ro]phetia s[an]c[t]i Gerardi impleta e[st].
 Omnes enim p[ro]pter benetam
 martyriati sunt. Honuk q[ue]
 comes sup[er] terrarum suarum
 danubio insiliens natabat
 quem innam ueniens quida[m]
 homine[m] martyr[em] leuauit.

innauum ut eum a morte liberaret. Erat enim iste murthm baptizatus a comite zonuk. Qui cum positum comitem saluare uellet. cepit ei heretici mortem comminare. nisi ipse zonuk comitem interficeret. Quorum minas murthm metuens ipm comitem in nauigladio interfecit. Tanta ergo multitudo clericorū et laicorū p̄ fide eadem die martiriū ptulit. ut eorū numerus deo tm̄ et angelis cognitus. *De morte peti regis.*

eritis autem rex uideb̄ hugaōs unanimiter adess̄e ducibus. Endre et leuente ip̄e cum suis teutoniciis fugam inijt uersū aūsū. ut abinde in austriā p̄transiret. s̄ euadere non potuit. Interim enim hungari portas et eritis regni p̄mo oc-

cupauiunt. S; et legatus ducis Endre reuocauit petrum regē sub pretextu pacis et honoris sibi congrui. Qui credēs ei reuertebatur ut dicitur. S; maxime coacte. quia exercitū sibi iam absconditum cognouerat et uolebat reuerti festinanter in albam. Qui cum diuersis in uillam zamur. p̄dictus legatus insidys uoluit eū capere. et uinctum ad Endre dūce dūce. *Wernus* autē p̄molecs h̄ collegisse aliquandam ciuitatem. et per triduum uiriliter dimicando semetipm̄ defendebat. Tandem milites eius omnes a sagittis sunt interempti. Ip̄e uero uiuus captus ē et obcecatus. Albamq; ductus. p̄e nimio dolore uitam in breui finiuit. Sepultusq; ē Quinq; ecclesiis quam ip̄e fūdauit i honore beati petri apli. Anno regni sui scda uice. tertio.

Rex Andreas p̄ hugaōs coronat.

oro dnr andreas a pñturbacō
subz hostium securus effectus
in regia ciuitate alba regalem
coronam ē adeptus. A tribus
tantum epis qui nulla magis
strage xpianor euaserant co
ronatus ē. Anno domini. m.
xl. vii. precepit itaq uniuēse
genti sue sub pena capitalis
sentencie ut deposito ritu pa
ganismo prius eis concessio ad
ueniam & fidem reuertentur.
et moribus scdm legē illas
uincerent quam scs rex stphs
eos docuerat. Reuente uō isē
dem dieb mortuus ē. qui si
diuicius uiuiss. & regni potes
tatem obtinuiss. sine dubio
totam hungariam paganis
ma ydolatria corripiss. Et q
ipē leuente catholice n̄ uirt.
ideo circa uillam Torin ult

danubium ē sepultus ubi iu
tere dicitur totum anis suis
more paganismo. **T**radit
quidam istos tres frēs filios
fuisse varul dūis ex quadā
puella de genere tatum et nō
de uero thoro ortos ē. & ob hāc
coniunctionē illos de tatum &
nobilitatem accepisse fallit
p̄etto ē. & pessime enī amatum.
Absq hoc namq sunt noble
quia isti filii sunt calui laor
lai qui uxorē d Ruthia dicit
accepisse. ex qua tres isti frēs
generantur. Iste quidē rex
albus andas et catholicus ē
uocatus. Tribus enim annis
polonos bohemos et austra
les hungaris suis armis fecit
censuales. Rex autem hic adre
as fratre orbatu misit impo
loniam ad alterum frēm suū
Belam cum magna dilectōe
uocans eum et dices. Nos q
quondam penurie p̄ticipes
fuimus et laborum. rogo te
dilectissime frater ut ad me nō
tardēs uenire. q̄s consortes si
mus gaudior & bonis regni
corporali p̄mā gaudētes con
municeamus. **R**ex enim
heredem hō. nec ḡmam p̄
te. Tu sis michi heres. tu i reg

num succedas. hys itaq; ſibi
 bela admittis. cum oī ſailia
 ſua uenit ad regem. Quē rex
 uidens gauſus ē gaudio mag
 ualē. quia ſuſtenuit ſulatus ē
 robore. Poſt h̄ autem rex ⁊ fr̄
 eius bela habito conſilio diui
 ſerunt regnum in tres partes.
 quatum due inpropetate regie
 maiestatis ſeu poteſtatis maſe
 runt. tertia uero p̄s inpropetate
 ducis ē collata. hec igitū p̄ma
 regni huius diuiſio. ſemina
 rum fuit diſcordie ⁊ guerra
 rum inter duces et reges hui
 garie. Eo tempe rex adrea
 iuxta lacum balatim cōſtruxit
 monaſtium in honore ſā An
 ani in loco qui dī Tyhon. Dux
 autem ſibi uxorē filiā ducis
 Ruthenorum. de qua genuit
 Salomonē et dō. De cōcubiā
 autem quam hūit de villa
 Moroth. genuit Georgiū. por
 ro dux bela in polonia gñuit
 liberos. Geysam et laſlaum.
 In hungaria autē genuit lam
 p̄um et filias. Viuebatq; rex
 ⁊ dux in magna pacis t̄qui
 litate.

De Rege Theutonicoꝝ.

O tempe teutonicoꝝ rex ē magni
 exercitus obſedit caſtrum poſon
 uolens inuicem pet̄ uindicare.
 et hungariam ſuo dominio ſū
 iugare. Erant autem multas
 machinas bellicas adpugnādū
 caſtrum. ⁊ p̄ octo ebdomadas ob
 ſidendo nichil p̄fecit. Venerat ei
 predictus rex nauigio ad obli
 tendum caſtrum poſon. Tunc
 hungari qui in caſtro erat na
 tatorie prudentiſſimū iuenit
 hominem nomine zothmūd.
 quem noctis in ſilentiō ad nauē
 in ſilentiō ad naues impatoris
 miſerunt. qui ſub aqua ueni
 ens omnes naues p̄forauit.
 que ſubito aqua plene ſc̄e ſc̄e
 ⁊ potētia teutonicoꝝ contita
 ē. ⁊ ſic effemmati enervatiq;
 iurib; reuerſi ſunt ad propria.

Multi enim milites erant ipo-
son & precipui erant inter eos
woytch ende vylungard. vwo
sa et martinus qui cotidie cū
teutonibus dimicabant acriter.

Sequenti vero anno cesar
cum magna multitudine bel-
latorum ob easdem causas
venit in hungariā vir fortis
nuor zala & zelice. Sz & naue
victualis oneratas p danu-
bium misit in hungariam. &
Prefecitq; eis epim Gebarth
frem. Hys auditis andas rex
& dux bela. omnes aceruos
segetum et tursos herbarum
igne combusserunt. Hitatore
q; cum uniuersis animalib;
eorum de ptebus plus p quas
cesar erat transiturus procul
abduxerunt. Cumq; cesar in-
transisset ad hungariam & ueni-
set in regiones combustas. ne
q; militibus suis inuenire po-
tuit victualia nec equis. & ne
sciebat ubi naues eius essent.
nullumq; subsidium ex eis
poterat h're. Transiens autē
siluas appropinquauit montib;
Godohot omnium victualium
penuia laboras. Interrea autē
Gebarth episcopus uenit iherosolimam
& mittes eplam ad hericum ce-

sarem sciscitabatur ab eo ubi
debere ipsum expectare. Is at
qui ferebat litteram. sic sic uo-
lente captus ē a latrunculis
andree regis et ad eum duxit.
Cumq; nicolao episcopo inceptante
tenorem litterarum precepissent.
rescripserunt episcopo Gebarth lit-
teras. quas p quendam hospitem
eidem miserunt. Ille autē st-
mulans se a cesare missum
obtulit litteras gebarth episcopo
talia continentes. Nouis op-
time gebarth episcopo qd magna
& ardua negotia nostri ipem
nos ab hungaria i teutoniā
ire compellunt. nam inimici
nri impium nrm hostiliter
occupauerunt. Ergo age festina.
& destructis nauibus quācūq;
potens nobis rataspone occur-
ras. Nec enim tibi tutū ē am-
plius in hungariā commorari.
Hys itaq; cognitis gebarth
episcopus festinanter fugit in teu-
toniam. Cesar igitur spe sus-
tentionis. quam a nauibus
expectabat. frustratus ad mo-
tem incepit egere. Similiter
q; uniuersus exercitus eius cū
equis & subuectoribus misabi-
liter fame peribat. In fr-
etiam hungari & bissen sin-

32
gulis noctibus acut' eos infesta-
bant toxicatis sagittis eos int'
ficiendo et fines extendentes
inter pampuliones eorum quia plu-
res aliqua senicia facientes ra-
piebant. Pro timore autem umbri
sagittarum quibus teutonici co-
pluebantur et consumebantur.
fodiebant sibi terram. et disci isetis
chipeis. etiam uiui cum mortui
iacebant in sepulchris. Nam se-
pulchrum quod mortuo fodie-
batur. uiuus iacebat in eo die nocte.
et quod uiuo fodiebatur pro
nocte. mortuus sibi uedicabat
die. Cesar ergo uidens tot et
tantis periculis se esse proplem. misit
ad andream regem et belam du-
cem rogans perpetue pacis firmi-
tatem. Dicebat enim. quod si
rex andreas securum ei iterum prebe-
ret ad reuertendum. et exercitui suo
fame oppresso subsidia uite lar-
giretur. ipse nunquam andree
regi et successoribus eius inimica-
retur. et nunquam animo re-
gem hungarorum dictis uel fratribus
aut consilio ledere attemptaret.
Sed etiam si quis de successoribus
suis ad debellandam hungariam
arma moueret. indignatione omni-
potentis dei incurreret. et perpetuo
eius anathemati subiaceret.

Filiam quoque suam sophiam
nomine. salomoni filio regis an-
dree daret in uxorem. quam prius
filio regis francie cum mario ded-
erat sacramento propter perpetue pa-
cis federa firmius roboranda. Hic
autem omnia fideliter seruaturum
iuramentum religionem interposita
confirmabat. Rex itaque andreas
et dux belam magis amatores pacis
quam discordie seminatores esse
uolentes pacem cum cesare con-
posuerunt. Cesar autem in propria
persona sua iuramentum confirmatum
omnia que dixerat fidei facit.
Tunc rex andreas solita regum
hungarie largitate utendo. misit
cesari quinquaginta corpora in-
mensarum uisonum. et duo mi-
lia latorum. nulle taurorum ingentes.
De panibus autem plusquam se-
centum fere poterant. Oues quo-
que et boues seu pecudes pascu-
les et uini copiam superfluentem.
Plurimi etiam teutonicorum de
immoderata ciborum gestione
et potus ingurgitatione crapu-
lati et infusi mortui sunt. Residui
uero a faucibus mortis miseratione
hungarorum liberati. relictis ten-
toribus et clipeis. et uniuersis supel-
lectilibus suis abiectis. ad con-
citato cursu in teutoniam redire

perierunt. quod nec retro p[ro]spice-
rent. Ex hoc autem euentu loc-
ille unde teutonici tam turpiter
de decorati. abiectis clipeis fuge-
runt. usq[ue] hodie wertheshege nu-
cupatur. **De coronacōne Salomo-
nis patre suo andrea rege adhuc
uiuente.**

Ostquam autem cesar hermus
cum tanto dedecore fugit in t[er]ra
suam de vngaria rer[um] andas mit-
tens ad eum legatos petiuit ab
eo. ut sophiam filiam suā salo-
moni filio suo matrimonio co-
pulandam ut promiserat con-
cederet. Cesar autem quem ad-
modum iururando p[ro]miserat
fideliter compleuit. Regalibus
itaq[ue] nuptiis iuxta flumini
moxia celebratis et ferenibus
patis firmiter roboratis. cesar
q[ue] rer[um] cum gaudio sunt reu[er]si.
At rer[um] andreas post h[uius] ito i[n]ci[pi]t

inparalissim. et tam nivali q[ua]m
estuali tempore sup[er] traba fere-
batur. Post mortem itaq[ue] sci
regis stephani transacti sunt
anni vnderim. menses q[ua]tuor.
usq[ue] ad annum p[ri]mum ip[s]em
andree regis. Interea uo petrus
teutonicus uel uertus venetus
primo et sc[un]do regnauit annis
quinq[ue] et dimidio. Aba uero
regnauit annis trib[us]. **Q**uia
uero carnalis amor et consag-
uinatatis affecto solet ipe[re]re
ueritatem. uicit amor filialis
in andrea rege iusticiā et rupto
fede[re] sue p[ro]missionis. q[uod] in re-
gib[us] e[ss]e non deberet. filium suū
salomonem in fantulum adhuc
quinq[ue] annorum sup[er] totā hū-
gariam anno imp[er]ij sui duode-
cimo confectus senio in regē fe-
cit inungi et coronari. Simula-
bat enim quod p[ro]p[ri]etate reg-
ni hoc faceret. quia imp[er]ator fi-
liam suam filio suo salomoni
nō dedisset si non eum coronar[et].

Cum autem in coronacōne
salomonis canerent. esto d[omi]n[us]
fratrum tuorum: et hoc p[ro]ut
p[re]terit bele duci innotuisset.
q[uod] salomon infans sibi co-
minus constitueret. graui[ter] ē
indignatus. **Q**uidā alij q[uod]

bela dux et filius eius. Geytha. s.
et Iaditha. omnesque regni opti-
manos consilientesque. Salomō
iunctus est in regem postmodū
seminatorum discordie instigati-
bus ortum ē inter eos. Susur-
ratores enim quales nris tēpi-
bus complacent papue suggerē-
bant regi nō posse regnare sa-
lomōnem nisi frē suo bela ex-
tincto. Ab alia uō pte duci bele
persuadebant. qd tempus oportu-
num est regnum acquirere.
dum salomon puerulus est. et
pater eius senio confectus ac na-
litudinarius. veniunt itaque
rex et dux in partem. Rex autē
cognoscebat qd filius suus abs-
que uoluntate ducis post obitū
suū regnare nō possit. uocauit
ad consilium suū duos fide-
les suos. cum quibus consiliū
inijt dicens. Volo attemptare
ducem et maioribus interrogare.
si uult hęc coronam uel ducatu.
fecitque rex et coronam latere an-
te se super rubeum stamēti. et gladi-
um iuxta qui ducatu designat.
si ducatum dux cum bonā pace
hęc uoluerit habere. Si uō corō-
nam statim uos duo principes sur-
gite et coram gladio ducē belā
decollate. et illi promissū se fecerunt.

Cum autem hęc consiliū inuē-
rent. comes pretorum nicolaus te-
nens hostium palliū se foras
hec omnia auouit. Cumque
tem ad regem uocasset. et i hostio
inueniret. dixit citissime duci cau-
sam ptonum. Si uiam optas.
accipe gladium. et plus dicere nō
potuit. Cum autē dux intra-
uit iudicē coronam iacentē cum
gladio ante regem et mirabat.
statimque cum sedisset. irascens
se leuauit et in lecto sedēs dixit.
Dux ego coronam filii mei.
non tamen causa cupiditatis.
sed patione regni. que nudius
tertius ab impatore facta fuerit.
Sed tu uoluntate libam habes.
Si uis regnum. accipe coronā. si
ducatum. accipe gladiū. Ex his
aliud concedas filio meo. sed coro-
na cum uisibilia tua ē. Statim
dux cognouit quibz nicolai coi-
tis. et dixit. habeat filius meus
coronam qui iunctus ē. et da mi-
hi ducatum. Statimque gladiū ac-
cepit. Rex itaque inclinauit se
ad pedes eius. qd nro factū est.
Putabat enim de eadē simpli-
tate deuisse coronā filio suo si-
cut sibi leuante dēbat. sed dux
p̄fimore hęc fecerit. Tandem
similis suggestionibus malorum

hominum rex et dux discordauerunt.
Dux autem erat sicut sagacissimus
regis sibi ab insidiis regis. cum
omni familia sua secessit in polo
nam ad secerum suum. Quod
audiciens rex andreas. timens illi
machinamenta filium suum salo
monem transmisit ad impatore
secerum suum. Secuti sunt autem ei
plurimi principes hungarie. In
terea dux bela omnem inuictam
quam ei fecit rex andreas in
tulenti. notificauit socero suo
duci polonie. Dux autem polonie
auxiliarius est ei fidei et efficacit.
Dux itaque bela tribus agminibus
soceri sui munitus reversus est
in hungariam. Rex autem andreas
proscens cum cum exercitu in
trasse in hungariam. ab impato
re teutonorum duos duces
inducit wilhelmum et poth iaur
illum suum fecit adduci. Duce
quoque bohemos qui consangu
initate eidem attinebat. merce
te conduxit. et confidebat in mul
titudine conductorum. Hungares
autem non multos habebat.
Quam plurimum enim salomo
nem filium suum secuti fuerant
et ex his qui integro remanse
rant plurimum ab duce belam
confluxerunt. Fluctuatum est autem

bela duci quod rex andreas magnam
haberet multitudinem conduc
torum. elegitque magis mori in
bello. quam sine pugna ab ex
ercitu regis declinare. Tunc in
terpidus concitatum dux exer
citum super andream regem iussus
tyssiam. wilhelmus uero et poth
duces theutonicoz furore con
citati cum agminibus suis fel
titer tyssiam transierunt.
et commisso prelio ab utraque
parte fortiter est pugnatum. sed
adiuuante leo dux bela uicto
riam obtinuit. fere omnibus
teutonicis ibidem interfectis
et ducebus eorum comprehensis.
Porro hungari qui erant apud
regem andream. uidentes uicto
riam fecisse ducem belam. dimis
so rege andrea iussu est ad ducem
belam. Rex autem andreas fugit
iussus teutoniam. sed euadere non
potuit. Captus est enim ad por
tas milium et negligentem steterat
in silua boccon. ad crucem suam
que dicitur scire mortuus est.
Sepultus est autem in monasterio
sancti ariani confessus. quod uide
ret consumit in throno iuxta
latum bozaton. Sed et dux bo
hemorum captus est. et sancti sciti
duces bele exornatus. wilhel

mus uo et poch duces adducti
sunt ad belam ducem qui eos
liberos abire pmisit. **Dux bela**
felicitate coronatur in regem.

ux igitur bela uocatus beny
uictor cum triumpho uenit
in ciuitatem albam ibiq; re
gali dyademate inungentibus
cum epis felicitate coronatus.
Tenuit autem regnum pacifi
ce sine molestacione hostium et
quesiuit bona genti sue. Inter
cetera siquidem penurie sue ar
gumenta fecit fabricari num
mos magne monete ex puris
simo argento. et pium rerum
uenalium secundum terrarum
quantitatem iusto modum
ne discrete rationis cōstituit.
Non enim pmittebat mīcato
res et nummularios p̄detes

tabilem auaricie uoraginem
a simplicibus et rusticis supflui
lucrum congregare. h̄c et ē em
causa que maxime solet ip̄los
paupertatis et inopie piclis ob
uoluere. s; statutum p̄cūm un
quisq; uendebat et emebat sine
iniuria et circumuentione. Iste
etenim omnia fora die sabba
constant pueniēdo et emēdo.
Byzancosq; misit currere p
districtum regni sui. Argenteos
etiam d̄narios ut sup̄scriptū ē
cudere fecit. quorum quadagin
ta byzancus census erat. unde
et nunc d̄narij num̄o q̄draginta
aurum appellatur. nō q; sūt au
rei s; quod tot denarij byzāci
ualere illo tempe uidebantur.
Omnibus enim diebus uite sue ī
tota hungaria non ē mutata
moneta. **C**ōdulta etiā alia fe
cit sempiterna digna memoria.
Omnium enim qui secuti fue
rant salomonem regē uxores
et filios et omnia que habebāt.
integra et illesa fecit custodiri.
ut ad eum sponte reuiterentur.
bonis suis impace dgerent. n̄ce
plurimi d̄ill' f̄i f̄idles redierūt.
Allenuit h̄ etiā pietatis
onus hungarorum a d̄bito ser
uicio relaxans eis consuetas

68
pñsiones et antiquas exactiones.
Quapp̃ hungaria quampluri-
mum locupletata sup omnes
circumadiacentes regiones cap-
tulit inuidentes eas diuicias
et glā. Tunc in ea paupes locu-
pletabantur. et diuites glābāt.
Constitit etiam rex clementissi-
mus p totam hungariā p̃conē-
ut de singulis uillis uocaretur
duo seniores fatundiam hñtes
ad regis consilium. Quo audito
non tantum hi qui uocati fue-
rant. s̃ etiam omnes iusti et s̃-
ui cum uniuersa plebe hungarie
uenerunt ad regem i albā. Rex
autem et ep̃i cunctiq̃ proceres
uidentes immensam multitudinē
timuerunt. ne forte iruerēt i eo.
Et incranites ciuitatē obsiāue-
runt eam. Plebs autē constituit
sibi p̃positos quibz p̃pauerūt or-
astum de lignis. uide ab hominibz
possent uideri et audiri. p̃positi
uero miserunt ad regem et ad
proceres nuntios dicentes. Con-
cede nob ritum patrum nostrum
paganismo uiuere. ep̃os lapida-
re. presbiteros exentherare. ele-
ricos strangulare. decimateores
suspendere. eccas destruere. cam-
panas confrangere. his au-
ditis contristatus ē rex. et petiit

inducias dierum trium ad de-
liberandum sup negotiō. Intim-
uero p̃positi pleb̃ inuenerūt
suggestu resideres. p̃dicabat
nephanda carmina cont̃ fidem.
Plebs autem tota congratulāt
affirmabat. fiat fiat. Cum autē
tertia die responsū expectaret.
milites armati ex p̃cepto regis
irruerunt sup eos. et aliquos ex
eis obtincauerūt. p̃positosq̃
eorum ab altis p̃cipitandis con-
truerunt. reliquos autē ligato-
duntis uerbis flagellauit.
Et sic occidendo ligando flagel-
lando. sedicionem eorum milite-
uir edomauerunt. Postq̃ enī
sc̃s rex st̃phis conuerit hūgarā
ad xp̃m. bis ad paganismū i iūā
ē. Semel tempe regis hūthec.
Secundo tempe regis bele. Sicut
nunc scriptum ē. **C**onstitutus
autem rex bela completo regni
sui anno tertio. in domes rega-
li allodio conuente solio. cōstac-
tus corpore irremediabiliter cepit
egrotare. Duraueruntq̃ cū semi-
necem adiutulum kynisia p̃t
quasdam regni necessitates et ibi
migravit a seculo. Sepulchus ē
autem immenstus s̃i saluatoris
q̃ ip̃e conflagravit in loco q̃ d̃
zugzard. Hic enim bela erat

caluus et in colore brunus, ipse
 ea suum monastium ad suam
 dispositionem zugraro appella
 uit. **De aduentu impatoris cu
 Rege salomone genero suo.**

Ex autem salomon audita mo
 te bele regis accessit ad scetum
 suum impatorem teutonicoz
 rogauitq; cum ut regni hun
 garie sibi restitueret. Cuius pe
 bo impator libenter acquieuit.
 et cum illo nobili romane ar
 tis exercitu et illustri cetu ipial
 gle salomonem in ungariam
 reduxit. Interim geysa filius
 regis bele sicut erat prudens
 q; circumspiciens cum duobz
 fratribz suis adolescentibus.
 Assumpsit se seorsum impres
 polonie. Non enim poterat

impetum salomonis et teuto
 nicorum tunc sustinere. Rex
 itaq; salomon cum impatore
 sine difficultate intrauit in hu
 gariam rege orbatam. et secut
 uenit in ciuitate regiam alba.
 ibiq; ab omni clero et populo
 totius hungarie honorificentis
 sime susceptus e. Concionanti
 e autem impator adiuuans
 cetum hungaroz p genio suo
 rege salomone. patetq; int eos
 reformatam insurrexerunt reli
 gione interposita confirmant.
 Regem autem salomonem in pmo
 solio gle coronatum cu assensu
 et clamazione totius hungarie
 fecere fecit. Ipse uero impator
 diuite gaza hungarie a rege sa
 lomone largissime remuneratu
 prospice rediit ad ppa. Statim
 autem ut impator discessit. geysa
 illinc quo se caute conuenerat
 in hungariam accessit. Rex at
 salomon tamquam nouus. et
 necdum in regno roborat. time
 ne forte gersa cum exercitu po
 lonico sup eum irueret. pau
 lisp recessit cu suis. et i castro
 musum munitissio tanta stati
 one resedit. Porro epi et alij ui
 ri religiosi instanter satagebant
 inter eos pace componere. maxie

autem dionysius epis dimitit
 ammonitionibus et dulcibus al
 locutionibus suis mitigauit ani
 mum Geysæ ducis. ut salomoni
 quamuis iuniori regni cum pa
 ce redderet. et ipse ducatum quem
 pater eius prius habuerat pacifice
 teneret. Cuius salubribus p
 sionibus Geysa deposito rancore
 paruit. In festo autem sanctorum
 fabiani et sebastiani martirum rex
 salomon et Geysa dux coram hui
 gano in Geur pacem firmave
 runt. Deinde festum dominice
 resurrectionis ambo simul cum
 plena curia quinq; ecclesiis cele
 brauerunt. Vbi rex salomon ipso
 die pasce. assistentibus regni pro
 ceribus per manus Geysæ ducis ho
 norabiliter est coronatus. et in re
 giam beati petri principis aplo
 basilicam ad audiendam missam
 gloriose deductus. uniuersa ergo
 congregatio hungarorum. uiden
 tes pacem regis et ducis. et mu
 tuam inter eos dilectionem. lau
 dauerunt dum pacis amato
 rem et fratrem leticia magis in ipso.
 Nocte autem secuta. p^{ro}nostium
 furarum discordie et turbationis
 fuit. Totam enim ecclesiam
 et omnia palatia. cetera
 et edificia et appendicia. re

pentina flamma consumpsit. et
 uniuersa uastante incendio
 corruerunt. Accepit autem o
 timor primaria concussione
 flammarum stridorum. et terri
 bili furore campanarum ex tur
 ribus ruenarum. nec sciebat quis
 quo se diuerteret. Rex et dux
 uehementi stupore attoniti. et
 suspitione mali doli perterriti.
 quanto citius in diuisa se trans
 tulerunt. Mane autem facto
 per fideles nuncios et inuitate
 rerum cognouit. quod nichil
 mali ex utraque parte perniciosa
 fraude fuerat excogitatum. sed
 forte inopinatum euenerat
 incendium. Rex et dux cum bo
 na pace iterum conueniunt.
 Misit itaque rex salomon et
 dalmacie. qui sororius Geysæ
 erat. nuncios ad regem salomo
 nem et ducem Geysam. et roga
 uit eos. ut propria persona eorum
 contra aduersarios suos. scilicet ca
 rancanos ipsum adiuuarent.
 qui tunc marchiam dalmacie
 occupauerat. Rex igitur et dux
 collecto exercitu uenerunt in dal
 maciam. et ablata sibi resti
 tuerunt integre. Regi duci
 que dona regalia ac preiosa palla
 tia. aurum et argenti multo

donauit. In reuisione autē eorū
 Atha palatinus rogauit regē
 q̄ dūtem ut in constructiōe mo-
 nasterii sui quod in honore scī
 iacobi edificauerat in zelyz. i
 terecēt. quod et factum ē. **Qd̄**
rex salomon et dauid liberos non
huērūt.

Ex autem salomon et dauid :
 frater eius liberos numquam
 huērunt. et in ipis semē regis
 andree defecit. Qd̄ itō diuinit'
 factum ēē credimus. q̄ quāto
 andreas primo in hungariam
 reuersus ē cum leuente fr̄e suo
 ppter hoc quod ip̄e regnum pos-
 set optinere. p̄misit vatani p̄-
 phanum. et alios pessimos. sc̄z
 Gerardum et multos xp̄ianos
 interficere. Dux autē Geyla ge-
 nuit Colomanum et Almuū ac
 filias. Viguit autem trāquilla
 pax inter regem et ducē ceter

annos tredecim. Int̄m autē
 bohemi supbia inflati irrupe-
 runt uersus urbem Trenchen
 et magnam p̄dam hominū
 et ceterorum animalū capien-
 tes abduxerunt. Rex autē et
 dux p̄ magna iniuria hoc repu-
 tantes. cum suis exercitibz bo-
 hemiam inuasērunt. Et bohe-
 mis ad conflictum uenire nō
 audentibz. hungari fere totaz
 bohemiā igne ac gladio uas-
 tāuunt. Ibi bator opus mar-
 tini filius. quendā bohemiū
 instar gyganteē magnitudis
 corpus habētē i certanūē siglāi
 uirili p̄stuit. p̄p̄ q̄ mediāle fēz
 sp̄ p̄modū apud regē et oīs opti-
 mates hungaricē glōsus emicuit.
 Rex itaq̄ et dux iuriā suoz sup
 bohemos grauē iudicātes cū
 maxima p̄da captiuoz bohēo-
 rum i hungariā gaudētes s̄ reuēsi.
Deuastant Cuni hungariam.

Ost h̄ autem pagani Cuni a su-
piori pte porte meles ruptis in-
dagantibz irrupunt in hungaria
totamq; p̄uinciam Nyz usq;
ciuitatem Sylor crudelit̄ dep̄-
dantes. infinitam multitudinē
uirorum ac mulierum. cete-
rorumq; animalum secum
trahentes p̄ amnem lapus et
fluenta zomus inopinabili-
transeuntes remeabāt. Rex
igitur salomon et dux Geysa cum
fratre suo ladxiao collecto exer-
citu festinantissime acceleraue-
runt p̄ portam meles t̄nseuntes
priusquam cuni mōtes tran-
scenderent in urbem Dobuka
pene p̄ totam septimanā ibi
aduentum paganor̄ expecta-
runt. Quidam autē d̄specula

toribz nomine fantiska q̄ erat
d̄ nouo castro certificauit regē
et duces in quanta f̄ia qd̄ exer-
citus cunorum appropinquaret.
Rex autem et duces cū exercitu
equitauerunt illuc usq; p̄tē
et in nocte illa d̄scēdēt p̄pe cunō.
Surgentes autē summo dilu-
culo sexta fena. omnes eucha-
ristie communionē seipōs mu-
nuerunt. et ordinatis agmibz
suis ad confligendū cont̄ pa-
ganos preuerunt. Qd̄ cū ui-
dissz princeps milicie pagano-
rum nomine Osul. qui fuit
seruens Syule ducis cunor̄.
sicut erat plurimum inflatus
supbia. ac nimium dese p̄su-
mens. inquit suis vadāt iuue-
nes sup̄ inermes hungaros. et
cum eis ludi simile bellū con-
mittant. Nullos enim crede-
bat eē qui cum eis congregari
auderet. precedentes autē pa-
gani contra hungaros. uidēt
terribilia eorum agmina et p̄
prope renunciarunt Osul
principi suo. Qui coadunato
conduco exercitu cunorum
festinanter collegit se i sup̄ali
um montis altissimi. putās
hoc sibi fieri p̄ maximo tuta-
mento. Est enim ascensus ḡ

Kyrieley.

uissimus montis illius q̄ ab incolis uocatur kyrieley. Cōgregatus ē autē uniuersus exercitus hungarorum ad radicem montis eiusdē. Milites enī regis salomonis omīs p̄ter gestabant uexilla sua fr̄a de syndone. Paganī autē ī caecamine montis iam collocati fuerant. ex quibz fortiores et audaciores sagittarij d̄scendunt in medium d̄ueri montis. ut hungaros ab ascensu montis procul arcerēt. Ceperunt itaqz t̄pestuosis ybr̄ibz densissimam sagittarū iturmas legionum regis q̄ duas descende. Quidam autē ī cliti milites hungaroz irruerūt sup illos sagittarios. q̄ quamplures ex eis in latere eiusdē montis occiderunt. q̄ ualde et pauci equos suos arcubz suis uerberando urgentes iux ad socios suos ascendere potuerūt. Rex autem salomon acerrime animositatis audacia fremebundus p̄ grauissimū ascēsum cum agmine suo quasi reptādo ad paganos ascēdit. q̄ sup eum densissimos sagittarum ymbres effundebant. Dux at̄ Geysa sicut erat semp p̄uidus.

p̄ leuiorem ascensum ascendēs sagittis irruit sup cunos. Cui frater ladylaus quatuor ex fortissimis paganorū p̄mo īpetu interfecit. et a quinto eorū sagitta grauius ē uulnatus. eodem mor ibidē interfecto. Postmodum diuina mis̄acōne auulnere illo cito ē sanatus. Paganī ergo atrocissima mortis illatione ab hungaris coartati miserabiliter fugiebāt. Qs hungari celerius p̄sequētes acutissimos gladios suos et sitibundos ī sanguinibz cunorum inebauerūt. Capita et quippe cum anoz nouit̄ rasa tamquam cucurbitas ad matuitatem nodum bñ p̄uicta gladiorum ictibz distidit. **V**idit tēiqz br̄issimus ladylaus dux unum paganorū. qui sup dorsum equi sui ducebat unā puellam hungaram speciosā. Sanctus ergo dux ladylaus. et putans illam cē filiā ep̄i wata diensis. Et quamuis cēt̄ ḡnē uulneratus. tamē illum celerime p̄secutus ē sup equū illuz quē zug nominabat. Cū autē attingeret ut eum lanceret. minime poterat. qz nec ei celerius cur̄ebat. nec equus il

579.

luis aliquantulum remanebat
 s; quasi brachium hominis erat
 inter lanceam et dorsum eum.
 Clamavit itaq; s; dnr lad's.
 adpuellam et dñe. Soror specio
 sa. accipe cunum in cingulo. ⁊
 iacta te in terram. qd et fecit. Cuiq;
 beatus ladizlaus dnr pcul u
 lum lanceas; interea iacetem
 uoluit eum interficere. Quē;
 puella ualde rogauit. ne eū in
 terficere s; ut dimitteret. **C**ui
 in hoc notatur qd fids in mulie
 b; nō sit. quia forte amore stu
 pri illum liberare uoluit. S; s;
 autem dnr diu cum eo luctan
 do. ⁊ absciso neruo illum inter
 fecit. S; illa filia epi non fuit.
 Per igitur et glōsi duces fere
 omnib; paganus interfectis.
 et omnib; rānis a captiuita
 te liberatis. una cum felici ⁊
 embola totius hungarię cum
 triumpho uictorie gaudentes
 redierunt. facta ē igit; leticia
 magna in tota hungariā. et
 in ymnis et confessionib; le
 nedicebant dñm qui dedit ei
 uictoriam. **De aduentu Bis
 senorum in hungariam.**

actum ē autem tertio anno
 post aduentum eunor. Bisse
 ni palbam bulgarum ueniē
 tes transnatauunt flumē za
 ua in campum buzias. ⁊ nō
 modicam gentem captiuor
 et pōarum diripiētes i suā t
 ram abduxerunt. Rex aut; ⁊
 dnr imposuerit crimē tradi
 onis albe bulgarice. eoq; pa
 ce dñm data uoluntarie pmi
 siss; latrunculos belloz dep
 dari hungariam. Collectis
 itaq; exercitib; conuenerūt
 in zalankemen. ubi consilio d
 liberantes dñm albam
 tradicem obsidi oportere ⁊
 expugnari. Inde castra ⁊
 mouentes descendunt cca flu

men zaua in directo flandorfer
war. Erut autem edictum a re
ge et duce. ut uniuersus exercitus
hungarorum quantocius tran
siret flumen zauam in bulga
riam. Greci autem et bulgari
nauigantes in celonibus suis p
ingenia sufflabant ignes sul
phureos in naues hungarorum
et eas in ipsis aquis incendebant.
Victi sunt autem igniuomi gre
ci ab ungariis per multitudinem na
uium quibus flumen operuerat.
fugientibus autem grecis ac
bulgariis. transierunt ungari
et terminos bulgarorum occupa
uerunt. **R**ex autem et dux sa
fena transierunt zauam. et ma
ne fecerunt ordinari acies suas et
plenis manipulis suis uniu
saliter per turmas suas in scis
unibonibus obsederunt ciuita
tem. Greci igitur et bulgari tim
tes ex obsidione periculum sibi
imminere. rogauerunt bulgaros
per clamorosos nuncios ut
sine pauore uenirent in adiu
torium ipsorum. eo quod nec rex
nec dux ciuitatem eorum obsedis
set. sed tantum comes vid cum
Bachnensibus militibus eos in
uasisset. Bessi ergo fraudulen
tibus uerbis eorum sequebatur. festinat

ueniunt in adiutorium ipsorum. et
cupichitate prece allecti quam
de comite uiderent deuenire spabant
se hunc precipites irruerunt super
agmina supromiensium. quo
rum rector erat comes Jan no
mine. Hic autem insultus
bessorum uuliter et fortiter cum
supromiensibus superauit. pluri
mis eorum ibidem in ore gla
dii perstratis. reliquias autem eorum
in captiuitate subactis. Prin
ceps bissenorum nomine ka
zar cum paucissimis fugiendo
manus hungarorum uir euasit.
Rex igitur et dux eisdem militi Jan
munera regalia condignas quo
grates liberalitate contulerunt.
eorumque ipse multa milia bissenorum
tamquam lapis limpidissimus
uasa fictilia contriuit. postquam
rex et dux cum exercitu suo de
gentatim capita leuasset. Regi
autem et ducibus Geysa et lazar
super ripem que eisdem ciuita
ti prima est residentibus ceperunt
hungari perstrare captos bisse
nos. et capita interfectorum et e
quos et suppletalia que scilicet
fena a mane usque ad inclinacionem
meridiei plene perficere
non potuerunt. Hoc autem
ideo factum est ut greci et bulga

70
n q̄ obsidbantur. uidentes his
senos in quibz spabant tā cru
diter ab hungariis obtruncatos
timerent et semetipsos cum ci
uitate regi et ducibus contradicere.

T Porro rex et duces ad expug
nandam ciuitatē conuenciora
loca. perspicientes. preceperunt car
pentariis. ut ibi turrea lignea
octo altitudinem muroz dup
lo superantes fabricarent. uice
milites in medium ciuitatis
lapides et sagittas sup hoies
iacularent. Inter turrea uero
toridem tormenta ad destruē
dum muros erexerunt. Iogo
etiam pluteos ad defendēdos
introitus turrium ceteraqz i
strumenta bellica cōposuerūt.
In quibusdam itaqz locis des
truxerunt muros eius usqz
ad fundamentum. s; ciuitatē
cape non poterat. quia eā i
trinfecus fortissimi bellatores
defendebat. Obsiderunt itaqz
ciuitatem duobz mēibz i fra
quos sepius egressi sunt cū sa
racenis de ciuitate egrediētibz
et ex eis alios occiderūt. alios
autem fugauerunt. Post h
tres saraceni fortissimi et au
dacissimi d' urbe persiluit iacu
lis lanceis et sagittis duram

plagam hungaris. pinātes.
Salomon autem balistarius
regis. unum illorum ictu ba
liste fulminauit. cuius cada
uer hungari nitebatur rape.
socu uero eius d' p' dicitis acut
dimicantes defendit. Per aut
et dux uidentes eoz conflictuz
circumstantibz aut militi
bz. Tunc sanguis et cor matha
beorum effervescebat in milibz
qui defendebant hungaros ab
his saracenis p'municōne
artis audacter pugnantibus
ut hungari cadauer saraceni
raperent. **H**oc audito ob
georgius. et boni milites bel
licosi. concitato impetu imo
dim fulguis irruerūt sup
illos. Quos quidē obus nimi
um audacter p'sequēs usqz et
ad urb' portas fugauit. pug
natores iactabat lapides et
sagittas de pugnatul' ciuita
tis. Obus tamen sine lesione
reducit. Interea autē georgius
et boni exortati sunt hungaros
qui corpus saraceni capue
runt. et in turpitudine proie
cerunt. In tercio uō mēse
obsidionis quedam puella
hungarica olim illuc p' cap
tiuitatem abducta. i. quāta

fla ciuitate succendit. flaba
autem subsolanus uehementis
sime cunctaq; edificia occupa
uerunt incendia. Creuitus
itaq; hungaroz irruit i ciui
tatem ea pte qua muri eius
p tormenta iam conuerant.
q grecos sarracenos atq; bl
gatos crudeliter trucidauit.
Qui autem residui fuerant
cum Nicota duce eoz fugie
runt in artem. hungari ego
capta ciuitate sequenti die p
quam ignis resedrat. uidetes
scrobes grecor discantes tuleru
cruda aurum multum q ag
tum. lapides preciosos gemas
q; pluadas. et thesaurum fe
re inestimabile. In cuius pti
cione orta e discordia int regē
q ducem. Nullusq; fuit ex hi
gatis qui ibi locupletatus n
fuisse. **P**orro in arce iclusi
rogauerunt regē q duces. n ei
uitam et libertate donarent.
artem et uniuersa sibi uendica
rent. Nam ibi itaq; regē q du
cum in fidi pignus extensis
quod eos amplius no ledrent
omnes qui in arce erant de
scenderunt. At dux Nicota po
tans argenteam yconam sū
sime genitricis di semp ugis

orane cum magna multitudine
populi ueniens impotestate duas
beyse se contulit. Sciebat enim
geysam ducem duorum co. et
captiuos seu afflictos inie ui
sceribus refouentem. Ad ma
nus autem regis salomonis
pauci uenerunt. quia nouat
ipm eē austrium et pessimis
consiliis vyo comitis in omib
ascultantem. Qui vyo tō et ho
minibus detestabil erat. Cūq;
uidisset rex plures ad ducē ex il
lis confugisse. paucos aut ad
se. plurimum indignatus est.
Cum autem reuē eēnt cū the
sauro inestimabili. uenerunt
in uellam buxias impdūi vyo.
volebatq; diuidere thesauro
et captiuos et illos etiā q ad
fidem illorum d castro uene
rant. **D**ux autem regi ih
contradices. diuidere non po
tuerunt. hec ergo causa fuit
maloz q seminatuum discordie
inter eos. Sz cū thesauro diui
derent. rex cum consilio vyo q
frank epī et Radoan filij Gu
gar et Jlia genis vyo iquatio
ptes diuisit. Et quartā ptem
duci dtribo ptrib; unam hiet.
ut omnibus militib; scdam at
vvo. tertiā autem Jlia. vno

Dux ualde molestatus ē. **Disco-**
dia regis et Ducum. XXXV.

habēt. Nec hec differendū. s; magis accelerandū eē sug-
gerēbat. Seducebatq; regem
hec pūbio. Quod sicut duo ē
gladij acuti in eadem uagina
contineri non possent. sic nec
uos in eodem regno conregnare
potestis. **R**ex ergo ueneno-
sis uerbis comitis vyo tragefact⁹
odium et rancore concepit. **E**-
runt itaq; querebat oportu-
nitatem aut capiendi ducē
gersam pīnsidias aut bellan-
di. Dissimulabat tam rex et
simulata amicitia. dimisit du-
cem abire inducatum. **De**
concordia eorumdem.

Atterea impator grecorū audita
liberalitate ducis geyse. misit
ad eum nuntios adfirmanda
pacem et amicitiam. Dux at
remisit ei omnes captiuos q
omnes qui ab arce dīscendāt.
Ad regem autem salomonem
rex nequaquam misit grecorū.
Vnde rex salomon sup gersas
ducem magis inuidie faucibus
ac magis exarsit. Comes eti-
am vyo pūicaciter īstigabat
regem. ut ducem gersā expel-
leret. q ducatum eius sibi dle-
ui posset uendicare. Et hoc
facile fieri dicebat. eo qd rex ē
multo plures milites. qm dux

Ost itaq; misit rex ad utruq;
ducem ut ambo simul ad regē
uenirent. et cum exercitu sup

40
Nys castrum grecorum p[ro]fici
scerentur. Per enim dolose in
tendebat eos p[ro]ire, ut si amicos
improvisos capere poss[et]. Dece[re]
securus fuiss[et]. Duces aut[em]
insidias regis percipientes sibi
caute consulunt. Ladylaus
cum medietate exercitus ip[s]i
bus Nyr remansit. Geyla uo
cum rege p[er]fectus e[st]. nec ausi
sunt quicquam molestie ei
inferre. quia ladylaum in
manu ualida fratr[is] ultores
fore non dubitabant. **I**n
terra uiri de Nys. multam in
auro et argento et p[re]ciosis
pallis regi et duci habund[an]
ter obtulerunt. Deind[em] reue
rentes ab urbe beue rex et
dux abinuicem sunt diuisi.
Ladylaus autem consilio
fratr[is] sui de ciuitate byhor iuu
in p[ro]uinciam querere auxilium
amicorum suorum ut cont[ra]
machinamenta regis sese p[re]
muniret. Jam enim omnib[us]
innotuerat iniuria et discor
dia regis et ducum. post hec
collectis exercitib[us] nuntius
frequenter missis tandem
rex et dux ueniunt strigoni
um ibiq[ue] exconduco utriq[ue]
eorum tantum cu[m] octo ho[m]inib[us]

int[er] ep[iscopos] et p[ri]ncipes nauinga
uerunt in insulam ciuitati
primam ad colloquedi[um]. ubi
diu semetip[s]os intusantes et
exausantes. tandem roborato fe
dere pacis. Geyla rediit in du
catum. Rex aut[em] uenit in
albam. posth[oc] misit ad Geyla
ducem rex. v[er]o d[omi]no d[omi]nabile
et ernei masuetum. q[ui]s Geyla
fecit caute custodiri p[ri]moze
traditionis v[er]o. Misit etiam
dux ad regem ep[iscopum] waradien
sem et nequam vatha q[ui]s i rex
fecit similiter custodiri. Rex
autem de uilla o[st]eger. iuxta u[er]
flumen rabcha in occursum
trium ducum theutonico[rum].
quos iaurilium s[ed] cont[ra] ducem
Geylam expectabat. **Q**uia
uero dux nec frein suu[m] p[ri]nce[m]
habebat. nec amicor[um] auxilium.
misit v[er]o et ernei ad regem.
data tregua a festo s[an]c[t]i o[st]ar
tini. usq[ue] ad festum s[an]c[t]i beo[n]i.
Quo audito rex misit vatham
et ep[iscopum] waradiensem. p[ro]
eo tempe rex natle celebrauit
in loco qui dicitur geminu[m]
castellum. Deind[em] uenit zalā
ubi marchat dux theutoni
corum. et v[er]o instigauerunt
regem ut ducem d[omi]bellaret. sug

geribat enim vřd regi h' a hu
iuscemodi. Ecce nunc facile &
potes et indubitanter ducem
deuincere. quia destitutus ē oī
auxilio et si distulis eū agredi
usq; addatas inducias erit
spes euadendi. Cumq; rex
salomon uenisset ad rugard
& castra metatus eēt sup locū
kestela. uenit audire uespas ī
monasterio sancti saluatoris.
Post uespas uero ī monasterio
vřd et alij consuluerunt regi
dicentes. Domine nouis qđ
ladislaus in rusciā uuit. et
lampertus ī poloniā con
ducere exercitum frī eorū du
ci Geysē. sepe consulimus t
& nunc ueniatis sup ducem
qui uenatur ī iugfan. nocti
ī silentio impetum faciam
sup eum. capiamus eū et oī
los eius eruiamus. Et cū lads
et lampertus uenirent uel exer
citum secum duxerint contra
nos stare nō possit. Et cū hec
audierint etiam regnū itare
non audibunt. Et potestis fa
cere quia omnes consiliarij
sui tibi fīdles sunt. Et ducatu
michi dab. et ita confirmabi
coronam tuam. **R**ex autē
hec audito. prūisit se cogita

turum usq; ad matutinas. Et
placuit consilium ante oculos
eius. Abbas autem eiusdē lo
ci nomine willermus latin
qui erat ī absconso loco clau
sus quasi dūm pēans ī monas
terio. audiuit consilium quā
do factum ē. Qui statim nūti
misit adducem et litteras. ut s
digne caueret. Cum autē
nūtius adducem uenisset &
erant ibi iniqui cōsiliarij. & ip
sius dūtis traditores. petrus
s. zounuk et bykas. Q' dixe
runt. Domine dñe ne timeas
quoniam abbas ebriosus ē.
et in ebrietate sua ad uos nū
tium misit. & nescit quid loq
tur. Hoc autē dicebat. qz uo
lebant tradere ducē ī manu
salomonis. Dix autē nullus
confidens. ibidē scilicet iugfan
uenabatur. S; frēm suū lads
laum misit ī bohemiā. quia
iam tunc reuersus erat de ru
scia sine subsidio ut rogaret
Otthonem ducem bohemoz.
ut ipis ī necessitate positis
auxiliaretur. In eodē mane
quādo rex se cogitaturū sta
tuerat. cum uenisset ad ma
tutinas abbas idem abscon
dit se ī monasterio ut audiret

consilium. eo qđ filius eāt du
ci. quia filius fundatoris eccle
sue fuerat. **C**antatis igit
matutinis cum omīs exiis
sent rer et vid ibide remanse
runt. et tale consilui statuerūt.
sicut vid regi facere laudave
rat. Hoc autē pōitus abba
audierat. monachalē statim
dponēs habitum et laicalē in
duens. gladiumq; accingēs.
ascendit equum. et venit citissi
me ad ducem quē mane dor
mientem inuenit et excitauit
eum dicens ei. fuge dur. et si
nō fugis. statim milites salo
monis ad capiēdum te appro
pinquāt. Dur uero colle
to exercitu suo. uoluit ut citis
sime iret in ptes bohemic. p
finitur suo ladislao. S; rer ob
uiam ei ueniebat. Regebat
autem uid sic regē. sicut mgi
discipulum. eratq; sibi dūre
sine omni iure subditus. Qđ
cauendum ē omnib; hoīb;
s; maxime regib; Lactatq; ē
pessimo vyo pfidi consilio. et
mouit exercitum sup ducem.
Dur uero cum exercitu
suo obuiant regi in kemey.
principes autē ducis vno ē
ditores miserunt clamculo

nuntios ad regē dicētes. Qđ
si rer eos i dignitatib; suis te
neret. et ingram suscipet. ipi
in bello relicto dūce ad regē
confluērent. Per autē certifi
cauit eos sup hoc pōito iura
mento et securus tūc tūsiu
trisciam glaciata sup ducem.

Cumq; appinquassēt ad
plūm. rer apud eccā filij slog
armant se et coadunant
agmina sua addimicandū.
et impetum fecit sup ducem.
ac ducem auxilio suoz frau
dulenter destituti supant.
Principes autem geyle pe
trud et bybas in ipō plio ci
trib; agminib; castroz uer
terunt se ad salomonē sic ē
pmisserat. **D**ur uō geyle
quamuis maxima pte exiit
sui eet destitutus. nō tamē ab
horruit vno tantū agmine
stipatus contra trīginta sa
lomonis agmina. seuissimū
plūm committere. Tradito
res autē fugientes leuabāt ch
pces suos insignium. qđ regi
dērent. quēadmodū iudas
trazitor. qui dēbat signum.
ne milites regis eos psequē
rentur. Exercitus at regis ig
natis. pōitionis signi. et in

centes agmina ducis fugē pſe-
cutus ē ea uſq; ad interemp-
tōnem. ita qđ uir pauciſſimi;
ex ill' traditorib; mortē euāſe-
runt. & utinam ex eis nullus
euāſiſſ; qui dominum ſuū
bñfactorem ſcleratiffime t̃-
dicerunt. Omnib; autē
militib; ſuis p̃uētib; de-
clinauit dux a bello. t̃nſiū
q; tyſciam in Cothoyd et Ge-
orgium nigrum capellanū
ſuum ad fr̃m ſuum Ladzla-
um tranſmiſit. ut quāciū
poſſet ad eum feſtinaret. &
Iuanſam uero clericū ſuum
litterarum miſit ad lamp̃.
Cumq; Geysa equitaſſ; uſq;
vaciam. obuiant fr̃i ſuo La-
dzlao et Otthoni duci ſoro-
rio eorum cum auxilio ua-
lido uenientib;. **C**ūq; dux
Geysa uidiſſ; fr̃m ſuū Ladz-
laum p̃nimo dolore flebat.
quia bonos et fideles ſuos a-
miſiſſet. et de traditorib; con-
quereretur. Ladzlaus autē
animo fortis fr̃m ſuū con-
fortabat. ne fletet ſ; potius
omnipotētis dī clemenciā
exoraret. ut uictorē uictis ſū-
uigaret. quemadmodū for-
ma bellorum ē. Rex autē

et dux ante quadageſimam
pugnauerunt in kemner q̃ta
fiā poſt dominicam qua cā-
tatur. Exſinge. In hoc autē bel-
lo Opus filius martini d̃ ge-
neri vecellini. miles glōſus
militem ducis nomine pe-
trum audaciſſimū ſup equū;
ſbmirteum ceteroſq; p̃cedē-
tem radiante lorica et d̃ au-
rata galea pſpicuū atq; ad
conflictum milites puccatē
ſingulari certamine ſupauit.
Nam de agmine ſalomonis
ad p̃dictum militem ſol' op' x
ſup giliū equū i lorica cu-
tillata euulſus in modū ful-
minis ictu lancee rupta lori-
ca petrum p̃mediū cor t̃nſiſſe.
In eodē autē bello tantā ſtra-
gem crebris ictib; gladij ſui
fecit Opus. q; p̃nima recip-
tione ictuum. dextra eius
obaguerat et capulo gladij
ſui adheſerat. Rex autē ſalo-
mon et maxime theutonici
mirabantur d̃ potentia & au-
dacia Opus in p̃elio. **R**ex
uictoriam potitus tranſiit
tyſciam congellatam i thoro-
yā. et deſcendit in curia filij
petri. ubiq; audiuit Geysaz
obuiſſe Ladzlaō & Otthoni

ducibus cum ualida multitudi-
 ne pugnatorum ad se uenien-
 tium. uero uero detestabil' unge-
 bat regem huius iud. Nouiter
 exercitum eius confestim.
 nobiliores occidimus. timo-
 rem ei inmisimus. et nunc suos
 congregauit mellores coadu-
 nauit. et eorum agmine se-
 stipauit. Nichil ergo de eis de-
 bemus dubitare. quin eos in
 momento deuorabimus. So-
 hemicum uero agmine omnibus
 consoladibus meis acquiescentibus
 ego cum bachiensibus per matutine
 mortis piculis afficiam. Erney
 autem semper pacis amator. et
 hoc audiuit flebat. quem cum sa-
 lomon uidisset flere. dixit. Comis
 erney. uidetur michi quod tu fide-
 lis sis duci tantummodo apud
 me simulatus manes. Cui
 erney respondit. Nequaquam
 domine. sed nollem quod cum fratribus
 tuis pugnaret et ut milites
 interficerent se adinuicem.
 filius patrem uel pater filium. De-
 inde uero comiti dixit erney.
 Tu laudas domino pugnare
 cum fratribus et dicis. Quia et
 falcatores et furcantes coadu-
 nasset. uide quia mille falcantes
 quod incidunt. decem milia fur-

catorum congregare non potue-
 runt. et absque deo numerare
 non ualebunt. Nobis aptum est
 pro rege mori. sed est melius ut
 periorum uteremur consilio. et
Rex ergo multis uisum et factis
 festinauit cum exercitu suo
 et in quarta feria descendit in
 Racis. Sed et duces Beyla la-
 dylaus et ortho ac totus ex-
 eritus hungarorum qui erat
 cum eis descendunt circa uo-
 ciam. fuit autem ibi magna
 silua. et nemo in ea manserat
 propter unum hemitam nomine
 Wach. sancte uite. ex cuius nomine
 dux Beyla illi ciuitati postea
 ibi constructe nomen imposuit.

Cum igitur exercitus per totum
 salomonem contra se expec-
 taret. duces quodam mane in
 equis causa consiliandi stabant
 in loco ubi modo est capella la-
 pidea beati petri apostoli. tractantes
 qualiter sint pugnaturi. Et
 dum ibi starent clara die. uiderunt
 beatus ladius uisione de celo.
 et ait ad Beylam ducem fratrem suum.
 Vidisti aliquid? Qui respondit. Ni-
 chil. Tunc beatus ladius subiunxit.
 Dum staremus hic in consilio.
 ecce angelus domini descendit
 de celo portans coronam auream

minam suam et impressit capiti
tuo. Unde certus sum quod nobis
victoria donabitur. et salomō
erit fugiet ob bellatus extra
regnum. Regnum uero et coro
na tradetur a domino. Cui Gey
sa ait. Si dominus deus fuerit
nobiscum et custodierit nos ab
inimicis nostris. et uisio haec fuerit
adimpleta edificabo hic in loco
isto ecclesiam sacratissime uirginis
marie genitricis sue. **H**oc
dicto castra mouerunt et disce
derunt in aliodio quod dicitur sym
gota. Orons autem quidam
nomine oronoro in iace
bat exercitum et lucescente
quinta fena uolebat perire.
sed densissima obscuritas sup
uenientis nebulae eos impedi
uit. Nocte uero insequenti ter
terranos suos per habenas in
manibus tenentes ortum sol
perstolabatur. In diluculo aut
serte fene rex ordinatis ag
minibus suis equitauit trans
uerterem montis monoro
et precepit salmarius ut in la
tere eiusdem montis rema
neret. quod hostes uidentes ter
mas illorum non sarcinas. sed
in presidio constitutos esse puta
rent. Vyd autem dicebat. Stati

ut exercitum meum uideret fugeret.
Sed et duces summo mane
suas acies ordinauerunt. Cuius
ladislaus se armaret. intra
se perstrauit. et omnipotentis di
clementiam postulauit. et beatus
orantino uotum uouit. ut si
dominus ei uictoria concederet;
in eodem loco ecclesiam in hono
re beati orantini construeret. et
quod et factum est. Et in medio si
quidem bihorienfi agmine
ladislaum locato ex sinistra
parte. Otthonem uero ex dextera
constituerunt. Geysam uero
in mittienfi agmine in medio
collocauerunt. propterea erant
parte tercia agmina quaternarii
connectendo consueuerunt. Cuius
rex de monte descendit. erat
geyse que inferiori loco erat
uidebatur eleuancior cunctis
exercitibus salomōis. Quo ni
so dixit erney ad comitem vyd. et
ordinum est si agmina ista fugi
ant a facie nostra. quia danubi
um post dorsum eorum non di
miserunt. sed puto ut ipsi propo
serint uincere siue mori. **T**
unc autem ladislaus ante ex
ercitum suum super arduum
equum residues gratia exortandi
suos et animandi ingitum

fleat abenas. Cumq; tetigisset
 uepre lancea quedam her-
 mellina albissima muri in
 modum lancee eius insedit
 et sup ipam discurrendo in si-
 num eius usq; deuenit. Cū
 autem commissum eēt preli-
 um comes vyo et bachieses
 in primo ictu a bohemis
 miserabiliter sunt prostrati.

Ladylaus autem dux cō-
 mutauerat signa sua cū ueril-
 lo ducis geysse ea intencione
 quod salomon audacius iua-
 deat illud agmen in quo sig-
 na geysse gestabantur. putas
 eē agmen Geysse quem nup
 diuicerat. Dux autē ladylaus
 affectabat custodire frēm su-
 um Geysam ducem ab insultu
 salomonis. et ideo primos in-
 petus belli in se maluit exp-
 ri. Rex itaq; cum uenisset ad
 agmen ladylai ipō cognito
 timore eius pteritis pcepit
 significare declinare agmina
 sup agmina ducis geysse. **C**la-
 dylaus autem uidens reges
 p timore diuertisse a se. ipse
 primus omnium irruit sup
 agmina regis. Cunctiq; mi-
 lites sui impetum fecerūt sup
 eum attingo. S; a cradiso ge-

sa dux cum suis aēter inuasit
 eosdem. Odilites autē ladylai
 agmina salomonis tamq;
 in cortinis retro respiciencia
 terribili tinnitu gladiatorum
 sauciata in morte conclusit ē
 dū. S; extranisso milites geys-
 se pocula dux mortis eisdem
 ppinarunt. Ceduntur the-
 utonica fugiunt latini. loci
 q; fuge non inueniūt. et cadūt
 an hūngaros ut boues in ac-
 cello. Rex autem salomō fere
 omnib; suis interfectis ausu-
 git. et in zygetteu danubiu
 transiens cum opus orantini
 filio. venit tandem in musum
 ad matrem et uxorē. Pseruit
 q; ē cum et suos. exierit dūc
 a mane usq; ad uespam. In
 pfato namq; pho nō solum
 teutonici aut latini ceciderūt.
 s; maior ps milicie regni hū-
 gane dicitur corruisse. **D**u-
 ces autem geysa et ladylaus
 triumpho uictorie diuinit
 sublimati sup cadauera int-
 fectorum deo ter laudes pela-
 mauertunt. Dux autē ladyla
 sicut erat semp erime pieta-
 tis uidens tot milia interfec-
 torum. quamuis inimici ei
 fuissent qui occisi erāt. tamē

commota sunt omnia uiscera ei
sup illos. et fleuit eos amare.
scindens sibi genas a capillo?
plantu magno tamquam mi-
in sinere filiorum. postea d
spoliis eorum constructa est
eccā de oronoro. Oñthart
uero dur teutonicoz a sente
polug dur bohemoz capti
sunt militibz suis interfectis.
et ipis grauiter uulneratis.
Cumq ladulaus p am-
bularet gemens incadaiub
mortuorum. uidens cadaua
Erney comitis statim dequo
psiluit. et ipsum amplexat e
cui flens dicebat. Erney coes
patis amator. doleo sup te q
sup fratrem meum. quia coe
tuum et consilium tuu pace
plenum erat. Que manu p
pria leuans osculatus e euz.
Precepitq militibz suis. ut
eum hac honoufice sepeli-
rent. Cumq idē ladyla
ex alia pte ambularet. uidit
cadauer vyo a ait. Doleo si
morte tua. quamuis nob sp
inimicus fuisses utinam uir-
istles et conuersus fuisses. et
pacem inter nos firmasses. Sz
mutoz quia de genere duar
no fuisti. cur ducatu uoleba.

nec d. pagine. quare coronaz
optabas. video nunc quia cor
quod ad ducatum anhelaba
lancea pforatum iacet. Et cap
qd coronam optabat. gladio
scissum e. sz et ipm sepelire p
cepit. **C**onlites ergo gerye
a ladzlaui qui consilio vid in
bello de morte fratrum uel fi-
liorum amaritudine coplexi
fuerant. statim de equo discē-
derunt. a pectus cum tucello
scindentes ad oculos suos di-
uerterunt. a tiam in oculos ei
piacentes dixerunt. Numqm
oculi tui rebo et nobilitate sa-
ciati sunt. nunc autē oculos tu-
os et pectus terra faciet.
Dur autem bohemoz octho
qui animam suam p eis po-
suerat. copiose remuneratus
repatiauit. Cumq salomo
uenisset ad oculum. uidēs mat-
eius fleuit sup eum sicut d
bet sup unicum filium suuz.
qui tantis bonis a dō puatus
fuerat. a increpabat dicēs. fi-
li kmie. numquam cōsilium
meum audisti. nec cōsilui erney
nec consilium alioz fidlium
tuorum. sz semp acquiesceba
consilio vyo. et ecce destruxisti
te a tuos. Nonne semp lau

dau et dux qđ sufficit t̄ corda
 hungarie. et ut daret ducatu
 in pace fratribz tuis. **T**unc
 autem vyo dux ee nō potuit
 nec tu amplius coronaberis.
 Quo audito rex iratus uoluit
 matrem suam in faciem pecu-
 tere. cuius manum uxor sua
 retinuit. Jam enim cognouerat
 rex salomon qđ nō auxi-
 liaretur ei dominus in bello.
 et in eadem nocte collegit se et
 festinanter inuicem et posu-
 it que castra iam pridem mu-
 nuerat. matrem quoq; uxo-
 rem suam qñ in p̄lium uuit
 illic reliquerat. ob quā causā
 uictus in p̄lio. ob timorē ducē
 ibi se recepit. **De coronacōe et
 Geysa Regis.**

Oro duces Geysa et Ladislaus

cum exercitu albam ueniunt.
 Deinde castrum porte Soboth et albam ac alia cast-
 fortissimorum militum p̄si-
 dio munientes dimissoq;
 exercitu habitabat in huiusmodi.
 Tunc Geysa dux magnus. cō-
 pellentibz hungais coronaz
 regni suscepit. Post corona-
 tionem autem ueniēs in locū
 ubi facta uisio fuerat. et cepe-
 runt cum fratre suo Ladislaus
 ponere d̄ loco fundamētū ecclē
 ad honorem uirginis marie
 fabricande. Et dum ibi staret
 iuxta uaciam ubi nūc ē ecclā
 beati petri apli. apparuit eis
 cernuus hñs cornua pleā ar-
 dentibz candelis. cepitq; fugere
 coram eis uisus siluam. et in
 loco ubi nunc ē monastium
 fuit pedes suos. Quē cū mi-
 lites sagittarent. p̄citi se in
 danubium. et cum ultra nō
 uiderunt. Quo uiso b̄s lads
 ait. Vere non cernuus s; agl̄s
 d̄ erat. **E**t d̄x Geysa rex.
 Dic michi dilecte frater. Qđ
 fieri uolunt omnes candelę
 ardentes uise in cornibz cernui.
 R̄ndit b̄s lad. Non sūt cor-
 nua s; ale non sūt candelę
 ardentes. s; penne fulgētes.

Pedes uo fuit. quia ibi locū d
monstrauit. ut eccliam bte vir
gini non alias nisi h edificari
faceremus. ut autē locus pri
me uisionis non sit sū edifi
cio ageyse rege et suis fratrib.
Decretum ē. ut ibi capella in
honore beati petri principis
aplorum fundaretur. **R**ex
igitur Geysa fundauit eccliaz
vacientem. et dotauit eam pre
dus multis et possessionibus.
Non solum eccliam illā ueni
eciam buzentem. cui constituit
tributum de pesth. et tres uilla
in simigio ac ornata pio
sa. Eo tempe bissenū una
nimiter rogauunt regē Geysam
ut si eos libertati dona
ret. ipsi insultus regis salois
omnino cohererēt. ita qd n
auderet erne d musum et po
son ad temptandā hūgaiā.
Rex autem Geysa se peti
tioni eorum condiscensurum
promisit. si ipsi hoc qd. pmise
runt adimplerēt. Bissenū ita
qd cum principe eor zultan
nomine equitauit sup re
gem salomonē. Rex autē sa
lomon o d archionem theu
tonicoz pmissa pecunia in
auxilium asciuit. Cumq

obuiam ager bissenis. māchi
uidens horribiles aspectu et
terribiles. timuit. presertim
quia subit inminente sibi q
miserabiliter pterant p hun
garios willemus et poth. et
marcard duces. Quare re
gi simulatorie. quod inqua
dragesimali tempe bellum
non committeret. S; si rer
ueller confingeret. et si bisse
ni preualerent. tunc ipse in
dubitanter regi auxiliaretur.
et sic ascendit cum suo exercitu
in montem bachy. et in d pl
piciebat cōflictus plianui.
Cum autem uenisset ad cō
flictum bissenū fugiuit a fa
cie salomonis sicut fuit ce
ra a facie ignis. et multis ex
eis interfectis alios instagn
ferten submersis pauci cū
zultam fugiendo euaserunt.
Victis itaq bissenis. mā
chio pecuniam petiuit a sa
lomone cui ille nichil dedit.
ipse autem minabatur ei. qd
eum ante impatore accusar;
quia p timore se oñde nō eēt
ausus uilissimis bissenis. o d a
chio itaq p dicitus nomine
hemuh iratus uoluit uenire
sup salomonē. s; times imp

atorem cessauit. et tristis reu-
ē ad propria. **Adiuet' imp'atoris.**

Disteia autem rex salomon et
metuens geysam regē et ipsius
fratres cum rebus et familia. sti-
niam inuenerunt. et in claustris
Agmunda matre et uxorē de-
relictis in musum ē reuersus.
uolens collecto exercitu inua-
dere fratres suos. Cumq; de
die in diem salomon diceret;
s; illorum processus recipet
felicia incrementa. confusus
ad cesarem direxit gressus su-
os. ut ei auxilium tribueret in hu-
gariam reuertendi. Et licet et
pecuniam dedisset affluenter
p milibus solidandis. The-
utonici tamē et latini cum ipso

ob metum nō uenerunt hunga-
rorum. Rex autem salomō
conqueriebatur cesari d. am-
issione regni dicens. Qd dreg-
suo uolenter eēt expulsus. et
non tantum sibi s; magis i-
pso cesaris hec iniuria esset
illata. Et dicebat. In tan-
to tua quippe hungaria tuū
regnum in quo me regē con-
stituisti me regnante optima
regni illius tue maiestati gra-
tanter offerebantur annuo cē-
su et secundū mandatū tuū ē
seruiebatur. Nunc autē h oīa
tibi denegantur ab his q; ipso
tuo d. timentia machinatur.
Quapp; uenias in hungariā
et tuam ulciscaris iniuriam.
sup hostes tuos et regnū tibi
uendices. **H**us igit' uerbis
impator motus cum magno
exercitu intrauit hungariam.
Alimentum uō ad usum sui
exercitus hūnde nauigio fere-
batur in danubio. Cumq; ue-
nisset impator ad flumē wag. et
salomon acceptis tribus agmi-
nibus equitauit de sempte si-
nitiam. Ereuntes autē iuue-
nes confligebant secū. nē his
nunc illis fugientibus et diu sū
uulnere certantibus. Op' miles

electus ex milibus sedes super ar-
trium suum intravit super porta
ciuitatis. et unum depugnanti-
bus fulminavit. **E**ritenses
vero de morte scy sui turbati
acriter ingemebant in opus
iaculantes lanceas dextrarii
eius interfecerunt. Ipse autem for-
titer eis resistens illesus evasit.
Inde ergo revertentes theutoni-
ci narrabant impatori auda-
ciam opus. et incredibile ei-
us potentiam in prelio. Impator
autem accersito eo magnus
eum laudibus commendavit.
et ubi dulcibus gratificavit. et
Quesiuitque a salomone. si
apud Geylam et Ladyslaum
essent multi tam boni milites.
Salomon autem intendens
laudare hungaros in preme-
ditate respondit. Multi sunt
inquiens etiam multo meli-
ores. Cui impator. Si ita est.
talibus militibus repugnantibus
non recuperabis regnum. Rex
autem Geyla audiens impa-
torem peruenisse vaciam prae-
dicti usus consilio iussit acceptae
et temultere patriarcham
aquilegiensem. cuius consilium
impator plurimum ascolta-
bat. simul etiam omnes du-

ces theutonicorum permittens
eis multam pecuniam si im-
patorem reuertere facerent. Pat-
archa igitur et duces munibus
illecti et auri amore capti sa-
tagebant uariis figmentis in-
ducere impatorem ut reuertere-
retur. **P**atriarcha ei finxit
se iudisse sompnum cuius
coniectura manifestissime totius
exercitus impatoris diuina
ulione periturum nisi quoniam
eius reuerteretur. Sed et duces
finxerunt simile se diuinitus
attonitos. Conquirebantque im-
patori. nescio quid opinati
mali imminere si non cito rei-
terentur. Sequenti uero nocte
duces theutonicorum instruxerunt
quosdam astutos milites suos
ut ipsi uociferando et clipeos
suos alternatim percutiendo
seditionem ortam in exercitu
simularent. Quod cum fecisset
milites magnus horror irruit
super impatorem et uniuersi exerci-
tum excogitate fraudis et si-
mulationis inscium. factis
est itaque tota nocte illa tumultus
magnus in castris. Mane
autem facto conuocauit impator
patriarcham et duces in consi-
lium. ut deliberaret quid nam

eēt agendum. patriarcha ergo
 et duces pecunia corrupti mo-
 dis omnibus consulerūt ei ut
 reuertetur. Cesar autē i genū
 deceptus. simulans se salomōi
 in posterum auxiliaturum des-
 tructis nauibus in theutoniaz
 ē reuersus. **Fugit salomon.**

t rex salomon spe fraudatu
 gemitundus ac mestus col-
 legit se in poson. Confortatū
 qd ē regnum in manu Geysē
 regis. et ex eo tempore uocat^r ē
 magnus rex. Ducatumq^{ue} d-
 dit frī suo ladylao. **D**ur-
 autem ladylaus obsedit cas-
 trum poson multis diebus.
 milites uero salomonis d cas-
 tro erubant. et cum militibus
 ladylai decertabāt. Salomon

autem et ladylaus aliqui erie-
 bant signa sua cambientes. et
 uelut milites pugnabāt. Cō-
 tigit autem ut ladylaus in
 meridionali silencio ad cast^{rum}
 ueniret. vidit autem salomō
 uenientem. mutatis animis
 ignorabiliter eruit ad eum.
 s; nec cum ladylaus agnos-
 cebat. milites uero salomonis
 sup castra sedentes illos aspi-
 ciebant. putabatq^{ue} salomon
 illum eē seruientē. et ppter ea
 uenit decertare cum illo. Sta-
 timq^{ue} cum ad eum uenisset.
 et faciem eius resperiss; uidit
 duos anglos sup caput ipi^{us}
 ladylai igneo gladio uolantes.
 et inimicos eius minantes.
 Quo uiso salomon fugit i cas-
 trum. Cui milites sui dixerunt.
 Domine quid ē hoc qd uidim^{us}?
 Numquam te a duobus uel
 a tribus fugere uidimus. Qd
 ergo nunc. Quibus ip^e dixit.
 Nouentis q^{ui} homines nō fu-
 gissem; s; iste nō ē ip^s quia p-
 tegunt eum igneo gladio. Q^{ui}
 audito mirabantur. Unde
 ipm magis timere cepunt.
Milites uero eiusdē salo-
 monis necessitate compellēte
 ad ladylaum ueiebāt. ip^s uō

eos ducali libertate et benignis-
 sima largitate resouebat. et
 ad domum suam reuerti
 libere permittebat. Rex autem
 magnus eo tempore natale domi-
 ni iugiter celebrauit. Quo
 petente archiepiscopus desiderius sol-
 lempniter missam celebrauit
 et sermone lucidissimo ani-
 mum regis delinuit. et ad
 bonum pacis inclinauit. **C**
 Celebrataque missa omnibus
 rite pactis. precepit rex ut omnes
 egredierentur propter episcopos et ab-
 bates. Tunc rex cum laicis
 prosternatus est archiepiscopo et alijs
 ecclesiasticis personis seu prelati-
 s. Dicebat se peccasse. quia reg-
 num legitime coronati regis
 occupauerat. promisitque regni
 redditum salomoni cum pa-
 ce firma hunc moro. Quod ipse
 coronam iure tenebat cum sua
 tamen parte regni que ducatu
 appropriata erat. **S**alomo
 quoque duas partes regni corora-
 tus tenebat. quas prius deti-
 nebat. Episcopi ergo letas de gra-
 tias egerunt. Quia regem spiritus
 sancti gratia uisitacione compunc-
 tum et illustratum esse uide-
 bant. Tunc rex magnus mis-
 sis nuntiis ad regem salomo-

nem explicauit ei plenas mo-
 dum pacis preparatum. Incur-
 rentibus itaque nuntiis et si hac
 re diuisis diuersa sententibus
 consilio sortiri non potuit. **I**n
 terra rex magnus ingraue eg-
 tudinem incidit. et vii. kalen-
 das octay uiam carnis unum
 se uirtutibus adornatus est in-
 gressus. Erat enim fide catholi-
 cus deo deuotissimus. et princeps
 christianissimus. Regnauit autem
 tribus annis. et vacie tumultu
 in ecclesia beate uirginis quam ipse
 construxit. In primo etiam anno
 regni sui ualidissima fames
 regnum hungarie afflixit. **¶**
Sancit' lady la' corodat' i regem.

uicta uero morte regis magni
 conuenit uniuersa multitudo no-
 bilium hungarie ad fratrem eius
 ladislaum et cum communi conse-
 su parili uoto et consensu uolunta-
 te ad suscipiendum regni gubna-
 culum concorditer elegerunt.ymo-
 uere magis affectuosissimis et in-
 stantissimis precibus compulerunt.
 Omnes enim nouant ipsum esse
 uestitum consummatione uirtu-
 tum fide catholicam pietate
 principum largitate munificen-
 tiarum caritate conspicuum. Emicuit
 quippe quasi stella matutina
 in medio nebule. fugans tenebras
 et quasi lux plena
 lucet in diebus suis uelut etiam
 sol refulgens sic effulsit in populo
 suo. Quasi ad seipsum separatus a ca-
 ne. Et cum leonibus et uersipellis
 lussit quasi cum agnis ouium.

Numquid non occidit gy-
 gantem et abstulit obprobri-
 eris. Conuertit enim inimi-
 cos suos undique et extirpauit
 aduersarios. Erat enim magni
 secundum nomen suum maritimi.
 Nam si ethymologie nomis ei
 alludamus ladislaus qui laus
 diuinitus data populo dei. Quos
 enim populus interpretatur. do-
 sis autem datus uel datus siue
 datum. prima enim syllaba
 nominis eius. laus est per pagoge.
 Et quamuis ipsum hungari in
 regem absque uoluntate sua
 elegerunt. numquam tamen in ca-
 pite suo coronam posuit. propter quod
 potius celestem coronam optabat
 quam terrenam. et uirum regis coro-
 nam. Sed usque legitime corona-
 ti. et coronam hanc noluit in eo
 animo ut si firma pax inter
 eos esse possit. regnum salomoni
 redderet. et ipse ducatum haberet.
 Postquam autem diuina dis-
 pensatione regni gubernacula
 suscepit. non mundana glori-
 aducam et transitoria. sed ce-
 lestem patriam et diuinam glo-
 riam toto cordis affectu prece-
 rent studuit. Semp enim timore
 domini per oculum habuit in omnibus
 iudiciis suis. et maxime in causis

criminalibus ubi ulcō siue pēa
sanguinis irrogatur. **Q**ui
na quidem inspiracōe illustē
sciebat quod rex nō tam regat
quam regatur. Vnde in omnibus
iudiciis suis mitigata legum
seueritate semper utebatur mie
lenitate. Erat enim cōsolatō
afflictorum subleuator oppr
sorum pius pater orphanorum. a
tuncis enim regnicolis mu
tato proprio nomine pius rex
utrabatur. Qui etiam victor
honoratus inclitus augustus
extitit non tam nominū pro
prietate quam rerum iūitate.
Ad auxilium enim rē publicā hū
gare. Ipse prius dalmaciā
atq; croaciā sue monarchie
iure perpetuo subiugauit. Cum
enim rex zolomeus sibi libens
decessisset uxor eius soror regis la
dylai ab inimicis uiri sui mul
tis iniuriis p̄grauata auxilium
fratris sui regis ladylai in no
mine ihu x̄i implorauit. cuius
iniurias rex grauit̄ uindica
uit. et croaciā atq; dalma
ciā integraliter sibi restituit.
Quam postea a p̄dicta regiā
suo subdidit dominio. Quod tū
rex non fecit p̄pter cupiditatē. s;
quia scdm Regalem iusticiam

sibi competebat hēditas. Qm̄
quidem rex zolomeus ip̄imo
gradu affinitatis eidē atinēbā
et heredem non hūit. **P**oro
salomon erat in poson. Reue
rentissimi autem ep̄i laborabāt
pacificare eos. Rex autē lady
quammis sciret salomonem
nimis eē truem et impacibi
lem uictus tamen pietate et
maxime iusticia cōpellente.
quia ius legitimū ladylai
non habebat contra eū. s; oīa
ex fr̄o fecit non d̄ iure quāto
anno regni sui pacificatus ē
cum salomone. donans ei sti
pendia ad regales exp̄ensas
sufficiencia. Optimates at
regni futura pitula bellice et
cladis caute precauētes non
paciebantur regnum p̄tiri
cum salomone. ne nouissima
fierent peiora prioribz. Salo
monis autē cauteriatā cōsci
enciā preconcepte iracūdie
amaritudo laniabat. Cēp̄ ita
q; ferebūndus estuanti aīo
machinari dolos imp̄niciem
innocentis sanguinis ladylai.
S; incidit infoueam quā fec.
Eorū etiam anno crux dñi
que albe constituta fuerat. p
cussa ē a fulgure. **R**ex autē

ladislaus dphenso flagitio
cepit salomonem et in vylle
grad retulit in carcerē. Erat
autem apud salomonē Bo
dus filius Bokon in carcerē.
Hoc autem non causa timo
ris fecit sed p consanguineita
te regis. qui semp minabat
facere peiora prioribz et ut fu
ror illius paululum teparet.
Ipe enim assidue p salomone
orabat ut ad legem di conui
teretur. Si uero salomon con
uersus fuisset. ueraciter regnū
plenarie sibi restituisset. ipse et
ducatum sibi elegisset. Et q
uis salomon in carcerē fuisset.
ladislaus multo magis ei
dolebat. **E**t postmodum
salomon rex dimissus de car
cere in eleuatione corporis sci
regis stephani et bti Emelia
confessoris assistit regi pau
cis diebz. Et tandem fugiens
adit ducem cumorum qui
uocabatur kutesk. Cui ui
rauit quod transiluanā pro
uinciam pprietario sibi tra
deret. et filiam eius in uxorem
acciperet. si ille in auxilium eius
sup ladislaum ueniret.
Dux autem kutesk iam
ipe seductus cum magis multa

48
tutime cumoz inuades hunga
riam diuenit usq in puinciaz
castror vng et Borsua. Quo
audito rex ladislaus intuit fr
eos. et contriti sunt a facie ei.
cecideruntq in ore gladii mil
ta milia cumorum. Rex autē
salomon cum kutesk sicut
amates a uillis pennis abun
guibz ausuuis fugientes eua
serunt. Rex itaq ladislaus tu
lit spolia eorum. et in ympnis
et confessionibz bndicebat deum
qui dedit eis glōsam uictoriam.
Fecit autem constru ibidem
eccam ad honorem di omnipotētis
ob memoriam uictorie quam
ibi adiutorio di obtinuerit.

At rex salomon cum latin
culis cumorum inuasit bulga
riam et confinia grecie ubi
ab exercitu impatoris grecie.
misericorditer s paulli. e quibz
pauci ualde euaserunt. Cui
enim uidissent cum magnā
multitudine loricator timu
erunt ualde. cepuntq festinare
ut transiret danubium pri
usq ab hostibz cōcluderentur.
Qui ergo loricas nō hēbant.
celerius p leuitate pcedebant.
Salomon autē et sui atq alij
loricati. armor pondere ipe

96
dum p̄cedentes socios tardius se
quebantur. et yems erat. n̄ in
gebatq; densissime. repleue
rantq; nives oculos eorū. et
p̄ocupante niuium densitate
non poterant uidere socios et
suos qui p̄cesserant. Erant
itaq; ferebantur p̄ īania.
S; et hostes p̄seq̄b̄antur eos co
munis. **C**umq; d̄ueisset
ad quoddam castrum d̄sertū
et uacuum intrauunt illuc:
et tota die et nocte ibidē man
serunt. Hostes autē circūde
derunt castrum undiq;. Ob
sessi uero uidentes se p̄cio fa
mis p̄ire elegerunt maḡ pug
nando mori q̄m fame p̄iri.
Summo itaq; diluculo erexit
in hostes et simul cum infec
toribus suis intemerunt. et q̄m
plures ex eis occidbantur qui
eos interficiebant. Rex autē
salomon fugiens cum paucis
uir euasit. et facili cūsu transi
uit danubium quia glaciatus
erat. Cumq; uenisset ad quod
dam nemus magnum. dixit
suis ut p̄treandis eq̄s pau
lulum pausaret. Ip̄e uero de
posito scuto finxit se confestim
reuersum. et abiit in opacas
p̄tes siluarum. suis nichil ta

le opmantibus absentauit se
ab illis. nec umquam ult̄ con
paruit. fractus quippe tot ad
ūsis uisitatus a sp̄u salutari
qui eripis adiūsis nō ē effec
tior. nec contra iustissimā
di ueritatem lib̄o pugnans
arbitrio s; manum misericordi
sime corripientis di sentiens.
in recordatione commissor in
genuit. Et quantum iuste
humanitatis arbitrati p̄esa
ri potest. cum cordis iusticie
et satisfactione d̄p̄cis suis pe
nituit. **V**ere felix necessi
tas que compellit ad meliora
nam reuera necesse ē ut quē
mundus odit. diligatur a d̄o.
En nobile corpus regis salo
monis. regalibus d̄lucis educa
tum iacet in puluere et cinē
fatigatum. Et qui prius pug
nabat p̄ temporalibus nunc sol
intendit celestibus. Totū enī
tempus uite sue in p̄gnacōe
et oratione. in ieiuniis et uigi
liis in laboribus et obsecratioib;
consumauit. **V**isus ē etiā
semel in hungaria t̄p̄e reḡ Co
loman. s; statim dilexit. et
Nec umquam amplius con
paruit. **O**digravit autē
ex h̄c seculo ad d̄m. et sepl̄

ē pole in ciuitate istia. vxo at
cuius et mater in agmibus re
quiescunt. post h autē q
dam de cunis nomine Copul
ch filius knil cum ualida ma
nu intrauit in hungariā ut d
bellaret. qui ultra siluanii reg
num depredauit. et predā secū
ducebat. Qui d populata tīa
transiluanā transiēs uenit ad
Byhor. et circa flumē vmsloer ali
quantis diebus p moratus est.
Deinde transiens tysiā in
thocoyd exercitum suum itia
agmina diuisit. Duo agmīa
uersus sabulum uastare ppo
suit. vnum uero circa tysiā
debellare dimisit. Debellātes
uero et p dantes uenerunt i
locum qui dicitur Bechey cū
multitudine p daz. et ad p pna
redne statuerunt. Qui dice
bant. Venimus debellando.
nunc reuertamur uenando.
Tantam ergo p dā d hūga
ria hūerunt. quantā umqm
aliqua gens potuit habere.
Vxo etiam et filios nobili
um secum incaptiuitate du
cebant. **R**ex autē ladzla
cum suis in selauonia fuerat.
Cumq in reuersione sua h
omnia nuntiasset citius qm

sciuerat reuēsus ē. et cum suis mi
litibus celeriter post eos eqtauit.
Quos circa flumē Temes i
uenit. et illi putantes se omnino
ē liberatos plus affectabant
uenationem qm bellum.
Rex autem ladzlaus militibus
suis dicebat. vtilius ē m mori
uobiscum qm uxo et
filios uidere incaptiuitate. h
dicens lacrimabatur. et p m
uerillo cultro impetum fecit
in castra eunorum. **C**ōtra
uitq dominus cunos ante
faciem hungarorum. Rex ita
q ladzlaus militibus suis cla
mabat. Non interficiam ho
mines istos s; capiamus eos.
et si conuersi fuerint uiuant.
Kopulch uero et meliores mor
tui sunt. et alii qm plures cap
ti sunt. et nemo ex eis euasit
ppter unum siuentē nomine
Escembu. Rex autē cū suis
omnibus p tanta uictoria grās
egit omnipotēti dō. q eripuit
eos de manibus hostium suor.
nominauitq flumē paga
ti. ppter paganos usq ipntē
diem. hoc audiētes cum de
seruente illo qui euasent ual
de contristati sunt. qui etiam
coniuuantes p miserunt se in

umiam kopulch uindicaturos.
 Miseruntq; ad regem nuncios
 et captiuos dimittere pcepit.
 libis supb et contumeliosis
 regem disserunt. et statuerunt
 diem in hungariam intrandi.
 Cumq; rex audisset subruit.
 et diem quam in hungariam
 uenire pposuerant. rex prius
 obuiam illis equitauit. timor
 et populationem hungarie. Et
 quodam sabbo summo ma
 ne prope danubium impe
 tum sup cunos fecit. In pmo
 autem impetu rex ducē ku
 norum nomine akus percus
 sit. et censem quem rex sibi i fi
 delem putabat. in eadē die fi
 dliter ac uuliter seruauit.
 Contrauitq; dominus kuno
 ante faciem hungarorū et rex
 cum uictoria reuēsus ē. **Rex**
uadit contra rutenos.

Ost hec autem rex gloriosus
 inuasit Rusciam eo qd kuni
 p consilium eorū hungariā i
 traauerant. Cumq; uidisset se
 ruteni male coactam rogaue
 runt regis clemenciam et pmise
 runt regi fidelitatem in omnib;
 quos rex piissimus grauer
 suscepit. Demde inuit in polo
 nam. poloni uero cont ipm
 uenientes pugnauiūt. s; hu
 garū adiuuante dō uictoriā ha
 buerunt. Et inde hungari cal
 trum korokou tribz mensibz
 obsederunt. Interim obsessi et
 obsidētes cepunt egere. Rex
 autem et principes petierūt
 ab omnibz hungais noctis
 silencio. ut portaret unusq;
 qd occurrat solam et tra plenā.

Qd a factum ē. fecerunt autē
ante castrum montē magnū
de terra illa quam dñs cū fa
rina copuerunt. videntes autē
obsessi. quia obsidentes habū
darent victualibus q quod diu
possent manere ante castru
Arceam cum iunioris regi red
diderunt. et pacem aduolun
tatem regis ordinauit seu
composuerunt. At inde trāsiit
in bohemiā et multos cap
tuos d'bohemiis duxerūt in
pune in hungariā. q sic rer
uictoriosissimus ad ppa redi
tum gaudio. **De constructōe**
Varadiensis ecclē q d' morte Regē
ladi.

Ostē impārochia Castri Bihor
inter flumen Keres iuenacōe
sua inuenit locum ubi āglico
amonum proposuit cōstituere
monasterium in honore vgis
māne. quem locum paruo no
minauit. At rex ladi laus
in ampliora sp se extendens
q diuinitate inuirtute pfinēs
non solum in hungariā s; in
omnia regna vānitatis sue
respexit suauitatis odore. vñe
mortuo romāno impatore
duces et tetrarche theutonico
rum. cunctiq; barones et op
timates communiter q cōcor
diter rogauerūt ipm ut susci
pet impium. Quia uō tēpōe
suo non solum sua. s; que ihū
x sunt querebat. q illud diuin

oraculum mente sedula reuol-
uebat. Non transgrediatis t-
minos patrum tuorum. Suis
itaque terminis contentus esse
maluit. quam supra mensuras
uiuis augere affectans alieni
genarum et ignotarum gentium
regimen suscipere recusauit. Vir
autem in hungaria deo pie ac
fideliter seruendo et leges con-
uenienti uigore sanciendo
poterat remanere. **C**umque ce-
lebrasset pascha domini in bodrug.
Ecce nuntii de francia et de his-
pania de anglia et Britania
ad eum uenerunt. et precipue de
wyllelmo fratre regis francorum.
et ei omnipotentis dei iuramentum se-
culis manifestauit. et seam ci-
uitatem et sanctissimum sepulchrum
de manu saracenorum liberare
pensauerunt. Unde gloriosi regem
rogauerunt. ut eis rector et gu-
bernator in christu ihesu xpi
cristetur. Rex autem hoc audi-
ens. gaudens est gaudio magis.
et in eadem festiuitate a nobilibus
hungarie licenciatus est. trista-
baturque tota hungaria propter
eum. Sed ipse quod incepit nul-
lo modo dimittebat. Misitque
nuncium ad Corradum ducem
bohemos filium Othonis et

petiit ab illo ac precepit ut se-
cum ultra mare ire per inuicta
ihesu xpi perueniret. Ille autem li-
benti animo se permisit. **I**n-
terim cognatus Corradi du-
cis nomine sentapolug. nec-
tis silencio pragam ueniens.
ipsam ciuitatem cepit. mane-
facto ab episcopo pragensi in solio
ducali sedit. et a quibusdam hono-
rifice susceptus est. Corradus
autem ad gloriosum regem a-
iunculum suum uenit. et
que ei acciderant narrauit. et
regem in auxilium sibi ueni-
re in propria persona rogauit.
Rex autem concedens ei. ita quod
deseruius dei dux non remaneret.
Et quia consanguinitatis um-
culo illi uingebatur. etiam me-
mor sue actionis ducis patris
eius qui sibi in auxilium con-
salomonem uenerat. permisit
se in propria persona eum adiu-
tuturum. habebatque rex secum
fratres suos filios Gerse regis.
Colomanum et almuum. per
nostitatisque ita erat rex de
colomano. quia fusor sang-
uinis fieret. uoluit enim ag-
ensem episcopum eum facere. Audiens
eamdem nocte secessit in poloiā.
audiens quod pater eius et auus

polonie honorifice suscepti
ceit. Secuti sunt eum d' hun
garia maritus a vgra a alij. i

T Rex autē congregato ex
ercitu suo cepit ire contra bo
hemos propter iniuriā ne
potis sui. Cum autē pueisset
inconfinium bohemos gra
uis infirmitas eum inuasit.
Conuocatisq; principib; su
is. ad colomanū nuncios i
misit. scilicet a yarellum ppo
situm. a patrum comitē ut
ad hungariam reuertetur.

Beatus autē lazizlaus
sic ordinavit. ut post ipsū
almus regnaret. qui sineā
simplicitate ductus hono
ravit frēm suū colomanū
preferendo sibi coronā regni
tamquam cui iure primie
geniture iurabatur cōpetere.
Si quem autē forte dlectat
quat a quanta bona genti
sue beatus lazizlaus fecit
de gestis eiusdem plenā pote
nt hie natiuitatem. Scitote igit
a gratia plenius transire ad
conferma angib; annis rex
sui. xij. a sepultus warasini
in monasterio suo. Anno do
mini m. c. x. v. iii. kal. aug
ti feria prima. **Scitis rex laus**

montur. a Colomanus filius
beyse regis. in regem legitime
coronatur.

Colomanus itaq; filius regis
beyse a polonia festinante
reduci a coronatus ē. a dñi
almus ducatum plenarie

concessit. In cuius etiā tēpibz
multa mala sunt ppenata ut
inferius patebit. Erat namq
habitu corporis contemptibili
sz astutus et docilis ispidus
pilosus luscus gibosus clau
dus q blesus. **C**umq p
dicti pegrini ihu xpi audis
sent de morte gloriosi regis
ladzlai. ualac condoluerunt.
Ac inde miserunt nuntios
ad regem colomanum. ut
quemadmodum gloriosum
ladzlaum rogauerant. ita
et dūpō petierunt. putantes
ipsum ēē de eadem pietate. et
quia ipē d eodem sanguine
fuerat. Colomanus at
rex hec audiens. non solum
non ut cum eis pmisit. sed
etiam pteritam suam uiam
ill' minime concessit. Exer
citum autem contra eos mi
sit. ut ^{ad} regnum intione non
pmitterent. putas ipōs esse
tirannos q non pegrinos.
Illi aut spem in dō ponētes.
q cuius signum portabant
ihu xpi in illo confidentes. hū
ganam audacter inuenerūt
et ex hungaris multos inter
fecerunt. Hec audito rex cō
gregauit exercitū suū circa

Temes q illos simulata pace
ut dimiserunt. Cumq ad
zemlin puenisset. q se ipace
ēē spantes castra metati sūt.
Castrium autem zemlin cep
unt. qd rer alias insidias nō
faceret. q peiora prioribz nō
fierent. Deinde in archā illā
totam diuastabant. ppē uict.
q quicquid rape poterāt ad
castrum portabāt. Rex autē
in temes utiliori consilio ul
pacem cum ill' firmavit. et
multis muneribz q uictualibz
eos honorauit. q in pace ire di
misit. Illi autē pegrini pficiē
tes cepunt anthiochiā et ad
uiuante cō ihrlm abierunt.
Cumq rex ad ppā reuēte
reuer. q dux almus ad duca
tum iret. quidam iniqui dy
abolico fieti consilio cepunt
inter eos accusare. Dicebant
enim duci. Domine dux. rex
insidiatur tibi et cape inute
te. Deince regi dicebāt. Dux
ē ppsuit insidias. q si nō cul
todieris te. scias pculdubio
te morituum. Hec autē au
diente ambo iuuenes q lasci
ui congregauunt exercitum.
Rex autem cum exercitu ue
nit contra ducem in arbun

4 dur e contra uenit ipe war
kum. tisciam autem int' eos
dimiserunt. fides autē hun
gan tregas ab ipis petierūt
aut colloquium haberent
dixerunt. Quid ē qd nos
pugnauimus. isti nos ob pug
nant moriemur. et tū ipsi e
uascent fugiet sicut nudius
tertius. patres nū ul' fratres
cum patribz eorū ul' fratribz
pugnauerūt. et ipsi motui sūt.
nec nos uidemus causā pug
ne. S; eis si pugna placet. ip
si duo pugnent. et quis eoz
pualuerit ipsum p domino
habeamus. quo statuto cō
silio principes reuēsi sūt. **C**
umq; Grak regi dixisset
quemadmodū statuerat. et
Illa dūc reuelass; absq; uo
luntate eoz quieuit. post
hec autem rex inuasit. Rusca
et dūcissa rutenor nomine
Ianca eiusdem regis. uenit
obuiam regi pedibz. pmo
ta. obsecrabat regem cū lacri
mis. ne dispiceret gentē illaz.
Cumq; regem nō audientē
instantissimis sollicitaret p
tibz calcitrant eam rex et
ammonuit a se dūcēs. Nō opō
tet regalem maiestatem fletu

muliebri dūcpani. **E**lla at
gemens reuersa ē retrorsū. et
rogabat omnipotentis di aux
ilium. Plurimi autē kumi c
onfite cum pētibz ueniant
in auxilium rutenor. Qui
de nocte consurgētes supmo
mane percusserunt castris regis
usq; ad interemptiōē dissipa
uerunt ea crudeliter. Nobi
les autem hungarie commu
nuerunt regem circumquaq;
fueruntq; regi p mūro in ex
pugnabili. kumi uero psequē
tes comitem euzem d' genere
Almasi. uirum fortē et alacrit
interfecerunt eum. et omnes
qui cum eo erant. Similit' et
epōs Cuppan et laurenciuz.
multosq; alios bellatores et
fortes sagittariū tūstitionibz
occi - dunt. vnus autē ex ku
nis nomine monoch atter
psequebatur hungaros. Quē
matheus miles regis optim
uolens conphēntē. impetuz
fecit in illum. **E**lle uero fu
giens missa postgum sagitta
pedem mathi transiit. et nisi
siccū multa insertis clipeis il
lum pterisset. mortē nō eua
siss; Petrus itaq; uersus est
ad monoch. Cumq; ad petru

104
sagittas. sagittare nō potuit
q̄ usq̄ dum aliam sagittam
acciperet. petrus latus monach
pforauit. quē captum ad regē
uiuūm p̄uixit. Tūc iula co
mes impedibz uulnatus eua
sit. de quo uulnere ihūgana
mortuus ē. **R**er itaq̄ et
omnes sui celeriter fugiēdo
ueniunt in hungariā. The
saurum autē regis q̄ om̄s qui
celeriter fugere non potuerūt
Rumi captiuerunt. Tanta strages
ibi fuit. quod inuē hungari i
tanta strage fuerunt. Qui at
er hungaris insilius euaserāt
p̄ necessitate famis soleas cal
ciamentorum suoz assando
comedabant. Quid plura
Tanta tunc pericula fca sunt.
que scripta non sūt. que dici
non possunt. Rer autē re
prima uxorē sua genuit la
dolaum q̄ sephz. Anno dō
m̄. c. i. Cumq̄ rer eēt i adama
cia in ciuitate zadur q̄ cogita
ret ciuitatē succendere p̄dum
cia gentis illius decernerat i
pallatio suo quoz ibi edifica
uerat. Et ecce sc̄s
zaduē ep̄c̄ uenit ad eum i
homo multu quē p̄ capillo
capiens traxit q̄ cum uirgis

lanceis ualac. **Q**uē
cum dimissis et exiit fuis
set. illum non uidit. s̄ dolo
rem sentiebat et ictus iuga
rum sup corpus suum aspi
ciebat. Quapp̄ a molestati
one ciuitatis patienter ces
sauit. **D**eind rer uoleb
it inuisiam. Anno dō. m̄.
c. vi. reuersus ē dur almus
de natania qui p̄t̄ regis ti
morem illuc fugerat. Quē
rer suscepit ad pacē. Deind
fugit in poloniam. q̄ accessit
polonozum et hungarozum
consilio et auxilio. reuersus
ē in hungariā. q̄ cepit nouū
castrum et inuenit illud.
Rer autem hec audito obses
castrum. Cumq̄ i castrum
pugnare uellet. ecce dur subi
to equū alteroq̄ portas
castru exiens citissime cōtati
solus ad castrum regis. Et
cum ad tentorium regis ue
nisset. statim de equo d̄scēdes
et ad pedes regis uenit q̄ i
ore omnium se culpabilē p
clamauit. **R**er autē nihil
dile fuerit. dur inuoluit.
Nam et inuoluitur suū
ab hungaris qui in castru erāt
p̄ intercessionē dūis amon.

Deinde dux iherosolyma pfectus
 ē. et cum pspitate rediēs rex ei
 suscepit ad pacē. Delectabatū
 autem dux in uenacionib⁹ et al
 siuius erat in eis. et dabat ei
 rex omnia adueniadiū neccia.
De constructōe eccē demes.

ux autē construxit moastēū

et demes rogauit rex. ut ad
 consecracōnem ueniret. et sicut
 factum ē. Postquam palatini
 aculabant ducem qd in sidias
 iparass⁹ ut interficeret regē in
 constructione monasterii sui.
 Quod et forte feciss⁹ nisi amici
 regis ipm iugulantissie custo
 dissent. Rex autem iratus uo
 luit cape eum. S⁹ reuēntissimū
 epī et alij boni principes sciētē
 falsum ēē qd exconsecratione in
 inimicorum duci imponebāt. in
 tercesserunt p eo apud regē et
 pacificauit eos iuramento.
 dimisitq⁹ ducem in pace. ut i
 bokon ueniretur. Misitq⁹ cū
 eo duos iobagiones s⁹ ppter
 tu honorandi cū quos tamē
 clamculo instruxerat. ut ani
 mum ducis solertius explo
 rarent. si dux aduersus regē ma
 chinaretur. regi nūciaret.
 Cumq⁹ ueniss⁹ dux ichour et
 astur missō cornicē cepisset :
 simplici animo dux iobagioi
 bz. Nonne cornix ista iuraret
 astur. ut si eam dimittet. de
 cetero non nociferaret. Illi ad
 respondent. Q⁹ nec astur di
 mitteret cornicē ppter iuramēt.
 nec cornix iurare poss⁹ cū sit
 animal irracōnale. Eadē uo

nocte uerba ducis regi nuntiavit. **D**ux autem uenies i iohann
 causa ueniendi. statim absētiū
 se ab illis. et fugit iterum ad pa
 tauos regis teutonicoz. aux
 ilium imploraturus. An
 no domini m. c. xli. filius
 regis colomani mortuus est.
 et rex secundam duxit uxore;
 et misit. quam in adultio dē
 hēsam peccante. nec uolen
 ta temeritate dimisit. Societā
 enim quia scriptū ē. Deus
 quos coniunxit hō nō sepet.
 scilicet sine lege et absq; racō
 ne. Iaco non ipē ab ea se se
 parauit. si lex ab ea cū sepa
 uat. quā reus accusauit. elpa adp
 nauit. maleficiū coartauit. Re
 misit ergo eā lex iēia suā. Q
 uia adultio pepit filiū no
 mine iorch. Gorith autē geiut.
 Calamanū. **Dux almus et fi
 lius eius exoculantur.**

Anno domini m. c. xli. impa
 tor ppter ducem almuū mouit
 exercitum ingentē. et uenit in
 confinium hungariē ut collo
 quium cū rege hiet. et int̄ eos
 pacē formaret. Et qd̄ fēz est.
Rex autem impator plū
 rima dona misit. et sic honori
 fice repatriauit. Post h̄ rex
 reduxit ducem almuū ad pa
 cem. confirmata autē pace.
 tandem rex cepit ducē et filiū
 eius belam infantulū et ob
 cecauit eos. S; et belā infan
 tulū precepit castrare. S;
 obsecator timēs dñi et regni
 sterilitatē. castrauit catulū.
 cuius testiculos tulit regi. T
 dñobilib; regni obsecant
 viros patha et paul. Nichil

tamen profuit innoxii sanguinis
profusio quem diuina ultione
prematum mortis deglutit: ut
dura sorbitio et primum tem-
poralis regni destructio. Unde
dictum est. Non sic impij in os
et cetera. Ductus est autem dur-
alms in monastium suum in
temes. Postquam autem rex cepit eg-
tare grauiter: et habebat quendam
medicum latinum nomine
dracone cui nimium credebat.
Hic apposuit emplastrum super
aures regis. qui ex capitis do-
lore urgebatur: et per hoc cauities
aurium uis emplastrum non
modicam extraxit parte cerebri
eius. **R**emoto autem emplastro
quod diutius tenere non poterat.
audivit othmaro comiti. Co-
mes othmarus inspicies em-
plastrum uidit in eo cere-
brum extractum: durque regi.
Domine expedit est. ut ipse
res te adiuuatum. Quo au-
dito timuit rex et ingemuit.
Postea autem inuit rex consili-
um cum sceleratissimis othmar-
filio syma et achille filio iaco.
et cum alijs comitibus: quorum
consilio ducem et filium eius
degenus matris sue extractum
excecauerat. Misitque ex eis

quendam nomine benedictum
filium gothi apud hunc ducem.
ne forte mortuo rege ipse ei
succederet. Rex autem in morte
precepit filio suo et principibus.
ut ipsi post mortem suam super fu-
sciam ulciscerentur iniuriam
quam ipsi fecerat. Cum autem be-
nedictus recessisset: durus autem mo-
nasterium sequebatur plangens
dolorem proprium. Qui cum au-
disset: quod equites festinanter
uenissent. presensit animo sibi
periculum imminere: et fecit se in-
troductum in monastium: et tenebat
manibus altare sancte marie uirginis
ut saltem preueneretia
dei et sanctorum eius eum inde abstine-
re non presumant. benedictus autem
per antiphonam dictus. sacilegi
manus iniecit in eum: et tenentem
altaria uolens extrahere.
Dum quoque sic conaretur
extrahere. diuulsa est cutis man-
datis: et infectum est altare sang-
uine. Sacerdotes autem obser-
uabant hostia ecclesie: et uolebant
illum benedictum capere. Ille autem
hoc percipiens corde furibundo
quomodo potuit exiit. Et dum
festinanter equitaret per siluam
pelys. cecidit de equo: et citius
fructa mortuus est. Et canes

eius qui seqbantur ipm duo
rauerunt carnes eius 7 ossa.

Iste colomanus sicut qda
diunt. fuit episcopus waradiensis.
Sed quia fratres quos habebat
morte sunt preuenti. ideo su-
mo pontifice cum eo dispen-
sante. regnare compellitur.
Qui ab hungaris Cumues
Calman appellatur. Eo qd
libros habebat. in quibz ho-
ras canonicas ut episcopus psolue-
bat. Iste dalmatie regnum et
cisco suo rege petro nominato
in montibz petergozdia. hui-
gane adiunxit. Galeas quo-
qz venetorum et naues soli-
dans et allocans pecunia et
maxima exercitum copiosum
in apuliam destinavit. Qui
apulia spoliata. p tres menses
pmiserunt iei. vbi etiam mo-
napolim et Brundisium
civitates expugnates. vene-
tis ad tenendum. putilitate
regis colomani reliquerunt.
Ipi autem ad hungariam abi-
erunt reuersi. Quequidē civi-
tates p soldados parisanoz
millos pcesarem expulsi
venetis sunt rehabit. Reg-
navit autē annis. xrv. me-
sibz vi. diebz v. Anno dni

o. c. xiiii. tunc nonas feb. an-
fia tertia migravit ex h. seculo.
Cuius corpus alle quiescat.

Steph. colomani filii corodati iuge.

Oteniores regni stephani
colomani filium in regē coro-
naverunt. Erant enim adhuc
impubes. h. spc eius i maibz
eius. Anno autem nono et
regni sui intrauit dalmatiam.
q adalmatensibz honorifice
ē susceptus. Ince relictis mil-
lis exercitibz suis fines polo-
nicos devastavit. plauit
autem regno ut rex stephan-
cum dux bohemor colloqui
haberet. **C**umqz uenisset
ad confinium hungarie. pe-

fluvium Orsua. et dux bohemorum obviam illi venisset. fluvius tamen eos interficebat. Erat autem solch semper iniquitatis auctor qui per iniquitatem suam ob hungaria fuerat expulsum qui tunc ibi cum bohemis presens erat. An quando vero rex cum duce colloquium haberet. misit solch nuntium ad regem clamculo dicens. fideles sum domino meo. Et quod novi de bohemiis sibi notifico. Unde statim cum colloquium habebat cum duce dux cum capiet. Quia audiuit tuos venisse sine armis. At reusus idem dux dicebat. Statim cum colloquium habuissis cum rege. rex te capiet. Sed potius arma tuos et ita in castris sedent. Bohemi ergo sicut furibundi et bibuli fecerunt. quemadmodum illi solch laudauerat. Et alium nuntium misit ad regem dicens. O mittat rex sagittarios circa castra ducum ne cito ad castra sua equitare pervaleant. Rex autem ut fuit impetuosus fecit sic solch duxerit sine suorum consilio. Bohemi videntes sagittarios venire. sine dubio sciuerunt veritatem esse quod audierat. Qui

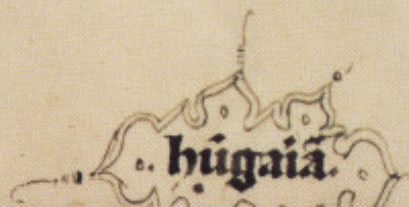
impetum super sagittarios fecit. Bisseni atque lyculi utilissimi. usque ad castrum regis absque vulnere fugerunt. Rex autem hoc audiens cum paucis celeriter equitavit iussus hungaria. quia sui absque armis venerant. et qui arma habebat. armare se non poterant. quia in se regis consilium erant. Putabatque rex in consilio equalem se salomoni in fortitudine samsoni. in audacia dauid. sed illis equalis non erat.

C Bohemi autem acriter devastabant castrum regis. Janus vero filius vrosa palatinus comes longe discedens a rege. Qui cum audisset. silenter ac suaviter suos armaverunt. et impetum super boheos qui castra devastabant fecit. Continuitque dominus eos in ore gladii hungarorum. et dux morti sanctavit. Odissetque Janus et post regem nuntium. et manifestavit illi victoriam quam dominus sibi dederat. Rex itaque reuersus gaudens est gaudio magno. Sed valde doluit. quia solch in eodem filio mortuus non fuit. qui tanta mala mendacis simulabat. **R**ex autem stephanus legitimum volebat ducere uxorem

orem. & concubinis meretricibus
iunctus erat. Quare barones
et optimates dolentes de regni
desolatione et regis sterilitate:
dixerunt ei uxorem dominam no-
bilissimam filiam regis Roberti
viscardi de apulia. **V**enit
itaque dux teutonicoz nomine
Bezen ad regem et conquestus
ei est ut frater suus cum de du-
catu eieisset rogansque regis cle-
menciam. ut in propria persona
sua ipsum adiuuaret. Rex
autem Stephanus uolens iui-
riam patris sui regis colomai
uindicare. promisit ducem ad-
iuvantem. et collecto exercitu
iuit inrusciam. Cumque pue-
rulus. primus obsedit castrum.
Contigit autem summo di-
luculo. quod predictus dux Be-
zen ambulabat circa castrum
prudens loca expugnandi
munitiones. Obsessi uero ex-
ierant de castro causa iustiti-
di hungaros. Cumque dux
uidisset illos. impetum fecit super
illos. qui uiriliter pugnantes
ducem usque ad mortem uulnera-
uerunt. Cumque rex audisset
de morte ducis. indignatus est
ualde. et precepit omnibus hun-
garis. ut castrum obpugnarent.

et eodem die eligeret municeps
possidere uel mori. **P**rin-
cipes autem hungarie huerunt con-
silium. et dixerunt. Quid et quare
morimur. Si ducatum uendi-
cabitur. quem rex ex nobis con-
stituet ducem. Stabilitum igitur
sit inter nos. quod nullus cas-
trum obpugnet. et dicamus
regi. Quia hec omnia absque
consilio suorum principum facit.

Cum uero principes uenis-
sent ad consilium regis. omnes
induas partes se transtulerunt.
Sed cosima de gratia pernam erexit
se dicens regi. Domine quid est
quod facis. Si cum multitudi-
ne morte militum tuorum castrum
capis. quem ducem constitues.
Si inter principes tuos eligis
nullus remanet. **N**umquid
uos uultis regno relicto. habere
ducatum. Nos barones cas-
trum non obpugnabimus. Si
obpugnare uis. Solus pug-
na. Nos autem in hungariam
recedimus. et nobis regem elige.
Unde ex precepto principum
precones in castris clamabant.
ut hungari quia citissime in hun-
gariam reuicerent. Rex ita-
que cum uidisset se suorum auxilium
iuste destitutum. reuersus est in

50
hungariam. **P**ost h^o tertio
anno fines polonicos missis
precibus devastavit. Deinde
multis exercitiis solummodo
falanges aulicorum suorum p^{er}
tes bulgarie et sine duastan.

Interea impatrix Costan
tinopolitana filia reg^{is} laodice
lat nomine poriska. nuntiavit
regi stephano dicens. Regem huius
g^{er}anie esse hominem suum. qui etiam
in contradictionem impatris
castigavit. **C**um autem huc
audisset rex. primis reputavit
iniuria. Et collecto exercitu
impetu spe sua invasit p^{ar}
tes grece. Atque alias civitates
grece igne et gladio devastavit.
et cecidit timor super omnes
civitates provincie illius. Ti
mebantque omnes reges ste
phanum regem tamquam
utrum fulminis. et non infantes
vagantes comminatione
nomine regis tremabant. quare
scire compellebantur. habere
batque rex secum septem milia
milites armatos. quibus huius
modum amabat. et per eos
regnum multo castro in
grece devastabat. Ex causa
que mortis necessitatem non
veniebat. et multo rex

nuntium ad impatrem grecorum
et nuntiavit cum dices. Quod si
esset dignus vocari impator ne
que rex. h^o annis et vetula. quia
sicut vetula sp^{iritus} est in orio. **Q**
audito impator respondit di
ctus. Insolentiam credebat rex
quod sua impatri annis simul
cum umbilico virilia ienda.
Ex causa multo impator exer
citum magis in hungariam.
venit. et transiit in huius
nam in hanc. et hungari ali
quod impediti facere non
poterant. Quia greci picea
inflammabant ignes sulphu
res inanes hungarorum. et
eos multis aquis secebat.
Misit itaque rex cum robore
regni sui contra grecos. quibus
prefecit setephel. Qui veniens
convenit cum grecis. ultra
montem karaso usque boron.
fuitque manus una cum grecis.
Nec potuerunt hungari resis
tere. Tanta ergo strages ratio
facta est. quanta ibi contigit.
Rivulus enim karasu huius
sanguine intantii multo fue
rat. quod omnino sanguis esse pu
tabatur. Iacebantque lorica
si homines infans tamque
trunc. Super quos fugientes

112
et persequentes transiebant cumuli
quasi super pontem. Occubant
autem hungari tamquam bo-
ves. Nec erat qui redimeret eos
de manibus grecorum. **C**irca
vero comes et alii boni milites
ibiadem occubuerunt. Post hec
imperator et rex per fideles nuncios
conveniunt ad colloquendum
navigantes in insulam que
civitati Goronich prima est.
Ibi vero inter principes suos
diu se excusantes et iusantes
tandem pace reborata redierunt
ad propria. Rex itaque stephanus
multa mala faciebat. que non
debebat in impetu animi
sui. Dominam christianam con-
bussit. et super homines cocturas
cum stercore equino faciebat
fieri. Ceros magnos ardentes
infundamentum hominis stil-
lare faciebat. **C**irca alius
severitate regis stephani. in membris
seu mediam capitis diminu-
tionem passus fuerat. Quibus
fuit obcecatus. tamen morte
timens de rege stephano fugiebat
in greciam. Qui ab imperatore
honorifice susceptus erat in-
posuit sibi nomen constantini
quia et ibi iam patrem consecraue-
rat civitatem constantinam in

machetonia. et multi hungari
atrocitate regis stephani fugie-
rant ad ipsum. Quo mortuo
corpus eius preceptu regis.
fulbertus episcopus reportavit. et
in albenensi ecclesia sepeliuit.
Bela vero filius eius in hungaria
occulte tenebatur a principibus
propter furor regis. Qui os-
cinito consilio regi manifesta-
verunt. quem post excecationem
mortuum credebat.
Quem cum rex veraciter sci-
visset vivere a paulo episcopo et
Othmaro comite. quorum consilio
retentus erat. gaudius est gau-
dio magno. Quia absque du-
bio sciebat se heredem non habere.
Statimque misit nuncios in
seruiam et filiam viros Co-
mitis magni illegitimam ux-
orem Bele tradidit. Que
non post multos dies pere-
avit Geycham. Quo audito
rex gaudius est valde. Dispo-
suerat enim rex vivere in tal-
ia. Et dabantur ei regalia
suspensoria. Antequam vero rex
belam sciret. conuincit
regnum. ut post regem filius
sororis sue sophie nomine
saul regnaret. **C**ontigit
autem ut rex incidit in gra-

uam infirmitate agne. ita uero omnes
mortem illi uidebant. Gors et
uero comes et iuan in manu spe
ducti. a traditoribus in regem
electi sunt. Cum autem de uo
lente rex conualuisset. iuan
caput decollauit. Gors uero
comitem turpiter de curia re
iecit in greuiam. et ita statutum
est. quod de ipagine sua amplius
ad curiam regiam nullus dig
nus esse iudicaretur intrare.

Propter hoc principes au
si sunt regem belam manifestare
quia super hoc rex ualde condolebat.
qui sibi succederet. **R**ex autem
stephanus diligebat kunos
tunc temporis plusquam decem;
Quorum dux nomen tatar. qui
a cede imperatoris cum paucis
ad regem fugerat. cum rege
morabatur. Rex autem incidit
indiscretam. kuni uero qui
pmissionibus regis fuerat as
sueti sceleribus. nec tunc min
seuebant in hungaros. hun
gari uero nullam cum audisset
quod rex in mortis esset articulo.
interfecerunt kunos qui eorum
bona diripiebant. Tatar autem
dux kunorum conquestus est
regi de nece suorum. Rex
autem putabat anime ali

quantulum alleviatus esse ab e
gritudine. Cumque uidisset tanta
lacrimantem ceterosque kunos
circumfultos lamentantes. quia
supra modum diligebat eos:
infremuit et dixit. Si sanitati res
titutus fuero. primo quoque que
ex uobis interfecerunt. decem officia.
Nunc diuita mea non despe
ritis quia conualui. Et hys die
bus extendit manus suas in ku
nos. Qui precipites irruerunt
ad osculandum manus eius. et
primaria pressura defatigauit
regem. unde etiam retiduo dolo
re corruptus. sublatu est de me
dio. Sed cum esset in articulo mor
tis. monachalem habitum relic
to regno suscepit. Anno regni sui
viii. et sepultus est varadmi. **hic**
Bela cecus filius almi duci cecus in
regem legitime coronatur.

Signavit autem post eū Bela ce-
 cus filius ducis almi cecū. omne
 q̄ numerum maloz deuitans.
 bonorum opum exercitacōm
 humiliter adhibebat. Nec posui
 cūnem brachij sui i adiutorū
 nec hūit fiduciam in homine.
 s̄ ad altissimum posuit refu-
 gium suum. ⁊ fr̄s ē dñs. p̄tec-
 tor eius. Et reduxit eū in mul-
 titudine mīe sue. de fructu ⁊
 uentis sui posuit sup sedē su-
 am. Confirmati ē ḡ regnū
 in manu eius. ⁊ inimicos ei⁹
 dedit dominus in obprobrium
 eius usq; in p̄ntē diē. Genuitq;
 quatuor filios. s̄. Geylā. Iadula-
 um. Stph̄ ⁊ Almū. Quo regnā-
 te regina Elena habito cōsilio
 regis ⁊ baronum. fecit congre-
 gationem gen̄alem i regno uir-

trad. Illa igitur die dicte con-
 gregationis dum rex sedisset
 sup solum regni sui. uenit ⁊
 regina cum filiis suis. ⁊ sedit
 circa regem. Dixit autē ad po-
 pulum uniuersum. Omnes
 fideles nobiles senes ⁊ iuuenes
 diuites ac paupes audite. Cū
 cuiq; uirū dñs uisum dederit
 naturalem. uolo audire. cur
 dominus nr rex suus ocul⁹ sit
 priuatus. ⁊ quoz consilio hoc
 sit actum. modo michi p̄pala-
 te. et eos fideliter in hoc loco
 uindicantes. nob̄ d̄pis finē
 date. **E**cce enim dñs regi uirū
 p̄ duob; oculis dedit quatuor.
 facta igitur hac uoce. ueniit
 omnis populus sup illos ba-
 rones. quorum consilio rex
 obcecatus fuerat. Et quosdā
 eripis ligauerūt. quosdā uō
 detrucauerūt. Seraginta autē
 ⁊ octo p̄phanos ibidē crudeliter
 occiderunt. Et omis successores
 eoz. tam uiri q̄ mulieres. eo-
 dem die sunt registati. In
 sup omnis illoz possessio ec-
 clesijs cathedralib; ē diuisa.
 Et sic omnes uille cōdicōna-
 les de hungaria donacōnes
 regum nominantur. **Q**uā-
 uero hungari semp fluctuat

115
78
iniuria sicut mare salsum. filii namque leuiatam pnuicio inuitabant Borich adulter ut ueniret. et eorum adiutorio regnum sibi uedicaret. credentes ipsum esse filium regis colomani. Borich itaque a scito rutenorum polonorumque auxilio. uenit in confinium hungarie indirecto loco qui dicitur seo. Rex autem collecto exercitu ibat et obuiam ei. plurimi autem ex nobilibus imptem borichi cessant. Petres autem hungarie uocati sunt ad colloquendum cum rege. Interrogauit autem eos rex. si scirent borichum adulterum esse uel filium regis colomani. fideles autem regni responderunt. quod indubitanter scirent Borichum esse adulterum. et nullatenus dignitatem esse coronam regis. Infideles autem et contradictores multabant incerta. et titubantes in duas partes claudicantes. **R**ex autem et consiliarii eius quatuor in ipsis erat. segregauerunt edos ab agnis. et firmiter statuerunt ut ibidem interficerent perditores. Ne forte si diucius differrent. traditores transferret se ad Borich. et hoc regni ne uerteretur in periculum. Orta est

igitur seditio. et ibidem ceperunt lapsum comitem quem cum extraxissent a rege. frater eius geminus cum sedili scidit. primum caput eius et cerebrum percussum eruit. **N**icolaum comitem filium eius ibidem decollauerunt. Odoynolth de genere acus. et alios ibidem occidunt. Resonum uero ex traditoribus secesserunt imptes. et collectis uiribus suis uolebant regem iuare. fideles autem occurrerunt eis. Erat autem caput traditorum Tyodor de genere symad et soltus et Tytus. et precipuus Sampson. Laudauit autem Sampson qui erat pater comitis Thomas et tunc quod uixit in comitatu regis. et ipsum coram multis uituparet. Quo audito omnes laudauerunt. et ipse Borich in animi spe seductus. grates ei magnas retulit. et quod incepit hoc adimplere non simulauit. Putans enim diuinatione regis regnum habere. **R**ex autem descendit prope flumen seo. et cum sederet in papilionem suum cum suis principibus et militibus. Ecce Sampson intrauit et regi dixit. Quid facis uilissime canis cum regno. Vtilius est

516
domino tuo borich regni hie
q tu uiuas in monasterio tuo
sicut uiuit pater tuus. Cū uō
principes regni subito cōmo-
ti fuissent. **T**hohannes filius
Otthonis notarius regis Sy-
migiensis ipositis die ad cō-
mitem suo. Quid expectam?
Quare non apprehendimus eū.
Cumq; apprehenderet uoluisset
ille citissime equum ascendens
fugiebat. Illi autem adp̄sens
equum non hēbant. qui de cir-
culo regis ad consiliū p̄ces
uenerant. s; tamen clamor &
magnus fuit. Cum autē
seruiens comitis suo clamo-
rem audisset equum sine sella
ascendit. & ipsum cum lancea
usq; scō p̄secutus ē. Tyodor at
q alij socij eius uolebant nauē
rariare illum citissime t̄duce
s; usq; huc non potuerūt. S; a-
son uero equitans cecidit in
flumē. quem p̄secutor in
flumē lanceauit. h; abebatq;
samson sub tunica p̄ancēā
qui p̄ grauiamine lorice nata-
re non potuit. **B**orich at
cū magna milititudine ruteno-
rum & polonoz castra metat
ē. p̄pe ad regem. p̄ces autē
regni hungarie miserūt ad

ducem rutenoz et polonoz
qui p̄ boricho uenerat dicen-
tes. Non deet uos contra ius-
ticiam querere regnū hōi ad
ultimo. Nos enim scimus
qd̄ de iure regnum hīe d̄beat
Bela. & ipse regnat cū cōsēsu
totius regni. hys auditis
duces Rustie et polonie des-
titerunt amplius adiuuare
borichoni & rēsi sunt signi
in suas p̄uicias. Borich autē
cum multitudinē p̄loz uenit
pugnare contra regē. **R**ex
autē diuino fretus auxilio. &
trinit omne robur borichi in-
p̄ho & fugauit illum i gladio.
conclussit exercitū polonoz
in morte. in p̄a festiuitate o
magdalene. accipies spolia
eorum. & reuersus ē cū magnā
uictoria. In ipso autē p̄lio
acriter & precipue pugnaue-
runt. ozyksa Gaab & Satur.
& multos erul cepit & int̄
fecerūt. Eratq; eoz lorica &
sanguine humano confecta.
In hoc p̄lio ozyksa cepit Ty-
odorum intentoz maloz.
Vosles cepit vitale. Gaab uō
frēm comitis de Cracouia &
polonium. Satur cepit En-
dre. **Q**uos cū ad regē duxerūt

issent. quates mulers retulit ei.
et elegantissime remanui co.
Postquam autem regnu con
firmatum eet in manu regis
bele. utebatur ex vino mltu.
Cuius aulici consueti erant.
ut quicquid i ebrietate regis
preebant habebat. Et post
ebrietatem rex recipere si pote
rat. Doch q Saul uirum reli
giosos in ebrietate sua fandi
in manus inimicor suorum
qui absq causa interfecti st.

Pegnauit igitur ipe bela
ceus annis nouem. in sibi
x. dieb. xij. origino aut ad
dominum. Anno domini q.
C. xlo. i. ious februarii. feria
quinta. Cuius corp' alie qui
est. **hic Geysa coronat i regē.**

Esperit autē dominus hun
garum eo dicit pignatorem
gradientem in multitudine +
fortitudinis sue. Dedit eni
dominus regnum Geyshe +
puero suo. Qui indie scē ce
cilie uirginis coronatus est.
Cuius terram aprehendit q
confortauit. Subiecitq ei gē
tes multas. q corla regum iūi
infugam a facie gladij eius.
Rapuit uero milites alaman
castnum poson ex p
bitate juliani comitis cepati.
Qd hungari non pro modica
habuerunt penuria. S; rex a
dolescens ea non silenter qui
euit. **C**uius etiam rex exer
citus contra furore teutonū
comin insultantiū q hūgnie

118
confinia duastancum. Quin
ius enim cesar in pma psona
no uenerat sup regem vniu
sum fere robur regni teuto
nicorum ad exstirpanda hu
gariam commouerat. Her
ticus autem quidam dux aus
trie principalis aduarius re
gis. omnes bellatores d'sarona
q de bauaria secum adduxerat.
Erat enim tutor populi ducis
herici leonis cui saronia et
bauaria hereditario compete
bant. Congregati sunt itaq;
teutonici in multitudine for
titudinis sue confidentes. q si
cut gygantes steterunt contra
hungaros. **R**ex autem cum
uniuerso exercitu suo posuit
spem suam in deo. Et oratis
agminibus cepit ire contra hos
sues. S; q sacerdotes q leuite
cunctiq; clerici qui aderant
in spui contribulato et corde
contrito implorabant aduito
rium domini n ihu x. q pre
sidia scoz anglorum q marie
inuocabant clemencia dei +
genitricis uirginis orane. cu
ius patre dno beatus rex +
stephanus hungaria specia
liter commendauit. Rex
autem acutus e gladio q gla

domini apparuit sup eu. Co
fortatimq; e ilico cor eius di
uinitus. et ipse robustior fcs
quam prius exultata e fa
cies eius. q totus alacer iba
implum. **C**umq; appin
quasset Guncel quida auten
ticus qui utrinq; linguam
eoz bene nouerat. nunciavit
regi. qd exercitus teutonicoz
appinquaret. Et dixit optimi
tempus ee regi. ut irrueret
sup eos quia pauci sunt. q no
omnes quos i adiutoriu no
cauerant uenisset. Tunc
rex cum omni exercitu suo
accelerauit sup eos trissime
tas hungarie. Teutonici uo
quasi gygantes obstupebant
inequie arduis et artibus
supbi q abusione insultantes
inpetebant hungaros. ut
contumelias suas terrorem
eis intuleret. hungari uo
exaduso appinquauerunt ad p
lium. q intonuerunt bucci
nis. et clamarent classatis
q clamauit ad omni q cla
mor uaciferantiu ascendit in
celum et belligerentiu q co
missum e plium. **B**ulleni
uero pessimi q simili nullissimi
omnes piter fugerunt sicut

60
oues a lupis qui more solito
pibant agmina hungaroru.
Tunc etiam priusquam hūgai
confligere cepissent. quedā ag
mina hungarorū p̄tita sunt
a fine teutonicorū. p̄ualuerit
teutonici hungaros in initio
belli conflictus. qui sic here
ta circa principia semp̄ ferues
cunt et infine tepescunt. Tē
auunculus domini regis be
le Ban nominatus. gloriosus
in milibz suis. irruens super
agmina teutonicorū. p̄cussit
eos eradūso grauter. et mag
nam stragem fecit in illis. Sz
electi milites regis impetum
fecerunt in hostes grauatum
ē plūm contra teutonicos.
et fortitudo eorū dissipata ē. et
corruerunt in ore gladii plus
quam septem milia bellatorū.
residui uero fugerunt. Salua
uit igitur d̄s hungaros i die
illa d̄ faucibz draconum cru
diter semencū. Ibi usqz ardeo
contutum ē robur teutonico
rum. qd̄ nec rusticis hungaris
inconfinium eorum habitati
bz aliquam iniuriam seu qd̄
cumqz grauamē inferre p̄e
sumpserunt. **R**ex autē di
uina gracia felici potius uic

toria simul cum uniuersa gente
sua b̄ndixit et glificauit dūm.
In eodem autem p̄lio comes vros
cepit comitem Rapolt teutoni
cum. qui iam p̄uē nocturnis
insidiis castrum poson occupa
uerat et gabriel accone. p̄h
indiebz ill' famēs affluxit hun
gariam. que magnā p̄tē hoīn
in morte oborbuit. **Cesar Cor
tardus p̄ hungariā uad̄ iherosol̄m.**

ita etiam eadem tempa Cora-
 dus cesar iter facies iherosoliaz
 p hungariam. hungarie uo no
 qm pegrinus apparuit. inq no
 pacem s potius uiam tyrannici
 psonis exercebat. Nam petrus
 nis simulatione inuenta adi-
 tum a regno hungarie pecu-
 niam no modica extorsit. ita
 ut nulla mat ecca siue monas-
 tenum totius hungarie re-
 maneret. o quo pecunia non
 extraheretur. a pegrinati ce-
 sar p timore non offerretur.
Cuius cesaris precessum
 egregius rex francoz uenabi-
 liter et ut dicitur pegrinum
 subsecutus a rege Geycha ho-
 norabiliter susceptus e. Apd
 quem aliquam diu conmo-
 re tue. compatriuitatis uidlo
 regi Geyche sociatur. a tali di-
 lectione in odo interueni m

tis munibz a rege Geycha ho-
 neste conuocatur preter om-
 nem regni molestia hungarie
 fines cum suo exercitu ingre-
 diam penetrauit. Postmodu
 autem rex geycha referente
 quodam milite sue nomine
 Gorch. auauit qd Gorch ad-
 tertus regis colomani esset
 in comitatu regis francie.
 militet ad eum dices. No
 e bonorum reuere malii p bo-
 no nec infideliu uite mee
 uim erat defende. Hys audi-
 tis fca e conteruio inter reges
 francozum. querebat eni mi-
 lites eius que nam eet int-
 los qui mortem regis machina-
 retur. ut inuentus abhys in-
 terficeretur. Gorch autem uene-
 rat consilio quazumda hun-
 garozum. ut o pte regni iſte
 possi. tunc a multis p comio
 haberetur. et relictio rege ei mi-
 ti adhererent. Qui uero euz
 talia auauit statim ad pedes
 regis francoz se pstrauit. in-
 tam ab eo et ueniam rogatu-
 rus. ut eum absq leſione eſt
 regnum cum eo re pmittere.
 Cumq rex geycha auauit Gorch
 apud regem francoz. rogans
 eum. ut p amicitia sua boni

chium ei iunctum remitteret.
Cumq; hoc rex francorum
 audivit dixit. Non erit rex. q' do-
 mus regis quasi ecc'a. p'cis ei'
 quasi altare. & quomodo possu
 reddere iunctum cum qui ad
 domum regalem quasi ad ec-
 clesiam. & ad p'ces regis quasi
 ad altare se p'stravit. Cui nu-
 cius ait. Quonia magistra-
 ni sic interpretantur. ut adulte-
 rinam progeniem ecc'a no con-
 municat. **B**orich autē ui-
 dens sibi mortē imminere. ea
 nocte rapiuit unum dextrarii
 regis lodovici & aufugit. Q'dā
 autem d'agazonib; occurrens
 ei uoluit eum tenere. quē Bo-
 rich cum gladio percussit. a uita-
 ce usq; ad medium pectus ei'
 distulit. Et ipse manus sequen-
 tis euasit. Posth' autē rex Bey-
 cha dedit ducales expensas fra-
 trib; suis. Ladislao & Stephano.
 duxitq; exercitum in Rusciam
 sup' lodomerium ducem. ut
 vindicaret iniuriam socii sui
 Oynosloy. p' quo etiam iā p'ce-
 miserat exercitum. qui male
 tractatus fuerat a ruthenis et
 Cumis. Regnavit autē annis
 uiginti. mensib; t'ib; dieb; xv.
 O'ignavit autē addm. Anno

domini. o's. c. lxi. p'd. kl. Iunij
 feria quarta. Cuius corp' albe
 quiescit. **Stph's coronatur.**

Oco eius coronatur Stephanus
 filius eius. & regnavit annis. xi.
 mensib; nouem. dieb; t'ib;. In
 cuius impio dux ladislaus fili
 regis ceteri usurpauit sibi coroāz
 dimidio anno. O'ignit at ad
 dominū. Anno d'o. o's. c. lxiij.
 kal. februarij. f'ia p'ma. cui corp'
 albe quiescit. **Stph's usurpat sibi
 coroāz.**

ost hunc autem Stephanus frat-
 eius usurpauit sibi coronā mē-
 sibz quinq; coronatus ē aut tō-
 Jous februarii in dominica Ex-
 surge. Deuictus ē autē in festo
 sanctorum Gervasij et protasij.
 feria tertia. ubi nobiles hūgaie
 conuenerunt. posth; expulsi sunt
 de regno. obit in castro Zemplē.
 Anno domini m. c. lxxiiij. scilicet
 Jous aprilis. feria quinta. Cui
 corpus alle quiescit. Idem
 uero rex Stephanus filius Ger-
 se. migravit ad dominum. An-
 no domini. m. c. lxxiiij. Quarto
 nonas martij. feria prima. Cu-
 ius corpus strigony quiescit.

Bela tercius coronatur.

Ostea regnauit Bela fr̄ ei. qui
 fures et latrones psecutus ē. et
 petitionibz loqui trant origie;
 ut romana sit curia et impu-
 Qui coronatus ē indieb; Ja-
 nuarii feria prima. Regnauit
 autem annis xxij. mēse vno.
 dieb; xix. obdormiuit at i dño.
 Anno eiusdē. m. c. lxx. kal. martij.
 feria tertia. Cuius corp' alle qui-
 escit. *Emeritus coronatur.*

in successio Emericus filius eius.
 et regnavit annis viii. mensibz vii.
 diebz. vi. Huius uxor constancia
 filia regis aragone. cesari fre-
 derico p consilium aplici copu-
 latur. O dignavit autē ad dñm
 Anno domini m. cc. pñe kal.
 decembis. fia. iii. Cuius corp' re-
 quiescit in ecclā agensi. **Ladislā**
secundus coronatur. m m m

Ost eum regnavit ladislāus fili-
 eius. et coronatus ē vii. kal. Septe-
 bras feria quinta. Regnavit autē
 mensibz vi. diebz v. O dignavit
 autē ad dñm. Anno eīdē. m. cc.
 primo nonis may. Cuius corp'
 albe quiescit. **Andreas pater**
sce Elizabeth coronat in regem.

ue successit Andreas filius Bele
terij. Qui andreas coronatus est
uicesimo septimo die post obit
regis ladislai quarto kal. junij
impenhecostes cuius uxor fuit
domina Gertrudis de alamania
de qua genuit Belam. Coloma
num. Andream. et beatam Elzab;

Sz pholor humani genis
inimico. pculdubio suatente. et
uxorem bankbani magnifici ui
ri domina memorata ui fdidit
ciudam suo fii hospiti deluden
dam. Quamobcausa idē Bank
banus de genere sor orumans.
suum gladium in regine sang
uine miserabiliter euentauit.
Et dno uulnere sauciata. Anno
domini m. cc. xij. interfecit. Cu
ius corpus in monastio Gulseo
tum monachor de pelis tumu
latur. p cuius nece uox flebilis

insonuit in tota pannonia. et
in omni genere Bankbai. ex
cecrabilis et horrendus sanguinis
effusio subsequuta. **Andreas**
uadit iherosolimam. *m m m.*

Ost hec rex Andreas terrā sanctā
uisitauit ad mandātū dñi pape.
Quod mandatum accepit. dñz
cēt adhuc dux. sicut habet etia
de uoto et uoti redimptōne. licet
uniuersis. Quia ipse compleuit
et redemit uotum prius. Et ibi
in terra sancta sup exercitū xpia
norum contra soldanum babi
lonie capitaneus et dux pficiat.
et mox uictor effiatur gloriosus.
mansit autem tribz mensibus.
Regali deniqz thesauro exposi
to diuersorum scōz pupm re
liquie compantur. Caput vi
delicet pthomtis stphi. et cap
bte oiangarete uirginis et mīs

Dei bñ thome apli. q̄ sc̄i batho-
lomi. Item de uinga aaron. q̄ una
d̄ sex iouis illis. in quibz f̄ mu-
tauit aquam in uinum. & alie
multe quas potuit tunc cōgre-
gare. Reuersusqz ī hungariaz
cum p̄ciosis thesauris sc̄orum.

Regnum autē suū reuocit
in p̄sop̄o statu. Non tam h̄ suū
metas. s̄. q̄. quoz reliquias
afferret alibi uoluit. In oc-
cursum ego regis benedictus
filie Ega Cancellarius regine
omnes platos ec̄c̄e compellē.
Odo autem illas reliquias
sc̄as. specialit̄ ille ec̄c̄e habent.
quantum prelati regi uenienti.
obuiam occurrunt. **Trans-**
actis itaqz nouem annis. rex
generosam elizab; filiā suā no-
bili uiro Rodouico Turingie &
Lanthgrauio copulauit. Qui
post multos annos similiter
cruce signatus. Quote iherosol̄;
p̄gens ibidem migravit ad xp̄.
Cuius festum iherosolimis de-
uote celebratur. O dignum
autē rex Andreas ad dominum.
Anno domini. m̄. cc̄. xxxv. i.
Tricesimo anno regni sui. Cui
corpus in monasterio de Egrus
feliciter requiescit. **Rex Bela**
quantus coronatur.

Ex Bela post eum filius eius co-
ronatus ē p̄chie iouis octobris
fena prima qua cantatur. Da
pacem domine in cathedr̄i ec̄c̄a
bñ pet̄ alit̄. quā ip̄ cōsecr̄i fecit
Colomano duce fr̄e eiusdē ēsem
regalem ad laus ip̄ius honori-
fic tenēte. Daniele uō duce Pu-
tenoz equum suum an̄ ip̄m sum-
ma cum reuerēcia ducēte. Regi
autē xxx. annis. Anno d̄ m̄.
cc̄. xl. i. ip̄o bela regnāte. odanga-
li siue. **Auentus p̄m Tataroz.**

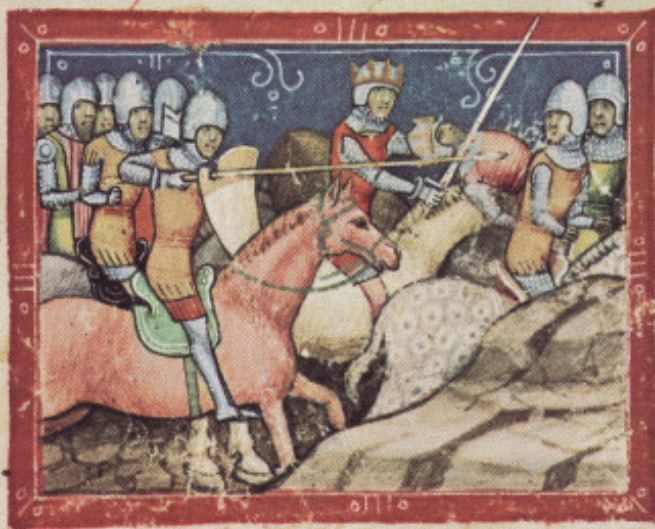

tartari cum quinque cētēis

28
 milib; armatorū regnum hūgaie
 inuasēunt. Contra quos bela
 rex iuxta flumen seo prelians
 uincitur. In quo prelio fere ex
 tinguitur milicia regni hūgaie
 uniuersa. Ipso uero bela rege
 ad mare fugam faciēte. tartari
 usq; ibi ipm crudeliter isecūtur.

Manferunt enim ipi tatar
 in regno hungarie trib; annis.
 Et quia seminare illis tepibus
 non potuerunt hungari. ideo
 multo plures post exitū illorū
 fame perierunt. quā illi q; icapti
 uitate ducti s; i gladio ceciderūt.

Post h; autē rex bela reuulsus
 ē de maximis p;tib; q; ducem
 austrie fredericū uirū bellicosū
 añ nouā ciuitatē grēs occidit in
 p;lio hungarorū. q; tñ fuit per
 maxillā. licet tamē d;ur cecide
 rit in hoc bello. bela rex p;fatus
 triumphū cū hūgaie. p;didit. **pug
 nat Rex cum Othotario.**

ost h; idem rex anno dñi
 m. cc. lxx. congregauit ex
 ercitum copiosū cōtra o
 thotarium regē bohēorū cōa o
 ratiā unacū filiis suis steph
 a cōpra duce cūmāorū. S; uicti
 fugi cūta haynburg. iū ioue
 iuli. Erat enim uir pacificus
 s; in exercitiis; q; plus minime
 fortunatus. **Flagellat se ipse.**

Ipsius etiam tpe. Anno
 domini m. cc. lxiij. et
 plebs flagell se ferien-
 do uniuersale discurre-
 bat. Obijt autē anno
 domini m. cc. lxx. v.
 nonas may. fena vij.
 infesto Inuencois scē
 crucis. in insula buā
 si. Et sepultum ē corpus eius
 Strigoni in ecclā fratrum armo-
 rum. constructa ad honorem
 uirginis glōse quam ipse co-
 rex Bela adhuc uiuens sup-
 tuoso ope et pulchro fecerat in-
 coau. Vbi cum domina re-
 gina consorte sua maria noie
 filia impatoris grecor et duce
 Bela filio suo carissimo felicit-
 requiescit. uir uirtutibz plen.
 Cuius memoria quasi mel ol-
 corosum usqz in diem hodienu
 in ore omnium hungaroru
 et aliarum plurium nationu
 suauescit. Cuius corp^{us} philipp^{us}
 Archiep^{us} strigoniensis d^{ominus} ecclā
 memorata auferri exhumato
 fecerat contra iura et in sua ec-
 desia cathedrali indobite tumu-
 lau. Sup quo fito corā supmo
 pontifice causa diuicius uen-
 tillata fies minores cū hōcē
 maximo rehatē ex integro me-

nuerunt. et coram uirginis ara
 gloriosius condiderunt. ubi hy
 pulchra uisus continentur. **C**
 Aspice rem carā tres cingunt
 uirginis aram. Per dux regia
 quibz assint gaudia trina. Et
 sequitur. Dum licuit tua dū
 uiguit rex bela potestas. fraus
 latuit par firma fuit. regnauit
 honestas. **Steph^{us} fili^{us} bele coro.**

Dest ipsum Anno domini
 m. cc. lxx. cepit regnare
 filius eius stephanus sup
 totam hungariā. Qui
 Othacum regem Bohe-
 morum in hungariā cum
 Bohemis Australibz Szambu
 gensibz ac ceteris multis genibz
 cum potencia ueniente añ flu-
 uium Papcha deuicit uiriliter

ac fugauit. P̄tea Budun
ciuitatem bulgaroz expugnat
et bulgaros supauit. regē eoz
sibi compulit d̄seruire. Regiuit
autem duob; annis. ⁊ mortuus
ē in anno tertio regni sui i m̄g
in sula. ⁊ sepultus ē in ecclā b̄tē
viginis. in insula budensi ilo
co Beginatum. **Ladizlaus fili
Stephani coronatur in regem.**

vi successit Ladizlaus filius ei
⁊ coronatus ē eodē anno quo
mortuus ē p̄r eius. videl; āno
domini m̄. cc. lxx. ii. Qui im
patore adiuuante curia m̄ora
uiam occidit regē Othocatum
sup̄dictum in p̄lio. Postea
cum anno domini m̄. cc. lxx
ii. Oldamir dux Cumanie cō
gregato exercitu cumanoz cca

laam hood uccatum. uolēs
hostiliter regnum inuadē hūga
roz ut suo domino subiu
garet. Contra eum rex Ladizlau
ut fortis Josue p̄ gente sua et
regno pugnaturus accessit. In
cuius exercitu lorand' fili' thēe
miles strenuus cont̄ cum aōs
lanceauit cum impetu iūtitis
sue. ⁊ laudabiliter p̄ussit plu
rimos ⁊ p̄strauit. Postea
cum plium committeretur it̄
ptes fortissimū subito ⁊ in o
pinate ex diuina clementia
pluuia grandis exoritur cōf
faciem paganoz. ⁊ qui i ācub
sp̄abant. ⁊ sagitta p̄t ymbri
densitatem iurtā p̄phetum
f̄i sunt ut stertus terre. et sic
rex Ladizlaus uictoriā obtinuit
diuino fretus auxilio. Tā
tem postea pauci dipis cumā
nis qui euaserāt ad tartaros
fugientes. quozum instinctu
tartari. Anno domini m̄. cc.
lxxv. secunda uice. **Sedā uice
intrant tartari.**

intrauunt in hungaria & usq[ue]
pesth uniuersa miserabiliter
conbusserunt. Iste eni rex
ladislaus filiam regis karoli
d[omi]ni apulia inconiugiu[m] habebat.
Sed sp[er]eto thoro coniugali filia
b[ea]ta adhesit cumanoz. Cydua
Cupcheth & mandulam uoca-
tas. ac alias quamplures in
concubinas habebat. quaz
amore cor eius e[st] merito dep[re]-
uatum. & a suis baronib[us] et
regni nobilib[us] odio habebatur.

Firmanus Legatus intrat.

inc insup[er] contra eu[m] quia cu-
manice et non catholice con-
u[er]sabatur. philippus firman[us]
sedis aplice legatus aduenit.
Qui barbas radere. crines de-
truncare contra mores h[un]ga-

ricos & pilleos cumánicos. qu[od]
usus in hungaria iam inconsue-
tudine habebatur abice[re] o[mn]i manaa-
bat. **R**egem etia[m] a natheati-
uinculo ferres ut pagaos odi-
ret. ritum xpianoz diligeret. &
thoro uiueret coniugali. Sed ni-
hil in rege p[ro]ficiens repatauit.

Rex ladislaus interficitur.

Ost[ra] h[ic] in breui ip[s]e rex. &
Anno domini. m. cc. iiii.
fena sa prima an[no] festus
sc[ilicet] agathe uirginis
& m[ar]ti. p[ro]pe castu[m] kereheg-

ab ip[s]is cumanis quib[us] adhesat
e[st] miserabiliter interfectus. T[em]p[or]e
enim istius regis ladislai cepit
hungaria a sua magnifica gla-
ria reflecti. ut casus flebiles & eue-
tus inferius o[mn]idet. Cepit
namq[ue] in ea testina bella con-

130
 surge ciuitates confingi velle
 p̄ combustiones ad nichilū redigi
 par et concordia penitus concu-
 cari diuites deficere et nobiles ius-
 ticiari p̄ inopia paupertatis Il-
 lo tempe biga scilicet duarum
 rotarum uehiculū a regni incol-
 tibus regis ladhlay ducebatur.
 quia p̄pter continua spolia ani-
 malia uehicula trahēcia defece-
 rant in regno. s̄ homines moe-
 pecorum bigis iuncti uices a-
 nimalium impentebat. **Dux**
Andreas de venecijs i hūgariaz
inducitur.

Ost cuius regis mortē eodē
 anno xviii die Andreas
 dux de venecijs coronatur.
 Qui uiuente adhuc La-
 dylao rege adductus i hūgariaz
 fuerat. Cuius Andree regis ortū

et originem uidamus. q̄ ratione
 meruit coronam regni hūga-
 rie accipere. Cum enim rex
 Andreas secundus p̄ quātū be-
 le regis et colomani ducis. mor-
 tua prima uxore sua ul' potius
 interfecta ut sup̄ius dictū ē ma-
 re ad mandatum ecclē transie-
 talli in terram scām ad expugna-
 dum pro sepulchro dñi. ibi uic-
 tor existens. reuertebatur felicit-
 cum honore. **T**andē i yta-
 liam applicuit. et quadā uice apud
 marchionem Estensem ē magnifice
 hospitatus. Ille uero marthio et
 cognoscens regem ē uiduū. fili-
 am suam excellentē pulchrā et
 bñ ornatam conspectui regis
 astare fecit. Per uero uidēs eaz
 pulchram et suis ocul' graciōsā.
 cum absq̄ hoc ducere uell. ux-
 orem. cum eadem domitella eo-
 dem die contraxit matrimoniu.
 et in hūgariaz secū dux. Mor-
 tuo uero rege andrea. dñā ista
 uolens redire ad parentes suos.
 conuocatis principibz regni hū-
 garie. archiep̄is et ep̄is. se guida-
 ple manifestis indicis dmon-
 strauit. et sic ē reūsa in t̄ra suā.
 Esth uocata. et ibi apud p̄ez suū
 puerum masculū peperit. quē i
 baptismo steph̄m uocauerunt.

Qui nutritus et educatus sub
hoc titulo qđ eēt filius reg̃ hū
garie. Tandem ad etatē ul
timam deueniens usurpare do
lose marcionatum uoluit a
ui sui. S; idem auis suus p̃ua
lens ipm̃ remocius aufugaũ.
Et sic stephanus fugiēs abyit
in hispaniam ad iacobū regem
aragonie qui hēbat in uxore
sororem istius stephani filiam
regis andree regis hungarie. ⁊
ibi aliquā diu commoratus. ite
rum in italiam ueniens elect̃
ē potestas a ciuib; in rauenna.
Inde fugatus uenit uenecias.

Ibi autem uir quidā ciũ
uenetensis ciuitatis potior et
dicioꝝ cognoscens ⁊ sciēs uerā
citer hunc eē filium regis hū
garie tradidit sibi filiaz suaz
in uxorem et omniū bonoꝝ
suozum p̃cipem eū cōstituit.
Ex illa autem hūit filium ste
phanus quem andrea uocauit
nomine patris sui. Qui andas
auxilio et consilio amiculoz
suozum qui erant infinitarū
diuitiarum uiuente adhuc
rege Ladylao in hungaria sub
intiauit. eo qđ eēt dux. qui de
beret hē p̃porione in regno re
gis andree titulos aui sui.

Cum autem rex Ladylaus fuisset
occisus a baronib; regni. andas
dux feliciter coronatur. Qui
anno secundo regni sui cū exercitu
maximo austram debellauit.
In cuius impio quidā nobles
regni. Johannes. s. ⁊ h̃ricus
banus filij h̃rici. ac uirginū
filius pouch de uylac. aliq; qm̃
plures in p̃uiditum regis andree
a papa bonifacio viij. rege petie
runt. **Per karolus adhuc exis
tens. in hungariam de Neapoli
p quosdam barones regni hun
garie introducitur.**

vorum instantiā papa admit
tens. quendam puerum x. an
norum nomine karolū. anno

domini m. cc. xc. ix. uiuente ad
huc andrea rege in hungariam
destinauit. Cuius karoli gnaco
et origo tali modo habetur. Rex ste
phanus quintus filius bele
quarti regis hungarie inter alias
filias huius unam nomine
mariam uocatam quam karu
lo claudio filio karoli magni qui
ex donatione ecclesie fuit rex syci
lie tradiderat in uxorē. Qui rex
carolus claudus ex illa filia ste
phani regis genuit carolum
martellum nomine. Carolus
uero martellus ex filia impato
ris Rodolphi clementia nomine
genuit filium quem primo in tra
sua uocauit carobertum qua
si carolum robertum. In hūga
ria autē oblato roberto ipsum
hungari carolum uocauerunt.

Ut autem iste carolus reg
nare ualeret. et contra andreas
regē potatem acciperet. papa p̄fat
unum et alium de latere suo contra
regē andream per carolo destinauit.
Qui nichil agere ualentes ad p
pria redierunt. Interim anno do
mini m. cc. i. infesto sancti felix
in pincis idem rex andreas in cas
tro Buden requieuit in domino.
et sepultus ē in ecclesia sancti iohannis
euuangeliste apud fratres minores.

*Dux Venceslaus d Bohemia i
ducitur.*

Ostea mortuo rege anda
barones regni eodē anno
induas p̄ces celerius di
uiduntur. ita quod marth

Omodus et uignus potētissimi
principes in regno ac alij nobiles
quam plures carulo p̄uēo adhe
serunt. et eum regē nominabant.
iūto si non fr̄. Dominicus uō
filius stephi dicti porch magi
Thauarnicor quodam regē an
dree. Demetrius filius Nicolai.
hericus filius herici uni ual
de magnifici cum iohē archiep̄
Cholocen et anda ep̄o Agriensi.
Emerico ep̄o waradien. haab

64
epo vacien. Anthomo epo Cha
radiensi. Nicolao epo Bornensi.
et Jacobo epo Scepsen cui usque ui
tam fuerat concessus epatus in
mense julio usus Bohemiam pro
cesserunt ad regem Venceslauum. ut
regni suscepere gubernacula hūga
rorum ne regni liberi libertate am
terent in susceptione peccata dati
regis. ad ipsum autem regem Bohemie
ob hanc rationem posuerunt gratias
suas. quia rex Othocarus. qui
pro regem Ladislaum fuerat inter
fectus. sicut est superius enarratum.
habet in uxorem filiam comitis
Anne filie Bele regis quarti. qui
ex ea genuit filium nomine
Venceslaum qui regnavit in Bo
hemia patre mortuo multis an
nis. Qui Venceslaus uenire
noluit. Sed filium suum ex filia
impatoris Rodolphi peractum
et genitum nomine similiter
Venceslaum in quadam villa
Bodin uocata circa coronam
egypti Bohemie quo prefati no
biles et episcopi conueniunt in regem
hungaris tradidit naturaliter.
Et ipsi confectis instrumentis
litterarum et roborato fidei firma
mento unanimiter suscepit.

Abhinc. Te domine laudamus
altissime proclamantes ad albam

ciuitatem regiam direxerunt. ubi
Johannes archiepiscopus Colocen cum
episcopis alijs superius nominatis
hunc orifice eum coronauerunt. Se
des namque tunc Archiepiscopus
gonien uacabat. **¶** In die buda
uenientes. ibique iohannes archiepiscopus
obdormiuit in domo. et Jacobus
episcopus Scepsen quiescit in pace.
Tumulantur autem in ecclesia sancti
Johannis apud fratres minores.
**Rex Ladislaus reuertitur ad patriam
suam. scilicet Bohemiam.**

Ostea rege iam dicto quere
hungari Ladislaum uoca
uerunt. in buda agente
nullum castri nulla po
tencia seu potestas nullum
regale sicut carulo puero ex p
te Baronum restituitur. Sed

134
 una ps regni carulum. alia la
 dilaum regem appellabat noie
 tantum si non re ul' effectu regie
 maiestatis seu potestatis. **T**er
 rex venceslaus pat' ladylai no
 uiter coronati iudēs q' considrās
 palliatis ūsutiis hungarorum.
 Anno domini m. ccc. iij. cū mlti
 tudine exercitus pannoniā
 ē ingressus. iuxta danubium
 circa pesth aliquantulū residēs
 ladylaum filium suum cū coro
 na regni accipies. q' ladylaū fili
 um veneriū rectore seu iudicē
 Budensem in suum regnū ipa
 ce reūtitur. **Papa p' sacerdotes bu
 denses excommunicatur.**

Orem tempe fr' Nicolaus de or
 dine p'dicatorū ep'c' hostien' cādi
 nal' aplice sedis auctoritate sus
 ciptus in hungariā p' carulo ad
 uenit. Qui buce residendo dieb;

aliquot. uidens se nichil posse
 p'ficere reūsus ē incuriā. et ibi
 mortuo Bonifacio viij. in suū
 pontificem eligitur et citatur.
 q' bñdictus appellatur. In suo
 autem recessu ciues ciuitatis
 Budensis p' quodā casu inter
 dictū reliquerunt. Interdū q'ppe
 religiosi et plebanis stricte s'c
 uantib; surrexerūt pseudo sac
 dotes q' p'fidi qui manifeste di
 uina populo celebrabāt q' sa
 cramenta eccāstica ministrabāt
 publice interdicti. Insup
 malum malo cumulantē p
 nitiosius conuocato p'p. accen
 sis lucernis summi pōtificē
 v. vicarium. archiepōs q' epōs
 uniu'sos regni hungarie. ac ui
 ros religiosos communit' exco
 municatos altis uocib; p'mil'
 gabant. hoc f'm ē. castm' Bu
 dense quodā dicto p'tumano
 regente. quē p'ladylao captiua
 to rex p'fecerat venceslaus. **Dux
 Ottho introducitur.**

Interdum uero filii herici
et quidam alii nobiles
Otthonem ducem ba-
uariae subintroducunt
in regem hungarie. Quod
ueniens et coronam regni
a venceslao ablata pe-
tuit sibi dari. ac secum
ferens. Anno domini
m. ccc. v. albam regalem ciuita-
tem petiit. ut ibi coronaretur
legittime in regem. Quem Bene-
dictus episcopus wespunien- et frater
Anthonius episcopus Chanadiensis
in regem inuenerunt. et dicta
corona regna coronarunt. In
Budam uenies et in die sollempni
inde coram regio coro-
nam sanctam hinc in capite per os
plateas et uicos incedebat eques-
tum populo copioso. ut cun-
tis se esse regem legitimum pub-
licaret. Qui in breui terram.
Erchelw cum Beke filio Thome
censuit uisitare. ubi Ladislaus
Woyuoda ipsum captiuauit. et
in castro suo tenuit uinctum
multis diebus. Qui tam mise-
rabili fortuna sibi occurrente
de regno expellitur hungarorum.

De inuentione sacre corone.

Ecce hoc pretermittendum est quod sancta
corona predictum Otthonem ducem
ad hungariam portaret. propter
timorem hostium fecit illam in-
cludi per artem tornatoria in flas-
conem. Cum autem equitaret cum
suis subiectis silencio instricta
publica in qua plurimi uiato-
res transibant casu osella con-
gus ubi erat flasco ille ligatus
quasi uas uinarium nullo ui-
dente cecidit resolutus. post
modum uero luce elucente
dum uidissent non esse thesaurum
illum preciosum. quo citius po-
tuerunt timore percussi retro ce-
lenter cucurrerunt. quia coronam
inter multos transeuntes iter-
ra iacentem in medio publice
strate inuentam a nemine
reperunt. forsitan ceciderat.

36
 in prima uigilia noctis. reinuenta
 ē autem sequenti die circa tpe n̄
 dubium uespertinum. **Q**ui cū
 q̄ miraculum non taceat. Qd
 enim p̄bet qd̄ illa corona cecidit.
 intelligo. nisi quia dur̄ ille us
 q̄ uitam suam portare nō potu
 it hanc coronā. s; amisit de ca
 pite coronam ip̄am p̄ter a ho
 nozem. Quid ē qd̄ a nullo in
 uenta. s; ab ipsis qui portabāt
 nisi qd̄ ne pannonia data sibi
 corona ab anglo priuaretur.

Quo fcō in eisdem euētib;
 ladylaſ filius wernery de
 captiuitate regis uenceſlai ā
 no fere tercio liberatur. et cū Jo
 hanne filio Chaak castrū Bu
 deſe p̄ portam que ē iuxta ſi
 negogam iudeorum ſia q̄nta
 poſt feſtum b̄te petronelle v̄
 ginis noctis inſilencō ſub in
 trauit. et quosdam ciues Guā
 ſee ſuos adiutores et poſitoes
 inuaſit ſubito et deſtruxit.

Petrinonius autē uideri ciui
 tatis nudus fugiens uir eua
 ſit. Quos enim eripis ciuib;
 ſ. Martinherman et magnū
 Martinum iuratos ciues d̄ du
 orem incaudis equoz puicō
 et plateas ciuitatis crudel̄ ſi
 fecit. et eoz oſſa ignib; concre

mar. Bona eorum obtinuit
 et poſſedit. Sacerdotes inſup
 illos p̄ficos ſupius noſatos
 manib; cathenatis et pedib;
 Thome ſtrigoniē archiepo
 deſtinauit. Quos idē archieps
 carceri mancipauit. et in corā
 trilem ſp̄m emiſerūt. **Dñs**
fr̄ Gentilis cardinal̄ uenit i
hungariam.

Dñm igitur puer karolus abſ
 q̄ regni ſolacio in hungaria
 moraretur. ſrater Gentil̄ titli
 ſci Martini in montib; p̄ſbz
 Cardinal̄. de ordine ſm̄ ori
 noz ex auctoritate ſm̄i pon
 tificis plenaria. Anno dñi 83.
 ccc. viii. pannonia it̄ruit.
 vno ſiquidē anno in pace tra
 ſacto. **A**nno dñi. 83. ccc.

69
ir. constitutione tribuli pmul-
gata nobiles regni anathēa-
tis uinculo innodauit. pau-
pibz uo q diuitibz uniuersis
diuina strictius interdixit.
Et hec fecit ill' nobilibz qui
iura regalia q reginalia no-
lebant restituere regi carulo
supradicto. q qui eum rex
minime appellaret. Ladiz-
laus uero voyuoda tran-
siluanum speciali excomu-
catione fenes eo qd coronā
regni quā ab Otthone dūce
dum cū captiuauit recepat.
in debite detinebat. Et qz fili-
am suam idē ladizlaus tōide-
nit filio stephani regis ser-
uie scismatice inuoxit. Qua
propter cum pfati nobiles ex-
tra cuncta corpora iacencia cō-
spicerēt dūmctorum. amaro
spū perturbati. Anno domini
m. ccc. x. congregati in campū
Patus circa pesth. carulum se-
pedictum in regem concorditē
susceperunt. q albam ppantes
fena quinta in octauis scī regī
Stephī sollempnit cū leticia co-
ronarunt cū scā coronā a la-
dizlaus voyuoda restituta. Ano
eodem papa clemēs quartus.
p cruciferos scī iohis iter xco

las mundi huius inestimabilem
thesaurum fecit sagaciter pua-
ri ad passagium generale p tra-
scā expugnancia tradēs dictis
cruciferos gratiam singulārē pe-
cuniam largientes ab omibz
criminibz ab soluendi usqz ad
continuos quinque annos. Sz
postea de illo tanto thesauro
nichil fēz uidimus effectiue.

**Pugna regis karoli ppe Cas-
sam cum suis contra ayathim
q filios Omodri.**

Anno domini m. ccc. xij. cū rex
carolus regale castrum sanus uo-
catum a demetrio filio nicolai ex
mandato mathi potentissimi et
principis possessum suis uiribus
obsideret. idem matheus fili petri
de Trinchino mille et septingento
milites lanceatos conducticios
et omne penitus suum posse et
contra regē in adiutorium demetrii
destinavit. ut ipm regē sub castro
paul pelleret impotenter. princeps
autem exercitus demetrii sup-
dictum et abam dictum pul-
chrum siue magnum constituit.
Quorum aduentum rex audies
putauit se non posse resistere
in sepe se recepit. Cui scepsen
equites pater et pedestres fideliter
concesserunt. cū quibus rex hostes
suos audacius ē aggressus. Quod

quidem interduum ciuitate Cal-
sa uocata expugnare cepunt. per
morte omniū palatini. que
in castro cassenses Theutonici
ul' potius pemerant innocen-
tem. Quibus cum exploratores
conclamarent regis aduentum.
dimissa ciuitate intrepidum. ob-
uiam regio exercitui pcesserit.
Et ad locum pugnandi magis
apertiorē. rex et ipi plurimum festina-
bant. quem locum ipi pmutu
occuparunt. Per interitum igno-
uante circa haruad cū exercitu
confessione sacramentali pmissa
et absolutione accepta suscep-
toque domini corporis sacramento.
crucis supradictis mori se potius
pauerunt. **C**um ipi dimissim
paucos hostes. bellica arma iduti
omontis cuiusdam circummine
inuallem pstatam ptinus cer-
tatum obuiam regi discedebant
et in latere dicti montis fia vi
infesto scorum viti et odores
plum durissimum ē commissū.
quale a tempe tartarorum ihun-
garia non contigit celebrari.

In quo plio d familia regis.
kokos filius stephi dicti porch
et stephanus filius Sagen. Ra-
dylaus filius Thome. iacobus
filius aladary. michel fili petri.

Gurke et archiepiscopus filius Gurke. et pe-
 trus castellanus de Berge. pichai
 nobiles conuerunt. Gurke sub
 uerillo regis uerillanus eris
 occisus uerillo regis cadente.
 subuerillo cruciferoz rege pūgte.
 Ex pte uero altera Demetrius
 filius nicolai et aba principes
 exercitus ac duo filii Omodei
 mortis iaculo uulnati pūpere
 ceciderunt. et alii quāplurimi
 letaliter sauciati ibide et alibi
 mortis obita pfoluerūt. Et licet
 ex pte regis plures ceciderunt.
 tamen rex uictoriam obtinuit
 glōse. Qd factum a dō ēē cōm
 et fatemur. **Obitus dñe marie**
prime uxoris Regis Karoli. .xiii.

Anno domini m. ccc. xv. tertio.
 domina maria pma conforz

domini regis. natione polona fi-
 lia ducis kasimery tēio die post
 festum bte lucie virginis et mis
 in themeswar. uite cursu felicit
 terminauit. et in alba regali in
 eccā bte uirginis fte gremio con-
 mendatur. Anno dñi m. ccc.
 xvij. accepit rex dominā Bea-
 tricem filiam regis Romanoru.
 sororem regis Bohemorz et terra
 Luchumburgensi. que iteruoluci-
 one eiusdem anni obdormiuit
 in domino. et waradini in cathe-
 drali eccā tumulatur. Eodem
 anno eccā bte vgf alben. que
 frequenter incendio uastabat.
 incepit rex tegē plumbeis tegu-
 mentis. et cum glōsa testudine
 decorare. In sup eciam colūpnis
 firmissimis stabilire. Eodē āno
 mortuus ē mathew palatini.
Rex karolus ducit in uxore dñā
Elizabeth.

Anno domini m. ccc. xv. Accep-
 rex karolus filiam laci regis
 polonorum Elizabeth nomine.
 qua anno domini m. ccc. xvi.
 huius rex filium nomine karol-
 lum. Qui puer mortuus est
 eodem anno quo natus ē. et in
 alba sepultus. Anno dō
 m. ccc. xviii. in vrslegrad i fel-
 to scti Remigii. deatē regiā rex
 genuit filium nomine ladula.
fundatio Claustru Typuensis.

Anno domini m. ccc. xv. i. coan
 dominus rex fratribz minoribz
 edificare ecciam in lypua. ad
 honorem bti lars noui scti epi
 Tholosani et conf. qui fuit fr
 camalis prius sui. s. p. mogitus
 regis sytilie filius maie regie
 filie stephani regis hungarie
 filii Bele quarti. p. fessor uoto
 et habitu ordinis fratrum minor.
Lodouicus nascitur.

Eodem anno infesto sci an-
dree apli natus ē ei filius
quem andream appellavit, &
felicianus uuliat dñaz Eyrab; Rē.

Anno domini m. ccc. xxix. mor-
tuus ē Ladylans filius ei. Cū
autem huius tēpib; regnū hūga-
ne pacis optate tranquillitas
gauderet, & securum eēt abhys-
tily circumquaq; pacis emu-
lus & inuidie seminatō dya-
mūti in cor ciuiliū militis
nomine feliciani de genere
zaab inueterato dier; & can-
tic iam respūm ut dñm suū
regē karolum & dñaz Eyrab;
regnum et omnes filios eius
Iay & andrea occideret glorio
uno die. Qui felicianus p
mathm de Trinchumio quāā
palatinum fuerat exaltatus.

Anno domini m. ccc. xxvi. uij.
menas manu natus ē ei filius
quem andream appellavit, &
confratru suū Iays
ingaudis appellavit. An-
no domini m. ccc. xxvii. fia
quarta aī comunicā Parris
palmarum, eorū hīc pñs al-
ba regali, quamvis plumbeo
recta fuisse conuicta inuendūm
ut supius memini. tñ flebili
ē conuicta, & tota plumbea
matia in laminas pōuita de
toto eius a faue ignis uehe-
mentis fluxit liquore sic cetera
excepto uno campanuli cō su-
pra sacrificiam ē ubi scōz reliq;
quantissime posite & suātū.
quod nemo dubitat eoz mōti
remansisse. S; nichilominus
eamdem eccē in postea utique
plumbeo tēp. *Andreas dñz na-
scitur.*

Tandem relictis mathio ueniat ad
regem quem rex regio fauore di-
ligens securo ingressu regis iam
absq; obice sibi patebat. p̄ oro-
tum rex unatum regina & filius
suis p̄fatis. Anno domini m̄.
ccc. xxx. xv. kal' may. fia quāta
post octauas pasce in suburbio
castri wyssegrad in como sua
pranderet ante regis mensam
clam subintrando idem felicia
astitit & euaginato acutissimo
gladio uehementissimo impetu
more canis rabidi in misericordi-
regem reginam filiosq; uoluit
ingulare. S; mīa misericordis di-
phibente. qđ uoluit nō potuit
effectui mancipare. tam regis
manum dexteram leuiter uul-
nerauit. S; phdolor scissie regie
dextere manus quatuor digito
quos paupib; & misēabilibus
atq; abiectis p̄sonis misericordi-
in elemosinis extendebat. p̄tin-
amputauit. Cum quib; tota
digitis innumerabilib; ecclesi-
paramenta uaria consuebat.
& altātib; sacerdotib; q; orna-
menta op̄uosis purpuris t̄is
murebat et calices in defesse.
Cum etiam pueros regios ibi-
dem astantes uell; occide. peda-
gos. putorem. uicōl; filius

Brula de penesith & nicolaus
filius iohannis palatini se ic-
ponentes euadentib; puenis
memoratis letaliter uulne-
rantur in capite. Tūc iohes
filius alexandri de comitatu
potoken bone incolis iuueis
uicedapiter regine tūc exis
impium felicianum quasi i-
tuentam bestiam irruit. et
cum bicello inter collū & sca-
pulam fortiter feriendo trans-
fuit. & adfram deiecit. hic et
inter phostia gladiatores mili-
tes regis gladius tribulib; mēb-
tim museum lamantes qđdā
quasi monstrum gladius esse
ceunt. Caput eius sudam
mittitur. manus & pedes ali-
ciuitatib; destinantur. Deiq;
filius eius unicus adolescens
quius sibi fidel' famulus fuga
capiētes euadere minime po-
tuerunt. in caudis equorū uite
terminum p̄cepit. Quorum
omnium carauia canes ipla
tea cum ossib; comolē. Et
dignum quippe eāt ut felician
qui multos rēolas mēb's suis
letaliter mutilando priuaue-
rat. ut membris orib; iusto
di uicauo priuaretur. Et qui
fuerat tortor paupū i defessus.

a communi morte hominum
 exclusus canina et subitanea
 morte moreretur: ut quod canis cum
 canibus periret porcione. filia quoque
 eius clara uocabulo uirgo pul
 cherrima de aula regia exhibitum
 et naribus cum labijs turpiter
 mutilatis. solum dentibus pa
 tefactis. et octo digitis ambax
 manuum amputatis. pollici
 bus saltem remanentibus. pluri
 um ciuitatum uicos et plateas
 perducta in equo feruente et
 misa pelamare compellitur in
 li uerba. Qui regi infidelis est. per
 omnia percipiat talione. Altera
 insuper filia ipsius feliciani ma
 ior sete nomine. eundem nobi
 li nomine kopay matrimonia
 liter nupta. ante castrum lewa.
 iussu emena dicti de Beehei
 castellani ipsius castri. capite
 truncatur. et ipse kopay in cap
 tiuitatis uinculo mortis obi
 tum soluit. filij eiusdem insuper
 in insulam marinam peruci
 feros transportantur. nunquam tra
 natuam ceuissimam. multi de
 mique de ipsius genere feliciani no
 biles trucidantur. Sic igitur
 felicianus infelix lese maiesta
 tis crimine incurrit. turbauit
 regnum extirpauit seminem

72
 suam gentem infamauit. et p
 didit. esca canum effectus. solu
 tus a seculo. ligatus est in barat
 ac sepultus in inferis mundo ex
 titit fabula et infidelibus disciplina.
 Tam enorme factum uno die
 uir creditur accidisse. Huc usque
 quo istud accidit. rex karolus
 uentis prospis nauigauit. et cir
 pancia maris equora sue fortunae
 canna aduersum sulcauit. Et
 iam fortuna uiribilis auisa facie
 uale faciens terga uertit. quod unum
 quod bellis insurgentibus sua expe
 ditio uincebatur. pedum etiam
 ac manuum colore nimis tor
 quebatur. **Rex uadit cum exercitu
 contra Bazarrad.**

am anno eodem quo felicianu
 indigne memorie put. videl; ano
 domini ccc. xxx. cum rex copio
 sum exercitum congregass; non
 tamen totum suum posse. quia
 ad confinia regni sui in diuersas
 expeditiones contra aduersarios
 eiusdem regni quimplurimos des
 tinauerat pugnatores. Ipse uero
 p zeuiri immense septembri tris
 tulit se interram bazarad woy
 uode vlachorum ad induccone.
 Thome woyuod transiluani.
 et dyonisi filij nicolai filij iacha.
 que terra e inhabitabilis genti ig
 note. ut de ipsa tra ipm bazarad
 rex expelleret. aut certe terram ip
 suis uni iporum insultantium
 traderet possessionem. cu tñ ipse
 princeps censum debitum regie
 maiestati semp fideliter psoluisset.
 Cum autem rex zeuiri et
 castum ipsius recepisset. dyonisio

tradidit memorato omnia cum
 dignitate banatus. Quo facto
 bazarad regi sic mandauit mi
 cios phonestos. Quia uos do
 mine mi rex laborastis in conuo
 catione exercitus labore urm
 recompensabo vii milib; mar
 carum argenti. Ipam etiā zeu
 rim cum suis atinentis nunc
 habetis pmanib; ppotentiam.
 pacifice uob tradam. In super
 censum quo teneor ure corone
 fideliter psolui faciam oi anno.
 Et nichilominus unum ex fi
 liis meis ure curie adsiuendum
 deputabo cum meis petitiis et
 expensis. tantummodo reuer
 timini in pace ura et psonarū
 piculis pcauente. Quia si ue
 neritis ulterius. pita d minime
 euadetis. Quo audito rex elata
 mente intale uerbum prapit et
 nunciis sic dicens. Sic dicite
 bazarad. Ipse e pastor ouiu me
 arum. de suis latibulis pbar
 bas suas extraham. Tunc quoda
 fidel' baid donch nomine comis
 de zolis et de luptou sic ait regi.
 Domine cum magna humilita
 te uob et ad honore urm ipse ba
 zarad loquitur. Idcirco regie et
 benignitatis fauore et plenam
 dilectione grē sibi uelitis per

utras litteras remanere. Tunc
rer iūbum supbie & commiatois
supius posuit iterum relicto
consilio saniori p̄tinus ultra
pugnaturus processit. Et cū s̄
& suus interea ignota & int̄ al
pes et montes siluarum uita
alia inuenire nequiret. fami
in eia ipse rex milites & eq̄ sui
labore p̄tinus cepunt. Quo
f̄to tregua ordinata cū bazarad
& data fide ut ip̄e regi pareret &
secunditatem regi cū suis omnib
redire p̄beret & iter rectum
oñderet. Per reuertebatur securi
conficiens de fide p̄fieri saluati
uenit inquandam uiam cū to
to exercitu que uia erat it̄uui
et in utraq; pte ripis p̄minētib
circumcūsa. & ante unde erat
dicta uia patencior idagribus
in plurib; locis fortiter fuerat
circumsepta p̄vlachos. Rex aut̄
& sui omnes nichil tale qd̄ pe
nitius opinātes in ripis undiq;
vlachorum multitudo innumabi
lis supius discurredo iacula ia
cientes sup regis exercitū q̄ erant
in fundo depresso uie. que n̄ uia
dici potest. s̄ quasi nauis stricta
ubi p̄t̄ p̄ssimum cedebāt dext̄
ry fortissimi cū militib; cūq;
quia nec ad ripas utriusq; lat̄is

nie p̄t̄ p̄cipitum ascende pot
rant contra vlachos nec ul̄ p
cedere nec fuge locum hēbant
propter indagines ibi factas.
s̄ erant omnino sicut pisces i
gungustio uel in reche cōphensi
cacebant iuuenes & senes p̄i
cipes & potentes s̄i delicti. Du
rauit quippe sic iste misēabilis
euentus. a sexta f̄a usq; ad se
cundam f̄a. in quib; diebu
collidebantur inuicē milites e
lecti sicut incunis mouentur
et agitantur infantes ul̄ sicut
arundines que uento mouent̄.
f̄ca ē autē ibi strages maxima
& cecidit militum & p̄cipū ac
nobiliū incomputabilis ml
titudo. f̄a sexta in vigilia b̄i oñ
tini et post insequē ibi etia;
occubuerūt tres p̄repositi. vidē
magr̄ andreas p̄positus alben
ecce. vir ualde uenibil̄. in eadē
cellarius regie maiestatis et
tens cum sigillo regis p̄t̄. itē
archil̄ p̄positus d̄ poslega. et m
colaus p̄positus d̄ alba trāsilua
na. Item andreas plebanus de
sams & frater petrus d̄ ordine
p̄dicator. vir honestus. ore
mortis poculū accepit. quia
in cerebra capitam eoz ligneos
clauos miserabil̄ affixerunt.

Quidam etiam sacerdotes qui erant
capellani regis sunt occisi. Cum
nocturnum denique corruit inestimabilis
multitudo. Cadavera enim omni
tam uirorum ecclesiasticorum quam lay
corum nobilium in loco certa
minis ibidem tempus resurrectioni
generalis expectant. nec
cari eorum potuerunt suos dilec
tos propter hostium incursus aliquatenus
rehabere. Tulerunt enim vlachi
multos captiuos tam uulnatos
quam illesos et acceperunt plurima
arma uestesque preciosas omnium
elisorum pecuniamque in auro
et argento in uasis preciosis et
baltheis et multa marsupia la
torum grossorum et equos multos
cum sellis et frenis. que omnia
portauerunt et tradiderunt ipsi Bara
rad uoyuode. Rex autem mutauit
armorum suorum insignia. quibus
induerat Desey filium Dionisi
quem putantes esse regem crudeliter
occiderunt. Rex uero ipse cum paucis
peruicacem suorum aliquorum fidelium
uir euasit. Stabant enim in circuitu
eius quasi muri lapidei. magister
Donch cum Ladylao filio suo
et militibus aliis de familia regis
et magister Martinus filius beren
qui omnes uenis gladio et sa
gittarum super se recipiebant. uelut

ymbres pluuiarum ut regis
uita a mortis impetu suaret.
Cadebant etiam incircuito ex
eritus undique de canina mul
titudine vlachorum quasi musce
que perdidunt suauitatem vngue
ti cum ranum poplin et unctos
et sacerdotes in misericordiam percussit.
Quorum vlachorum numerum
ibi per hungaros occisorum. subtilis
solummodo infernalis copul
ta collegit. Rex autem cum filiis eius
tunc uenit in vyllegiaco. Pono est
hungari fortissima et diuissima
plura ubique gessisset. istud tamen
eis accidit. ne propter uictoriam
frequentiam superbiunt. uel certe
post superbiam precipitem corrip
entur. ut humilitatem discerent
et docerent. quibus.

